

A VAKOK

BUDAPESTI ORSZ. KIR. NEVELŐ- ÉS TANINTÉZETÉNEK

ÉRTESITŐJE

AZ 1911—1912. ISKOLAI ÉVRŐL

SZERKESZTETTE

HERODEK KÁROLY

IGAZGATÓ

BUDAPEST

STEPHANEUM NYOMDA R. T.

1912.

Dr. Náray-Szabó Sándor.

DR. NÁRAY-SZABÓ SÁNDOR

ÁLLAMTITKÁR.

25 éve mult 1911-ik évi december hó 2-án, hogy dr. Náray-Szabó Sándor államtitkár úr Öméltósága a kultuszminiszteriumban megkezdette áldásteljes működését.

Intézetünk örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy Öméltóságát közszolgálati idejének 25 éves évfordulója alkalmából nagyra-beesült személye és működése iránt táplált tiszteletéről, ragaszkodásáról és szeretetéről biztosítsa. A jeles férfiúnak oktatásügyünk sokat köszönhet. A vakok intézményeinek nemcsak újjászervezése, hanem fejlesztése is az ő nevétől elválaszthatatlan. Az a diszes és monumentális palota, melyben intézetünk elhelyezést nyer s amelyről *Walter Holmes*, a vakok newyorki nyomdájának igazgatója mult évi körútja alkalmával azt mondotta, hogy a *kontinens legszebb és legjobb berendezésű intézetei közé tartozik*, nagy koncepciójú munkásságát dicséri. Ő az, aki a felnőtt vakok részére az állami intézettel kapcsolatban munkásotthont létesített és kezelés végett átadta a vakokat gyámolító országos egyesületnek. Ő az, aki Szegeden és Szombathelyt egy új típust létesített a későbbi korban megvakult vagy a nevelő intézetekbe felvételt nem nyert szerencsétlenek részére, az úgynevezett *ifjú vakok intézményét*. Szombathelyt már áll a negyedmillió korona értéket meghaladó intézet, Szegeden pedig az első kapavágást ez év folyamán fogják megtenni, hogy évtizedeken át hirdesse a nemeslelkű kezdeményezőnek és az intézmény létesítőjének a humanizmus terén elért diadalait. Működésének újabb kimagasló pontjait képezik még, hogy a vakokat gyámolító országos egyesület második számú foglalkoztatójának négyszázezer koronás költséggel leendő felépítésére f. évben az engedélyt megadta és nagy lelkeket jellemző szeretettel kereste azokat a lehetőségeket, melyek alapján az egyesület az építkezést megkezdheti. Mikor országos intézetünk 11 év előtt megkezdte

jelenlegi helyén működését, az államtitkár úrnak kedvene eszméje volt, hogy a *vakok óvójával* bővítsessék ki szervezete. Ez az óhaja a fennálló nehézségek miatt 1907-ben teljesülhetett. Hogy az eszme mennyire gyakorlati és hízagpótló volt, mi sem mutatja jobban, minthogy az óvó esakhamar megtelt és a kijelölt helyiségek szűkeknek bizonyultak. Hő óhajunkat képezte, hogy a zsenge intézmény az anyaintézettől különválasztassék és egy, e eélt szolgáló épületben helyeztessék el. Őméltósága megértette ezen korszerű kívánalmat és a hidaskúrti *Nagy Sándor*-féle százezer koronás hagyomány átengedésével az intézet telkén jelenleg már közel befejezéshez álló óvodai épülethez a hagyatéki összeg felhasználásával az engedélyt megadta.

A társadalomban is széles körben ismertté tette a vakok ügyét és az oktatásuk módját. E sorok írójával elkészíttette a *Közérdekű tudnivalókat* a vakokról s azt több ezer példányban kinyomatta. Sürgette a vakok tantervének elkészítését, amely az ő intenzív érdeklődése folytán 1902-ben napvilágot látott. A zenei tantervet pedig, mely szerint zenei oktatásunk a tényleges viszonyoknak megfelelő mederbe tereltetett, 1907-ben adatta ki. Elrendelte, hogy a vakok számára tan- és olvasókönyvek irassanak. Lelkén viselte a szakmúzeumok és szertárak létesítését és fejlesztését. Nemkülönben arra törekedett, hogy a vakoknak pontrendszerű könyvtára létesíttessék. E eélből igénytelenségemmel megíratra a *Vakok Braille rendszerű írásának ismertetését*, amellyel lehetővé tette, hogy a vakok könyvtára iránt érdeklődő művelt közönség pontrendszerben műveket átírjon.

Az ő nagyságát, minden iránt kiterjedő figyelmét mi sem bizonyítja jobban, minthogy intézményeink színhelyén többször megjelent; a vakok termékeire a közönségnek a figyelmét felhívja és megjelöli számunkra azon útát és módot, amellyel legsikeresebben férközhetünk a közönség szívéhez.

Mind elősorolni azt a sok szépet és jót, amit ő ügyünk terén tett, évi értesítőkben lehetetlen. Még esak egyik legnagyobb törekvésére kívánok rámutatni t. i., hogy *vak, siketnéma és szellemileg fogyatékos* gyermekek kötelező oktatását kívánja törvényhozásilag rendezni. Az orsz. szaktanáes az erre vonatkozó javaslatot már le is tárgyalta. Méltó betetőzése lesz ezen törvény meghozatala annak a céltudatos és tervszerű nagy munkának, mely Őméltósága ügyszeretetét, szívós és következetes eljárását mindenkor jellemezte.

Öméltósága testületünk jegyzőkönyvben kifejezett üdvözlésére e sorok írójához a következő levelet intézte.

Igen tisztelt Igazgató úr!

Hivatali szolgálatom 25-ik évfordulója alkalmával szives volt Igazgató úr engem úgy a saját, mint az igazgatása alatt álló tantestület nevében szerencsekívánataival megtisztelni. Midőn e szives figyelemért ezennel őszinte köszönetemet nyilvánítom, egyben biztosítom Igazgató urat arról, hogy a gondozásuk alatt álló intézmény érdekeit a jövőben is szívesen viselem s azon leszek, hogy az ügy érdekeinek előbbrevitelére irányuló törekvéseit a magam részéről tőlem telhetőleg elősegítem.

Hazafias üdvözlettel

Budapesten, 1911. dec. 4-én.

Náray-Szabó s. k.

Legyen Öméltósága dicsteljes pályafutásának egyik szerény ékessége azon tudat, hogy királyi intézetünkben az üdást osztó béke honol és az eredményes munkásság céljai meg vannak jelölve. Öméltósága a *Szeretet* poétikusan szép idejében lépett a fogyatékos érzékű gyermekek oktatásügyének élére, a Szeretet istápolta működésének minden mozzanatát s most megadta a lehetőséget, hogy a szerencsétlenek zavartalanul élvezhessék az emberi szeretet fáradozásának gyümölcseit.

ELSŐ RÉSZ.

Az intézet fölöttes hatósága.

Az intézet fölöttes hatósága úgy a tanulmányi, mint az adminisztratív ügyekben a vallás- és közoktatásügyi miniszterium. Innen veszi az igazgatóság az utasításokat s a miniszterium hatáskörébe tartozó ügyek elintézésére vonatkozó felterjesztések és jelentések is ide intéztetnek. A tantestületi gyűlésekről felvett jegyzőkönyvek azonban az ügymenet egyszerűsítése szempontjából a gyógy-pedagógiai intézetek országos szaktanácsa útján küldetnek a miniszteriumhoz. A tanügyi kormány gondoskodik az összes személyi és anyagi kiadások fedezéséről.

Az intézet célja.

Intézetünk célja, hogy a szemük világától megfosztott vak gyermekeket vallásosan és erkölcsösen nevelje, hogy őket a szépre és jóra szoktassa, hogy elsajátíttassa velük mindazon ismereteket, amelyekre későbbi életpályájukon szükségük lesz.

Kiváló gondoskodásunk tárgyát képezi, hogy a gyermekek megszabaduljanak amaz esetleges rossz szokásoktól, melyeket magukkal hoznak az intézetbe. Megkívánjuk tőlük, hogy előjáróikat és mindazokat, kik velük foglalkoznak, tiszteljék és szeressék. Szigorúan tiltjuk az olyan beszélgetést, vagy cselekedetet, amely az erkölcsi érzet megrontására irányul. Ápoljuk szívükben a szülők iránt tartozó szeretetet s minden alkalmat megragadunk arra, hogy ismereteiket gyarapítsuk és őket munkára szoktassuk. A vakság az egyént mintegy tétlenségre kárhoztatja; kötelességünknek tartjuk ebből a helyzetből őt kiragadni, ujjait mozgékonyakká, az ismeretek felfogására alkalmasakká, szóval kezét munkaképessé tenni.

Az oktatás mellett a nevelésre különös súlyt vetünk. Értékesebb előttünk az a világtalan gyermek, akinek ninesenek fényes szellemi

képességei, aki közügyességileg fejlettebb, mint az olyan, aki kiváló tehetségek birtokában engedelmeskedni, másokat tisztelni nem képes vagy pedig a következetes munkásságot megszokni nem akarja.

Célunk az embermentés. A vakok között igen sokan akadnak olyan gyermekek, akiknek közügyességük nem üti meg azt a mértéket, amelyet az eredményes oktatás szempontjából megkívánunk lehet és kell. A múlt idők hagyományaival szemben azt az álláspontot foglaljuk el, hogy az ilyen növendékeket, hacsak szellemileg elmaradva ninesenek, több éven át visszatartjuk az intézetben, abban a reményben, hogy idővel beható és szakszerű foglalkozás mellett eredményt mégis csak képes lesz elérni. A céltalan buktatást kiküszöböltük, ezt csak ott látjuk helyén és alkalmazzuk is, ahol általa a növendékre javítólag tudunk hatni.

Arra törekszünk, hogy a növendékek egymás iránt szeretettel viseltessenek; de az is a célunk, hogy a tanár necsak tanítója legyen a növendéknek, hanem atyai jóakarója. Rajta vagyunk, hogy a növendék és a tanár között tiszteletet paranesoló szeretetteljes viszony fejlődjék. Ugyanez a viszony van az igazgató és a növendékek között is. Az igazgató gyakran felkeresi őket tanítási helyiségeken kívül, szabad óráikban, velük szívesen elbeszélget és ügyel arra, hogy mindenki az intézetben jól érezze magát. Ez a kordialis viszony a tanítás metódusára is befolyással van. Egy-egy tanítási óra a növendékek tevékenységének bevonásával épül fel, úgy hogy az óra végén mind a növendékek, mind pedig az oktató kellemes érzettel, a növendékek azonkívül beeses ismeretekkel meggyarapodva válnak el.

A szorosabb értelemben vett nevelési részt a legkisebb fiúknál és valamennyi leányosztálynál páli szent Vineéről nevezett irgalmas nővérek látják el. A nagyobb fiúknál győgypedagógiai hallgatók és egy felügyelő teljesítik a nevelési teendőket. Hogy az irgalmas nővérek a reájuk bízott vak gyermekekkel szeretettel bándnak, sőt olyan gondozásban és ápolásban részesítik, amilyenben otthon világtalan növendékeinknek részük eddig nem volt, azt mondanunk is felesleges. Aki az intézetbe belép, azonnal látja, hogy a gyermekek milyen vidámak, milyen jól néznek ki és milyen tisztán vannak tartva. Hálótermeink és egyéb helyiségeinkről sokszor nagyon előkelő látogatóink, dacára, hogy mindezek a legnagyobb egyszerűséggel vannak berendezve, az elismerés hangján szólnak. A nagyobb fiúnövendékeknél bizonyos önkormányzási rendszert

léptettünk életbe, amelyről az előző évben részletesen szólottunk. Itt megismételjük, hogy a jóviseletű, szelid lelkületű, nemes gondolkodású és érettebb eszű fiúnövendékek nagyon alkalmasak arra, hogy a kisebb növendékek körül felügyelői teendőket végezzenek, őket élő példájukkal a szépre és hasznosra oktassák, hogy mint egy nagy család tagjai, egymással jó viszonyban legyenek és mindannyian meglelégedéssel fogadják a föléljük rendelt értelmesebb egyének parancsait.

Át vagyunk hatva annak tudatától, hogy a világtalan gyermek csak általunk érheti el amaz előnyöket, melyeket részére az élet fenntartott, azért szívvel-lelékkel azon vagyunk, hogy az intézet falai között egy kedves otthont biztosítsunk, jövőjéhez pedig nyújtunk mindazon eszközöket, melyek boldogulására alkalmasak.

Az intézet szervezete.

Intézetünk hármas tagozattal bír. Ű. m. *órával*, a szellemi kiképzést biztosító *5 felmenő osztállyal*, továbbá három ipari, azaz *továbbképző osztállyal*. Azok a növendékek, akik kiváló zenei tehetséggel bírnak, az ipari képzés helyett a zenében nyernek oktatást. Ezeknek száma azonban a tapasztalat szerint kettő-háromnál több nem szokott lenni. Képességeik kipuhatolása az első és második osztályra esik. Első, illetve második osztálytól kezdve feljebb csak az tanul zenét, aki kiváló képességénél fogva zenésznövendéknek van kiszemelve. Itt említjük meg, hogy a fiúk közül minden egyes növendék hegedűtanításban részesül, ez alól csak azok mentetnek fel, kiknek zenei hallásuk nincsen, avagy a hegedű tanulása iránt hajlamot nem éreznek. A leányok nem tanulhatnak zenét, kivételt csak azokkal teszünk, akik az ipari képzést nem óhajtják s szülőlük biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy a leány későbbi életviszonyaiban a vakokat gyámolító országos egyesület támogatását nem óhajtja igénybe venni.

a) *Felvételi kor.*

Az óvóba 5—7 éves korú gyermekeket veszünk föl. 7-től 14 éves korig felvett növendékeket értelmi képességeiknek és ügyességüknek megfelelő osztályokba sorozzuk. A jelzett kor figyelembevételével fölvetélért folyamodhatnak vallás-, nemzetiség és

nemre való tekintet nélkül mindazok, akik a vakságon kívül más testi, vagy szellemi fogyatékoságban nem szenvednek. A növendékek minőségükre nézve bennlakók, vagy bejárók. A bennlakó növendékek az intézetben teljes ellátást, ruházatot, taneszközöket nyernek, betegség esetén pedig az intézet költségén gyógyíttatnak. A bejárónövendékek általában pénzbeli segélyben, vagy ingyen ebéd élvezetében részesülnek. Az intézettől kapott taneszközök fejében minden növendék felvétele alkalmával egyszersmindenkorra 20 koronát fizet az intézet pénztárába.

A bennlakó növendékek fizetők vagy ingyenesek. Ez utóbbiak lehetnek számfölöttiek, vagy alapítványi helyet élvezők. A fizető növendékek teljes ellátás és ingyenes oktatás fejében 800 koronát tartoznak fizetni az intézet pénztárába. Ennél csekélyebb tápdíj mellett is felvehetők növendékek, ha arra a vallás- és közoktatásügyi miniszterium fölhatalmazást ad.

A künnlakó növendékek az intézet tőszomszédságában lévő vakokat gyámolító országos egyesületben helyeztetnek el. De elhelyezhetők tisztességes és feddhetetlen hírű családoknál is. Az intézetbe való fölvételi kérvények a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz intézendők és az intézet igazgatóságánál nyújtandók be. A fölvétel iránti kérvények szegénységi bizonyítvány esatolásával bélyegmentesek. A kérvény szabályszerű fölszereléséhez szükséges:

- a) Születési anyakönyvi kivonat.
- b) A gyermek vakságát igazoló bizonyítvány.
- c) Himlőoltási bizonyítvány.
- d) Hatósági kimutatás a családi s vagyoni állapotról.
- e) Hiteles szülői- vagy gyámnnyilatkozat, hogy a gyermek látóképességének helyreállítását, vagy javítását eélző orvosi műtétbe a szülő vagy gyám beleegyezik.

A b) és d) alatti esatolmány számára esakis az igazgatóság által díjtalanul megküldött nyomtatványürlapok használhatók.

Az egyszer benyújtott fölvételi kérvények a benyújtás napjától mindaddig nyilvántartatnak, míg a folyamodó vagy fölvéttetik, vagy tizennegyedik évét be nem tölti. A fölvételek minden év június havában szoktak eszközöltetni s a fölvételt nyert gyermekek szülőit azonnal értesítjük, hogy a szervezeti szabályzatban előírt ruhadarabokat a beszállítás napjára elkészíthessék. A felruházási cikkek 50 korona ellenében megválthatók.

Az első ízben fölvételt nyert növendékek szept. hó 1-én az intézetbe szállítandók. A fölvétel körül felmerülő egyéb módozatokra és kívánalmakra készséggel szolgálunk felvilágosítással.

b) *Az óvó.*

Intézetünkkel kapcsolatos óvó sok tekintetben eltér a látó gyermekek óvójának szervezetétől. Mi az óvóba testileg és szellemileg fejlettebb növendékeket veszünk fel, mint a látók óvója. Amíg ott a föl vétel a harmadik életévtől kezdődik s bezárólag a hatodik életévig terjed, addig nálunk az ötödik év végeztével nyer föl vételt a vak gyermek és a hetedik év befejeztéig marad az óvóban.

A vakok óvója páratlanul áll hazánkban, amennyiben ezidő szerint egyedül csak a vakok budapesti országos intézetének van óvója. Az óvó 1907-ben létesült, 12 növendék befogadására: ma már számuk, hála a vallás- és közoktatásügyi miniszterium kegyes gondoskodásának, 21-re szaporodott fel.

Az óvóba felvett vak gyermekeket elsősorban is a biztos járáskézésre és a saját személyére vonatkozó dolgoknak önálló végzésére tanítjuk; a tapintás, hallás és izlés által pedig a különféle tárgyak felismerésére képessítjük. A látó gyermek igen sok dolgot saját maga vesz észre s így mintegy önmagának tanítójává lesz, addig nekünk azokat a vak gyermekkel észre kell vétetnünk, illetve azokra megtanítanunk.

A tanítás súlypontja a tárgyak érzékelésére és a tájékozódási gyakorlatokra esik. Gondos ápolásban részesíti az óvó a vak gyermek kezének ügyesítését. A vak gyermek lépjen bármily pályára, tervszerűen fejlesztett kézügyesség nélkül nem képes boldogulni. Az óvónak számot vetnie kell a vak gyermek természetében rejlő tétlenséggel, mely szerint ujjait akkor mozgatja, ha arra őt kiszemelt munkálatok nyújtása által ösztökéljük.

Kedélyi életük neveléséről is történik gondoskodás. Vers, tánc és ének sokszor kihallik az óvósok foglalkoztató- és tantermeiből. Nagyon szeretik a meséket, amelyeket részben olvasás útján közlünk, részben pedig ők mondanak egymásnak. Ha az óvó egyebet sem érne el, minthogy a kiesi vakokat megtanítja az evőeszközök használatára, az ételek felaprózására, őket rendhez és tisztasághoz szoktatja, rendeltetésének már is megfelel. De ennél jóval többet tesz, fejleszti testi erejüket és szellemi képességeiket, neveli kedélyüket és nemesíti lelküket.

c) Az előkészítő s a négy felmenő osztály.

Mínt hogy minden föl vételért folyamodó vak gyermeket az óvóba nem vehetünk fel, úgynevezett előkészítő osztályokra van szükségünk. Ezekben az osztályokban különösen az első hónapokban megszerzik a növendékek az ismeretekben való sikeres haladáshoz nélkülözhetetlen kez ügyességet, hallási gyakorlatokkal az intézetben és környékén tájékozódási képességeik fejlesztetnek és a különféle tapintási gyakorlatokkal pedig tapintási képességük élesítettik. Azonban ezen a fokon már, miután testileg és szellemileg eléggé fejlett gyermekekkel van dolgunk, egyéb hasznos ismereteket is nyújtunk. Az ismeretszerzés fejlesztésének és módjának egyik hathatós eszköze a dombornyomású latin betűk írás-olvasásának elsajátítása. Az írás-olvasás ismerete a tapintó érzék működő és felfogó képességén alapszik. Növendégeink nagyobbított dombornyomású latin betűket olvasnak, a számukra készített olvasókönyvekből. Az íráshoz feltalálójáról nevezett Klein-féle írógépet használnak.

Az előkészítő osztály végeztével az első osztályba lép a gyermek. Ebben az osztályban az írás-olvasás eddigi módján kívül egyéb ismeretek mellett a Braille-rendszerű írást sajátítja el. Ez az írásmód a hat pontnak bizonyos rendszerbe foglalt elhelyezésén alapszik. A Braille-féle írásrendszert növendégeink gyorsabban fogják fel, könnyebben olvassák, mint a Klein-félét, mert természetüknek inkább megfelel. Előnye továbbá az, hogy könnyen írható, aránylag kevés helyet foglal el és a papírnak mindkét lapja kihasználható. A Braille-rendszerben írott művek teljesen alkalmasak a vakok könyvtárának létesítésére és fejlesztésére. Olvasni természetesen a látók közül csak az tudja, aki időt és fáradságot szentel megtanulására.

Úgy ezen, valamint a további osztályokban, még nagyon sok szép és hasznos ismeretet sajátítanak el növendégeink. Mindazt részletesen felsorolni, amit tanítunk és tanítanunk kell, e helyen szükségtelennek tartjuk; a tanterv gondoskodik erről. Annyit azonban itt is megemlítettünk, hogy növendégeink a földrajzi ismereteket domború térképeken szerzik, a természetrajzi oktatást lehetőleg természetes tárgyakon, vagy jól utánzott mintákon végezzük, a természettan és vegytan körül felmerülő kísérleteket növendégeinkkel végeztetjük. Tanításunkat a minden oldalú és lehetően természetes tárgyon való érzékeltetés jellemzi.

Azok a növendékek, akik a zongorában, vagy hegedűben ki-
képzést nem nyernek, az alsóbb osztályokban ipari előkészítésben
részesülnek. Ipari előkészítésre azért van szükség, hogy a gyermekek

Azterintezet.

korán megismerkedjenek azon iparágakkal, melyek későbbi életük
folyamán megélhetésüket fogják biztosítani, továbbá azért, hogy a
munkát már a zsenge korban megszokják és megszeressék.

d) *Továbbképző osztályok.*

Az öt felmenő osztály befejeztével a növendék valamely hivatási ágra osztatik be s azonkívül az elméleti tárgyakban tovább képeztetnek. Intézetünkben a következő hivatási ágak vannak bevezetve: kosárfonás, székfonás, kefekötés, zongorahangolás és zene. Ez utóbbit azon növendékek részére tartjuk fenn, akik kiváló zenei képességgel vannak megáldva. Ilyenek növendékeink között nagyon esekély számmal vannak. Ezidő szerint pl. a zongoraszakon csak két növendék van. A hangolást jó közügyességgel és kifogástalan zenei hallással bíró növendékek tanulják, akik amellet a kefekötésben is gyakoroltatnak. A hangolók szintén korlátolt számban nyernek kiképzést. Növendékeink zöme a kosár- és székfonás, valamint a kefekötés iparágára taníttatik. Az iparnak elsajátítására azok a növendékek, kik az öt felmenő osztályt elvégezték, mind alkalmasak. Az intézetben előírt három évre terjedő képzési idő az ipar elsajátítására elegendő ugyan, ahhoz azonban kevés, hogy a mesterségben kellő jártasságra tegyenek szert és hogy kenyérüket az intézet elhagyása után azonnal megkeressék.

Három évi kiképzési idő elteltével iparosnövendékeink átmennek a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületbe, ahol elhelyezést és mint munkások, az elsajátított iparágban foglalkozást nyernek. Munkáikat az egyesület tisztességes díjazásban részesíti. Az egyesületben mindaddig ott maradhatnak, míg az előírt fegyelmi szabályokat megtartják és a munka teljesítésére alkalmasak. *Nagyon helyesen jár el minden szülő, ha gyermekét a vakokat gyám. orsz. egyesület foglalkoztató műhelyeiben helyezi el*, mert gondoskodva van egész élettartamára megélhetéséről és tisztességes elhelyezéséről. Óva intünk mindenkit, ne hallgassanak gyermekeik abbéli kívánságára, hogy számukra az egyesületben nincs biztosítva a megélhetés s hogy az életben saját kezére jobban tudnának megélni. Az elsöre azt jegyezzük meg, ha nem képes is megkeresni a megélhetéshez szükséges összeget, az egyet gondoskodik az eltartásáról, a másodikra azt feleljük, lehet hogy hamarjában többet fog tudni keresni, de ki biztosítja a szülőt gyermekének elzüllésétől, vagy hogy keresményét jó célra fogja-e felhasználni. Akik betegség vagy előregedés miatt a munkára alkalmatlanokká válnak, a vakok *menházába* helyeztetnek el életfogytiglan. Ilyenformán azon vak gyermekekről, akik az intézetbe kerülnek és a nyolc évi tanulmányot elvégzik, egész életükre kiterjedőleg gondoskodás történik.

Visszapillantás az intézet utolsó 10 éves működésére.

1911-ik évi augusztus 18-án költözött intézetünk jelenlegi helyére. 1842-től a jelzett időpontig a Király-uteában azon a helyen, ahol ma a magyar királyi zeneakadémia impozáns épülete áll, nyert elhelyezést. A jelenlegi épület-komplekszum nagy arányaival és számos helyiségeivel több fontosabb intézkedést tett lehetővé.

Midőn 10 év előtt beköltöztünk az új intézetbe, a növendékek létszáma 110 volt, mivel azonban ennél jóval több növendéket is képesek voltunk elhelyezni: az intézet befogadó képességéhez mérten igyekeztünk az alapítványok számának emelésével és a céltudatos takarékosági elvek alkalmazásával a növendéklétszámot fokról-fokra emelni. 1902—903-ik iskolai évben a növendékek száma 130, 1903—904-ben 135, 1905—906-ban 141, 1906—907-ben 154, 1907—908-ban 163, 1908—909-ben 185, 1909—910-ben 197, 1910—911-ben: 210. Tehát összesen, 10 év alatt mint láthatjuk, a növendékek száma csaknem megkétszereződött.

A 210 növendék azonban az intézet eredetileg épített helyiségeiben nem volt elhelyezhető, szükségessé vált azok kibővítése. S ez annyival inkább volt eszközölhető, mert az intézet telkén megfelelő hely állt rendelkezésre és az építkezési költségek, melyek 57.402 korona 02 fillért tettek ki, az intézet területének szabályozásából, illetve a kert hátsó része mellett elvezető Ida-utca kisajátítása által megtérültek. A munkálatokat 1906. nyarán kezdték meg és 1907. őszén adatott át az épületrészt rendeltetésének.

1907—908-ik iskolai évben az intézet egy új és házagpótló szervvel bővül, az óvó létesítésével. 1908. január 7-én kezdte meg működését 15 növendékkel.

Az óvó helyiségei azonban a főépületben szűkeknek és a növendékek számarányához kevésnek bizonyultak, miért is a

hidaskürthi Nagy Sándor-féle 100.000 koronás hagyományból az intézet tágas telkén egy különálló óvó épületet emelünk. A munkálatok most vannak folyamatban s az ősz folyamán már az új épületben kezddhetjük meg az oktatást.

Természetes, hogy a növendékek létszámának emelkedésével a dologi kiadások is emelkedtek. 1901-ben az intézet költségvetése 59.391 korona 87 fillér volt, 1910-ben pedig 77.625 korona 46 fillért voltunk kénytelenek igénybe venni. Igyekeztünk a gazdálkodást helyes alapokra fektetni s bár a megélhetési viszonyok emelkedtek, a növendékek eltartási költségeinek egységárainál apasztást értünk el. 1901-ben egy növendéknek eltartása 645 korona 56 fillérbe került, míg 1910-ben 369 korona 63 fillérbe. Ezt úgy érhetjük el, hogy reális alapokra fektettük gazdálkodási eljárásunkat, továbbá a nagy növendéklétszám mellett egynek-egynek élelmezési költsége bármely intézménynél esökkenést mutat.

Az intézet tanítási eredményének fokozására is sokat tettünk. 1902-ben elkészült az intézet tanterve. Évek óta éreztük a tanterv hiányát, végre 1902-ben sikerült megállapítani és elfogadtatni. A tanterv készítői az intézet igazgatója, Kirseihenheuter Ferene, Lováes József és Schannen Péter voltak. De nemesak az elméleti és gyakorlati tárgyak tanításának tantervét készítette el intézetünk, hanem a zeneoktatását is. Mielőtt a zeneoktatás tantervét a jelenlegi állapotnak megfelelően elkészítettük volna, szükségessé vált a zeneoktatásnak megreformálása. Ezen reform értelmében a leánynövendékek közül csak az nyer a zongorázásban kiképzést, akinek szülei elég vagyonosak arra, hogy gyermekük a szülői házba fog visszatérni az intézetben való kiképeztetése után. A fiúk részére próbaév tartatik. Aki az egy vagy két próbaév alatt kiváló képességet nem mutat, a zeneoktatástól elvonatik. Zenei továbbképzésben csak a kiváló képességű növendékek részesülnek. Ezek a növendékek azután szalonzenészekké képeztetnek ki, sőt egyik-másik az országos zeneakadémiában végzi tanulmányait. A zeneoktatás tantervét a jelenlegi zenetanárok, névszerint: Horváth Attila, Kossovits József és Fischinger Nándor készítették.

Még egy tantervet kellett készítenünk t. i. az óvó részére. Ezen tantervet az intézet igazgatója készítette és 1907-ben a vallás- és közoktatásügyi miniszterium jóváhagyta. Az óvót ez idő szerint egy irgalmas nővér vezeti, segitőtársa Oláh Margit, tanfolyamot végzett növendék, akinek némi látóképessége van és akit felettes hatásá-

gunk kivételes engedélyezése alapján a helybeli óvónőképző egyesület óvónőképzőjébe magántanulóként vétettünk fel.

Hogy az ipari képzésnél alkalmazott mesterek a növendékekkel szakszerűbben és humanisztikusabban tudjanak bánni, hogy a vakok írásmódját elsajátítsák és az oktatásügynek állapotát megismerjék, 16 hallgató részvételével 1905. január hó 1-től a tanév végeig iparosképző tanfolyam tartott. A tanfolyam szabályzatát a miniszterium 1904-ben hagyta jóvá. Az előadások megtartásával Herodek Károly igazgató és Vitár Rezső gondnok bizattak meg.

A kedélyi élet nevelése és önképzés céljából 1905-ben önképzőkör létesített. Az önképzőkör létesítésén Tóth Zoltán testületi tag fáradozott és az ő ügyszeretetének köszönhető, hogy az intézmény megalapoztatott és ma is igen szépen teljesíti feladatát. Az önképzőkörnek alapszabályai 1906-ban készültek el. Ezzel kapcsolatban szólnunk kell a Braille - könyvtárról, amelynek az alapját szintén az önképzőkör növendékei vetették meg. Voltak ugyan külső írói főképen az előkelő hölgyek köréből a könyvtárnak, azonban nagyon csekély munkásságot fejtettek ki s a könyvtárt alig fejlesztették. Az önképzőkör szükségét érezvén Braille-könyvtár fejlesztésének, fokozott mérvben látott a műveknek másolásához. Az igazgatóság mindent megtesz arra, hogy minél nagyobb mérvben gyarapítsa a könyvtárt. Buzdítja a tagokat, sőt pénzbelileg is támogatja, a szorgalmas másolónak jutalmat helyez kilátásba. 1910/11-ik tanévben a könyvtár 1050 kötetből áll, a munkásság tehát szembeötlő és nagyon eredményes. A könyvtár céljaira az említett évben 722 kor. 55 fill.-t adtunk ki.

A miniszterium is istápolja ebbeli törekvésünket. 1910-ben kinyomatja a vakok Braille - rendszerű írását ismertető füzetet, melyet az igazgató készítet. Ez a füzet alkalmas arra, hogy a látó egyének elsajátítsák belőle a vakok pontrendszerű írás-módját és a könyvtárt gyarapítsák. Valóban a füzet kiadása hézagpótló volt, amennyiben általános kelendőségnek örvend.

A Braille-könyvtár kötetei mások lévén, mint a fekete betűkkel írott könyvek, szükségessé vált egy külön könyvkötőnek alkalmazása. Miután ezen feladatra Stenger György igen ügyes intézeti tanfolyamot végzett növendék vállalkozott, a miniszteriumtól engedélyt kértünk egy műhelyhelyiség lefoglalására és a nevezett esekély díj mellett való alkalmaztatására. A vakok könyveit tehát vak könyvkötő köti teljes megalégedésünkre.

Az igazgatóság, amidőn a Braille-könyvtár létesült: a kisebb alapítványok kamatjövedelmének felhasználására olyan irányú előterjesztést tett, hogy azokból másolással foglalkozó intézeti növendékek díjaztassanak. A múlt évben 5 ilyen alapítvány állott rendelkezésünkre s a felhasznált kamatjövedelem 270 korona 50 fillért tett ki. Ez az összeg azonban a fáradság díjazására nem elégséges, továbbá nem tudjuk kielégíteni az intézeten kívül levő vak másolókat sem fedezet hiányában. E célból az igazgatóság elhatározta, hogy a Braille-könyvtár gyarapítására a nagyobb városokban felolvasásokat rendez, melyek figyelemre méltó erkölcsi és anyagi haszonnal jártak.

A tanításnak intenzívebbé tétele és a vak gyermekek olvasási készségének és technikájának fokozása megkívánta a tankönyv irodalom rendszeres fejlesztését. Felettes hatóságunk kérelmünkre intézeti tanfolyamot végzett növendéket alkalmazott nyomdászi minőségben. Szabó András nyomdász szorgalmasan működén, több olvasó és tankönyvet készített az intézet részére. Így van az intézetnek: I.—III. osztálya számára olvasó könyve, Fodor-féle egészségtana, Ballagi Géza-féle alkotmánytana, Varga Ottó-féle magyarok története, római katolikus hittana. Ezen könyveket a római katolikus hittanon kívül az igazgató szerkesztette, illetve állította össze és a javítási munkákat mindannyinál ő végezte díjtalanul. A f. iskolai évben megkezdtük az ifjú vakok iskolája részére olvasókönyvnek a nyomását is.

A nyomda a mai gépek használatával nem tudja teljesíteni a folyton nagybobbódó szükségletet, miért is az igazgatóság arra kérte a miniszteriumot, hogy a Diwelly-féle 10.000 koronás hagyományt új gépek beszerzésére engedje fordítani. Ezen óhajhoz elvileg hozzájárulván, az igazgatóság úgy a külföldi, mint az amerikai nevezetesebb vakok intézeteihez átirat, jelöljék meg azt a gépet, amely a mai viszonyoknak leginkább megfelel és az előállított termékek a vakok tapintási képességeinek megfelelőnek. Hosszas keresés után végre is a londoni intézetben használatos típusnak vásárlására tettünk javaslatot, amely gépnek a jóságáról a Blindenfremd 1911-ik évi októberi száma mond szakszerű véleményt.

Öröndetes eseményként említhetjük meg, hogy a vakok számára pontrendszerben havi folyóiratot adtunk ki Vakok Közlönye címen 1906-ban. A folyóirat azóta állandóan és pontosan minden hónap elsején megjelenik. Szerkesztője az igazgató és főmunka-

társa Kleitsch János intézeti tag. Azonkívül írnak bele vakok is. Előfizetési ára évi 4 koronában van megállapítva. A korrektori teendőket az igazgató végzi teljesen díjtalanul.

A vakok dombornyomású könyvtára és általában ezen ügyre vonatkozó teendők, úgymint a másolás irányítása, a könyvek átvizsgálása, a díjaknak fizetése, egy enber működését kötik le. E szép és nemes munkálatokat Iván József vezeti.

A 10 év alatt nagy munkát adott az alapítványi ügyek rendezése. Már Pivár Ignác is foglalkozott az alapítványok számának végleges megállapításával, azonban ennél, bár ez is tetemes munkát igényelt, többre alig volt ideje. Nekünk jutott feladatul, hogy mintegy 150—160 alapítólevelet készítsünk, az alapítólevelekből pedig egy alapítványi törzskönyvet állítsunk össze. Az utolsó 10 év leforgása alatt sikerült több ágyalapítványi helyet létesíteni. A segélyezési és Braille-könyvtár alapítványok számát eddig megsokasítottuk.

Három ízben foglalkoztunk a vakok összeírásával. Erre vonatkozóan adatokat találunk az 1906/907 és 1908/910-ik évi értesítőkben. Ezen munkálatokban különösképen Noszkay Károly fejtett ki igen figyelemreméltó munkásságot. De Wellinger Mihály és Berinza István is igen tevékeny részt vettek benne.

Az 1908/909-iki értesítőben az eszközölt összeírás alapján tervezetet közöltünk a tankötelezettség kimondására. Hála a tanügyi kormány atyai gondoskodásának, közel áll a vakok tankötelezettségének kimondása.

Tanerők változása szempontjából is mozgalmas képet tár elénk az utolsó 10 év. Pivár Ignác elhalálózásával e sorok írójában új igazgatót kap az intézet. Elhaláloztak még a fiatal generáció közül Noszaky Károly, Wellinger Mihály igen képzett testületi tagok. Sajnáljuk veszteségüket. Noszaky Károly helyét Iván József, Wellinger helyére pedig Tiffert György neveztetett ki. A régi óradijas tanerők közül elhalálozott Szidanies Ferenc tornatanár. Nyugdíjba vonult Hauser Jakab zenetanár.

Intézetünk a lefolyt 10 év alatt új intézetekhez igazgatókat is adott. Így a vakok kolozsvári intézetének, az ifjú vakok szegedi és szombathelyi intézeteinek igazgatói sorrendben: Schannen Péter, Lovács József, Török Sándor az intézetből kerültek ki.

Új szakmával is bővült a vakok oktatásügye. Így a kézügyesség fejlesztésére gyakorlati kézügyesítő oktatás címén bevezettük a székfonást, kefekötést, kákafonás elemeit, továbbá a bambusz-

munkát. A f. iskolai évben pedig formaminták után vak leányaink részére a himzési munkálatokat tanítjuk. Ezen munkálatokat Wít-tieh Eperjesi Károly vakulófélben levő festőművész találta fel és ő vezeti egyenlőre kísérletképen.

A testügyesítés növelésére és a sportszerű gyakorlatok végzésére játékdélutánokat vettünk fel. A játékdélutánokon növendékeink kivonulnak a közel levő millenáris pályára s ott futásban, ugrásban, uszásban stb. gyakorolják magukat. A játékdélutánok vezetője Kirschenheuter Ferene, aki ezen eszmét felvetette és megvalósításához programmot adott. Általában az utolsó 10 év alatt növendékeink testi nevelését nagyban fokoztuk. Az 1910/11-ik tanév végén nagyszámú közönség jelenlétében díjakkal egybekötött tornaversenyt tartottunk, melyről úgy a napilapok, mint a sportlap előnyösen emlékezett meg.

Kísérletet tettünk a gyengetehetségű és ügyetlenkező vak gyermekeknek külön osztályba való esoportosítására. Bár e tekintetben nagyobb eredményt nem értünk el, az eszmét továbbra is fönntartjuk, és programmunkba vesszük, hogy az ilyenek részére külön csoport, esetleg intézet szerveztessék. Foglalkozunk a gyengélátó gyermekek iskoláztatásának kérdésével, tervezetet nyújtottunk be a miniszteriumhoz ezen hízagpótló intézmény szervezésére. Felettes hatáságunk beadványunkat a székesfőváros tanügyi osztályának ajánlotta megvalósítás végett. A tanács a gyengén látó gyermekek oktatásának kérdését az iskolaorvosi intézmény létesítésével hozta kapcsolatba. Várjuk megvalósítását.

A 3 érzékűek, a vaksiketnémák oktatásának a kérdését szintén programmunkba vettük. Mintegy 130—150 ilyen szerenesétlen él az országban, akik ez idő szerint szakszerű nevelés-oktatás hiányában értelmileg kiműveletlenül nőnek fel. Hegedűs Gyula vaksiketnéma gyermek már 2 év óta részesül intézetünkben oktatásban. Kleitsch János tanítja szép eredménnyel.

Részt vettünk e tíz év alatt 3 kiállításon. A londoni magyar kiállításon, a drezdai egészségügyi kiállításon és a vakok tanárainak bécsi XIII. kongresszusával kapcsolatos kiállításon. Mindenütt kellőképen demonstráltuk oktatásunk eredményét és bemutattuk, hogy a kor színvonalán áll oktatásügyünk.

Különleges tanítási eszközök készítésére is megadtuk a módot. Séra Lajos testületi tag elkészítette Magyarország hegy- és vízrajzi és Budapest térképeit, kézi használatra. E térképekből most

már mindenik növendéknek jut egy-egy s így lehetővé tettük az egyéni tanítás helyett a tömeges tanítást. Azonkívül Séra Lajos elkészítette Budapest nagy domború falitérképét, továbbá Magyarország hegy- és vízrajzát ugyanesak nagy fali domború térképben.

A szakkönyvtárat és a szertárt szintén figyelemreméltóan gyarapítottuk. A szertáros elsajátítván az állattömést, intézetünknek jutányosan több állatot töm ki. Tóth Zoltán szertáros munkásságának köszönhetjük azt is, hogy egyes cégektől különféle kollekeiókat szerez be, továbbá a Nemzeti Múzeumból selejtezés alá kerülő tárgyakat megszerzi intézetünknek. Így tehát szertárunk rendkívül gazdag és oktatási szempontból becses tárgyakat foglal magában. Természetes, hogy a növendékek létszámának szaporításával igen sok írógépet és számológépet kellett beszerzenünk és ez jelentékeny összeget képvisel, mert a vakok taneszközei drágák.

Számos vendég is látogatja intézetünket. Tavasszal és ősszel a helybeli és felránduló vidéki iskolák csoportosan keresnek fel bennünket. A külföldi, sőt nemesak a közeli külföld, hanem Amerika, Japán és Kína szakemberei is felkeresték intézetünket. *Holmes* Walter az amerikai Ziegler Magazin nyomdának a vezetője levelében azt írja, hogy intézetünk egyike a legszebbeknek, melyeket európai útján látott. A kultuszminiszter urak rendszerint meglátogatják intézetünket, itt jártak: *Wlassics*, *Berzeviczy*, *Lukács*, *Apponyi* és *Zichy* gróf miniszter urak. S örömmel jelenthetjük, hogy nemesak futólagosan nézik meg, hanem több órán át szívesen tartózkodnak növendékeink körében. Végül kedves kötelességünk arról is megemlékezni, hogy a 10 év leforgása alatt a testületi szellem szilárdult, a tanítás céltudatosabbá tétetett, a kötelesség és egyszerűség megizmosodott és nem volt disszonáns jelenség, mely a működést megzavarta volna. Ez a képe az utolsó 10 év munkásságának.

Az irgalmas nővérek negyedszázados működése intézetünkben.

1887. május hó 4-én írta alá dr. Mihályik Szidor intézeti igazgató, Müngersdorf páter, az irgalmas nővérek igazgatója és Brandis Leopoldina, az irgalmas nővérek visitatornője azt a szerződést, mellyel lehetővé tétetett, hogy a páli szent Vineéről nevezett irgalmas nővérek a vakok országos intézetében elfoglalták működési

terület. A szerződést 1887. június hó 23.-án Trefort Ágoston az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszter hagyta jóvá.

A szerződés értelmében az irgalmas nénék, akkor szám szerint kileneen, megbíztatnak a növendékek élelmezésével, az élelmiszerek beszerzésével és elkészítésével, a ruhaneműek mosásával, jókarban tartásával, a leltári kezeléssel, a betegek ápolásával, a házirend és tisztaság fenntartásával, a növendékek erkölcsi magaviselete fölötti felügyelettel. E teendőket az intézeti igazgatótól nyert utasítások, vagy alapszabályok értelmében kötelesek végezni.

Azóta egy negyedszázad mult el s ez idő elégséges ahhoz, hogy működésükről kialakult nézettel bírjunk és azt tárgyilagosan méltathassuk. Nővéreink működését a feltétlen becsületesség jellemzi: az intézet vagyonát hűségesen őrzik, a fogyasztási anyagokban lelkiismeretesek és takarékosak, a felügyeletükre bízott növendékeket tisztán és rendszeren tartják és állandóan közöttük tartózkodnak.

A tisztaságszeretet második erényüket képezi. Nemesak azon helyeket tartják tisztán és rendben, ahol ők tartózkodnak, hanem az intézet bármely pontját. Kellemesen lepi meg a látogatót már az intézetbe való belépéskor intézetünk fegyelmezettsége és tisztasága. A növendékeket tisztaságszeretetre tanítják a ruházatban, a társalgóban és a testápolás körül. Nehéz feladatot ró rájuk, hogy 200 vak növendéket meghaladó internátusos intézetben a gyermekek egyszerűen bár, de ízlésesen, rendszeren és tisztán jelenjenek meg naponként. Értéke megkétszereződik, ha a tisztaság olcsó eszközökkel valósíttatik meg, amint ez nálunk tényleg így van.

A rendszeretet harmadik erényük. Nézze meg bárki a növendékek alsó és felső ruháinak gondozását, csak a legkellemesebb tapasztalatokat fogja szerezni. Ez az általános és egyéniségükből sugárzó becsülésreméltó sajátosság átmegy a kisegítő személyzetre is s innen van, hogy a kisegítő személyzet versenyre kell az irgalmas nővérek rendszeretével. Gyakran meg szoktam esinálni, hogy a látogatókat a konyhába, ruhatárba és éléskamrába vezetem, hogy meggyőződjünk szép munkásságukról.

Az önfeláldozás negyedik erényüket képezi. Ha munkáról van szó s ha a kötelesség áldozatokat követel, az irgalmas nővérek mindig az elsők között vannak. Zajtalanul, elismerésre vágyás nélkül végzik kötelességeiket olyan tökéletesen, amint emberileg végezni lehet. Ha valamelyik vak növendék megbetegszik és beteg-

sége súlyos természetű, szívesen töltik vele az álmatlan éjszakákat.

Van ezen kívül még több erényük, melyek azonban nem e helyen valók felemlítésre. Tudja mindenki, aki irgalmas nővérek közreműködésével vezetett intézetet, milyen lelki kvalitásaik vannak. Bennem az gerjesztette fel az irántuk való bizalmat, hogy bármely pontra helyezzük is őket, egész munkát nyújtanak és derekasan megállják helyüket.

Nem szoktunk e lapok hasábjain irgalmas nővéreink működésével, arravalóságukkal előhozakodni, azonban úgy véljük, hogy egy negyedszázad mégis csak elégséges ahhoz, hogy kötelességünk ké tegye, miszerint a munkának és szeretetnek e névtelen hőseiről megemlékezzünk.

E sorok írója immár 12 év óta működik az irgalmas nővérekkel s ezen idő alatt csak becsülni tanulta meg őket, mint önzetlen munkásait a vakok ügyének; s nincs főbb óhajta, mint a következő 25 év végén az intézetnek akkori igazgatója hasonló nézetet tápláljon működésük felől. Mert ez a nézet, ha valakire értékes lehet, első az ügyre nézve, melynek alanyai a jobb sorsra érdemes világtalan gyermekek.

A testület működése.

Az eredményes működésnek legelső feltétele a kölcsönös megértés. A megértés csodákat művel, lehetetlen dolgokat vált valóra. Az intézeti életben nincs szebb és értékesebb, mintha a testület tagjai egymás között baráti viszonyban élnek, mert ennek nemcsak az egyének, hanem elsősorban az oktatás látja előnyeit.

Testületünknek olyan nemes hivatása van, amilyennel kevés más testület dicsekedhetik. Vak gyermekeket nevelni és oktatni, a legszebb humánus feladatok közé tartozik. Ide nem elégséges a puszta tudás, ide szív kell, amely átérezni tudja a szegény vak gyermek állapotát, amely elnéző tud lenni hibái iránt, amely gyámolítja tehetetlenségében, amely kedves otthont teremt, mondjuk új világot, számára.

Azzal az elhatározással indulunk minden év kezdetén a vakok nevelés-oktatása elé, hogy egész tudásunkat és igazságszeretetünket csöpgtessük lelkébe. Célunk, hogy a gyermeket tegyük boldoggá,

hogy jól érezze magát körünkben, mert ha ezt sikerül elérnünk, akkor nemesak a haladásunk van biztosítva, hanem mi is boldognak érezzük magunkat.

A tanév elejétől hosszú tíz hónapon át állandó gondoskodásunk tárgyát képezi, hogy a növendékek kellő nevelésben részesüljenek, hogy szeressék szüleiket, előjáróikat és mindazokat, akik bármi tekintetben szolgálatukra vannak. Egymás iránt legyenek elnézőek, nagyobb gyermekek a kisebbeknek jóakaró gyámolítóik legyenek. Szigorúan tiltjuk mindazt, ami az erkölességre káros hatással lehet. Istápoljuk őket mindazon vallás-erkölesi ténykedéseikben, melyekkel lelküket megerősíthetik. E folytonos munkásságot kívánó nevelői ténykedésünkben sohasem fáradunk el. Ajtónk mindenki előtt mindenkor nyitva áll, hogy kívánságaiknak eleget tehessünk. S a növendékek hálásak irántunk, igyekeznek a mi szándékainkat megérteni, nagy elhatározást mutatnak, hogy természetükben rejlő nagy hibáikról leszokjanak. Érzik, hogy mi az igazságra építjük nevelési eljárásunkat, hogy nekünk ninesenek kiválasztottjaink. kiket előnyben részesítünk, hogy mi nem öletszerűen a szenvedély és szeszélytől indítva értékeljük valamely növendéknek hibáit, jó tulajdonságait, vagy pedig ismereteit.

Nagyon értékes a testületnek az a működése is, melyet szabad idejében végzett. Legelső helyen a vakok pontrendszerű Braille könyvtárának a fejlesztéséről kell szólnunk, melyet *Iván József* testületi tag irányít. A Braille-könyvtár ma már több száz kötetet számlál, amelyek egy külön helyiségben vannak összegyűjtve, szakok szerint csoportosítva és katalogusban leltározva. Erről a könyvtárról más helyen szólnunk bővebben. Ugyanesak *Iván József* vezeti a növendékek önképzőkörét is nagy buzgalommal.

Figyelemreméltó azon törekvés is, melyet *Kleitsch János* teljesít Hegedüs Gyula vaksiketnéma gyermekkel. *Kleitsch János* ezenkívül figyelemre méltó irodalmi munkásságot is fejt ki. A Vakok Közlönyének, amely Braille rendszerű nyomtatásban jelenik meg, több rovatát állandóan vezeti, eikkezik a Magyar Gyógypedagógiában.

Tóth Zoltán intézetünk szertára részére több taneszközt készít, a meglevőket jókarban tartja és állattöméssel foglalkozik. A vakok Braille-rendszerű központi kölesönkönyvtár javára rendezett előadásokra az igazgató társa volt és szereplésével sokban hozzájárult erkölesi és anyagi sikerükhöz. *Séra Lajos* a vakok

részére domború térképeket készít. *Kirschenheuter Ferenc* szintén a Magyar Gyógypedagógiának buzgó munkatársa. A játékdélutánokat ő szervezte és vezeti. F. évi márc. hó 30-án az intézet tornaesernökében nyilvános *birkózó*-versenyt rendezett. Kirschenheuter F. írta értesítőnkben a testi nevelésről eimű eikket.

Az igazgató f. évi ápr. 15-ig a Magyar Gyógypedagógiának társszerkesztője volt. 1912. május hó 1-től a Vakok Ügyének szerkesztésében vesz részt. Azonkívül pontrendszerű nyomásban a vakok részére az ő szerkesztésében jelenik meg immár hatodik éve a Vakok Közlönye. Foglalkozott ezenkívül az ifjú vakok részére alkalmas olvasókönyv megírásával is, mely a vallás- és közoktatásügyi miniszterium a 134274/911. számú rendeletével a beérkezett bírálatok és a gyógypedagógiai szaktanács javaslata alapján kinyomásra elfogadott, egyben az ifjú vakok intézeteiben leendő használatát engedélyezte. Az igazgatót azon munkásságáért a miniszterium elismerésben részesítette. A rendeletnek ide vonatkozó része a következőképen szól:... «mivel Herodek igazgató többoldalú elfoglaltsága dacára is ily példaadó munkásságot fejt ki, indokoltnak találtam, hogy részére ezen olvasókönyv megszerkesztéseért s a fogyatékosok érdekében tanúsított önzetlen fáradozásaiért elismerésemet fejezzem ki.»

Vakok színes himzése.

Figyelemre méltó és érdekes kísérletet végzett Wittich Eperjesi Károly a f. tanévben az intézet 7 serdültebb leánynövendékével. Az új kézimunkát sokszínű (philokrom) himzés néven ismerjük. A vakok részére ezen kézimunka oktatása az által tétetik lehetővé, hogy a himzendő szövetdarab fölé himzést vezető formamintát, úgynevezett sablont erősítsünk. A szövet a látókével egyező dobórámára van feszítve és csavarok segítségével e fölé kerül a vezető forma. A formák (sablonok) rovátkások s a rovátkák (barázdák) adják meg a himzendő mintának körvonalait és teljes rajzát, egyben megakadályozzák a színek összetévesztését is. Mennél több szint használ a munkás, annál több sablont kell cserélni. Így himzhető bármely sokszínű motívum; s hogy a himző vakleány a himzésen kívül se téveszthesse össze az egyes színeket, munkája mellett a színes pamutgombolyagok az orosz számológéphez hasonló pamuttartókra vannak rögzítve. Ezen pamuttartó színskálája még

Braille betűkkel is megjelöltetik, miáltal a színek összetévesztése teljesen lehetetlenné van téve.

A kísérletezésre beosztott 7 próbanövendék munkája, mint kézügyességi dolog úgy minőség, mint mennyiség tekintetében figyelemmel a heti 4 órai foglalkozásra, kielégítő volt. Lassította a munkát az a körülmény, hogy a tanításhoz szükséges módszer, valamint találmányon mutatózó javításokat épen a tanítás ezen első évének leszűrődő tapasztalataiból lehetett csak összegyűjteni, azonkívül a munka gyorsítását előző himzőgéppel való kísérletezés is több időt vesz igénybe.

A munka f. évi tanévi eredménye a következő:

1. Oláh Margit készített egy asztaltakarót, négy nagy és négy kis virággal.

2. Hanik Mária készített egy közepes és egy kis millieut négy-négy virággal.

3. Kohn Róza egy asztaltakarót nyole nagy virággal.

4. Ádám Róza közepes millieut négy virággal készített.

5. Oroszváry Ilona készített közepes millieut két nagy és két kis virággal.

6. Nagy Erzszi készített kis asztalkendőt két nagy és két kis virággal.

7. Erős Erzszi kis asztalkendőt két nagy virággal.

Mivel a konstruált himzőgép munkája kifogástalan és csak műszerészeti hibák hátráltatják ez időszerint gyorsabb és pontosabb működését, bizvást remélhetjük, hogy egy újabb kísérleti év elteltével a vakok himzése terén még jelentősebb eredményekkel fogunk beszámolni.

Az iroda működése.

Az iroda az 1911-ik évben 976 ügydarabot (mult évben 910-et) intézett el, melyből 192 (a mult évben 181) miniszteri rendeletekre esik. (E rendeletek közül a fontosabbakat alább közöljük.)

A napi irodai teendőkön kívül karácsonykor a növendékek részére vásárlandó emléktárgyak költségeinek fedezése céljából gyűjtéssel foglalkoztunk. A gyűjtés eredményét a karácsonyfa ünnepély eimű rovat alatt közöljük. A gyűjtési munkálatokat ez évben is *Berinza* István testületi tag végezte.

Az irodai teendők másolásában az igazgató segítségére voltak

a *gyógypedagógiai hallgatók*, továbbá *Oláh Margit* a helybeli óvónőképző első éves magánhallgatója, mint számfeletti intézeti növendék, aki a Remington-gépen írt diktálás után. E helyen emlékezünk meg azon munkásságunkról is, hogy az intézet alapítóinak arcképei megszerzésére több irányban megkeresést intéztünk. Így sikerült megszereznünk dr. Zalka János győri püspök, dr. Mally János praelatus, Csasz Márton, Laky Adolf, Népassy Károly, Hauser Jakabné, Haggemacher Henrik alapítók arcképeit. Az intézet volt igazgatói közül dr. Mihályik Szidor és Halványi ev. János fényképeit szereztük be.

A fontosabb miniszteri rendeletek jegyzékét és tárgyát a következőkben adjuk.

Fontosabb miniszteri rendeletek.

Az 57322/911. sz. min. rendelettel a gyógypedagógiai hallgatók ellátására 1800 korona folyósítatik.

Az 58322/511. sz. min. rendelettel *Pischinyer Nándornak* a zenekar vezetéseért 200 korona, *Iván Józsefnek* pedig az önképzőkör vezetéseért 100 korona tiszteletdíj folyósítatik.

A 67689/911. sz. min. rendelettel a megüresedett országos alapítványi helyek betöltenek.

A 60790/911. sz. min. rendelettel a *Taub Salamon*-féle alapítvány kamatjövedelme *Hoffer György* vak iparosnak adományoztatik.

A 2587/911. sz. eln. sz. min. rendelettel *Wittich Eperjesi Károly* formaminták után való himzés tanításával heti 4 órában megbizatik.

A 79295/911. sz. min. rendelettel a magánalapítványi helyekre a kinevezések eszközöltetnek.

A 78149/911. sz. min. rendelettel a felügyelői állás rendszeresítése elvben kimondatik.

A 88533/911. sz. min. rendelettel az 1911/12-ik évi órarend a javasolt óratöbbletekkel elfogadtatik.

A 75831/911. sz. min. rendelettel az intézet dologi szükséglete 82,040 koronában állapittatik meg.

A 120944/911. sz. min. rendelettel az ujonnan felvett növendékek taneszközdíjai elengedtetnek.

A 134274/911. sz. min. rendelettel *Herodek Károly*-féle olvasókönyv, az ifjú vakok intézetei részére kinyomatásra elfogadtatik.

A 127305/911. sz. min. rendelettel az óvó építési tervei elfogadtatnak s a kivitellel Szuchy János bizatik meg.

A 131581/911. sz. min. rendelettel *Kleitsch Jánosnak* Hegedüs Gyula vak-siketnéma tanításáért az 1910/11-ik évre 200 K folyósíttatik.

A 139584/911. sz. min. rendelettel az 1912-ik évre szállítandó élelmiszerekre vonatkozó javaslat elfogadtatik.

A 75900/911. sz. min. rendelettel egy-egy irgalmas nővér évi díja 240 koronában állapíttatik meg.

A 159530/911. sz. min. rendelettel a növendékek alapítványi jutalomdíjaiból részükre írógép vásárlása megengedtetik.

A 329/912. sz. min. rendelettel játékdélutánok engedélyeztetnek és a játékdélutánok vezetője részére 200 kor. tiszteletdíj folyósíttatik.

A 489/912. sz. min. rendelettel az óvó építkezése tárgyában kötött szerződés jóváhagyatik.

A 3345/912. sz. min. rendelettel a *Vakok Közlönye* című havi folyóiratnak 1911-ik évi számadása jóváhagyatik.

A 17515/912. sz. min. rendelettel *Wellinger Mihály* temetési költségeit az intézet viseli.

A 28793/912. sz. min. rendelettel *Fischer Ilona* növendék az intézet kötelekéből betegsége miatt elboesáttatik.

A 43026/912. sz. min. rendelettel *Séra Lajos* amerikai utjára május és június hónapokra szabadság és 725 korona előleg engedélyeztetik.

A 45120/912. sz. min. rendelettel a beszédhibák gyógyítására szolgáló szünidei tanfolyamra felveendő 15 hallgató az intézetben nyer elhelyezést.

Az 50735/912. sz. min. rendelettel *Iván József* részére a kölcsönkönyvtár vezetéséért 200 korona engedélyeztetik.

Alapítólevelek jóváhagyása.

A 66818/911. sz. min. rendelettel a *Flesch Mária és Mór*-féle alapítvány alapítólevelén eszközölt módosítás jóváhagyatik.

A 116250/911. sz. min. rendelettel a *Laky Adolf*-féle ágy-alapítvány alapítólevele jóváhagyatik.

A 114606/911. sz. min. rendelettel a *Wahrman Mór*-féle alapítvány alapítólevele jóváhagyatik.

A 43008/912. sz. min. rendelettel *Baranya vármegye*-féle alapítvány alapítólevele jóváhagyatik.

A 23223/912. sz. min. rendelettel a *Pyrker László*-féle alapítvány alapítólevele jóváhagyatik.

MÁSODIK RÉSZ.

Növendékeink testi nevelése.

Javal Emil szemorvos, aki mint a francia orvosi akadémia tagja, öreg napjaira vakult meg, «A világtalanok világában» című érdekes munkájában azt mondja, hogy «1834-ben a vakok pesti iskolájában akadunk először nyomára annak, hogy a vakokat rendszeresen tornásztatják».

Mihályik Izidor intézetünk néhai igazgatója «A vakokról» c. könyvében megírta a vakok pesti intézete történetét is, de erről említést nem tesz. Javal, mint művének számtalan adatát, ezt a ránk vonatkozót is régi folyóiratokból és más régi írásokból vette, amelyek pedig a vakok pesti intézetéről gyakran közölnek megbízhatatlan és téves adatokat. Ez az adat azonban, több mint valószínű, megfelel a történeti ténynek, mert az bizonyos, hogy a német tornarendszer, mely a múlt század közepe táján kezdett terjedni hazánkban, a vakok intézetében igen korán talált otthonra. Azt is mondja Javal, hogy a pesti intézet nyomán dr. Klein is megkezdte a tornatanítást a vakok bécsi cs. és kir. intézetében.

Vagy tíz esztendeje, nyáron Torontálban faluztam s közben elkerültem a németsaághi községi jegyző házához is. A szíves, de szótlán házigazda az öreg emberek egykedvűségével hallgatta a társalgást s csak akkor élénkült meg az arca, mikor a vakokra terelődött át a szó. Itt aztán ő is megszólalt s mint kedves emlékeket beszélt el, hogyan tanította ő jogászkorában a király-uteai intézetben a vakokat tornászni.

— Nem igen tornásztak akkor még az iskolákban. Hagyjuk azt csak a esepürágóknak, — mondta az akkori magyar ember. Nem is igen volt tornamester. Ketten voltak egész Pesten. Szidanits Ferenc volt az egyik, sok dolga volt, a tűzoltókat is ő tanította, vivni is tanított sokfelé, a vakokat is ő tanította. Úgy segített magán, hogy fiatal éhes jogászokat szerződtetett s

amit nem győzött, ezekkel végeztette. Nekem a vakokat osztotta be. Szép szál gyerekek voltak köztük, eleinte sajnáltam őket, de

aztán megszoktam, megszerettem őket. Volt közöttük egy valóságos Toldi Miklós. Hasra fektette a társait, aztán belemarkolt egyik kezével a derékszijába, a másikkal a gallérjába s úgy lódította őket a feje fölé.

Ezeket és ezekhez hasonlókat beszélt el a jó öreg bácsi, s ő azt is tudta, hogy Szidanits előtt mások tanították a tornát a vakok intézetében. Azért nyultam így vissza a múltba, mert elődeink érdemként meg akarom állapítani, hogy ők igen hamar fölismerték a vakok testi nevelésének fontosságát s tornásztatták a vakokat már akkor, mikor a tornát általában még csak kóklereskedésnek tartották.

Szidanits Ferenc a maga korában elsőrendű tornász-szak-

tekintély volt. Működésének utolsó éveit is még mindig buzgó jó-akarat vezette, bár a már törődött testben az energia apadásának és a még mindig nagy elfoglaltságnak hatásai hovatovább érezhetőbbekké váltak.

A vakok tanárai nemzetközi kongresszusaikon már a nyolcvanas években kimondották, hogy a vakok tornaoktatását nem szaktornatanárookra, hanem a vakok minden irányú oktatásában járatos intézeti tanárookra kell bízni, mert az eredményes munka itt ép úgy feltételezi a vaksággal járó testi és lelki fogyatkozások

ismeretét, mint bármely más tanítási ágban Ezen megokolással az intézet vezetősége Szidanits halála után nem töltötte be többé a tornatanári állást, hanem a tornaórákat az elméleti tárgyakat tanító tanárok között osztotta el, aminek immár tizenkét esztendeje.

A változtatás bevált. Frissebb szellem költözködött be a tornaterembe, a tanárok jobban tudtak alkalmazkodni a szükségletekhez és lehetőségekhez, jobban ismerték tanítványaik egyéniségét, képességeit, a tanítványok könnyebben értették meg a különlegesen

és közvetlen hozzájuk szabott magyarázatokat, érzékeltetéseket, a tanítási anyag is lassankint engedett merevségéből, hozzákapcsolódott más órákon hallott, tanult legkülönbözőbb mozgásformákhoz, módokhoz, nagyobb teret nyertek így a játékszerű gyakorlatok is: egyszóval a gyerek a kit eddig nagyjából csak vezényszavak után dolgozott, lassankint a lelkével kezd belehatolni saját testének mozdulataiba, azok módjába, céljába, aminek legközelebbi eredménye az lett, hogy a gyerekek testi munkája átértett, öntudatos munkává vált.

Testi nevelésünkben tehát a személyi változások határozott fejlődést hoztak. Nélkülöztünk azonban még mindig egyet, ami nélkül pedig teljes sikert elérni nem lehet: nem tudtuk még beleplántálni tanulóinkba a testedzés szeretetét. Szeretetét, mellyel együtt jár a test edzésének lelki és testi szükségérzete.

Hogy ez nem sikerült, érthető. Hogy az ifjú lélek megszeressen valamit, az első föltétel, hogy élvezetet, gyönyörűséget leljen benne. Ha húsz növendék szabadgyakorlatokat végez, mindegyik

sor más és mást, ha helyes esztetikai érzékkel illeszti össze a tanár e gyakorlatokat s preeizen végzik, mindenesetre szép képet nyújt; a korláton egy beugrás, billenés, vállállás s utána egy lendületes homorított kiugrás, ha biztosan végzi a tornász, olyan látvány, hogy megtapsolják. Látók tornacsarnokaiban a tornászok gyönyörködnek a mozgások e változásaiban, ami a dolog megszeretésével jár s utánzásra ösztönöz. A vakok tornatermeiben az emberi test ezen vérpezsdítő, üdítő játéka a cipőtalp dobbanására, a korlát esikorgására s a tornász lihegésére soványodik le. Elhi-

szik, hogy szép, mert a tanár mondja, szépnek kell lennie, mert nehéz. De az ő lelküknek ezen ítélet megalkotáshoz kevés köze van. Minthogy a mutatóványokat érzékelni nem tudják, őket nem is gyönyörködtetik. Megszeretéstől tehát csak minimális mértékben lehet beszélni s így az utánzás vágya sem a növendékből indul ki, a tanár szavának kell azt előidézní. Így van ez általánosságban. S ha akadnak kivételek vak tanulóink között, azok a legtöbb esetben későbbi korban megvakultak, kikben még élénken dolgozik a látó lélek fantáziája. Vakon születettekre ezen kivételek között csak a legritkább esetben akadunk.

Tehát megszerettetni a testedzést a vakokkal — ez volt a cél. Rövid elmélkedés a mondottak fölött rávezetett, hogy nekik is olyan anyagot kell adni, melynek eredményeit ők maguk érzékelhessék. Így jutottunk a birkozáshoz és atletikához. A birkozó nemcsak a győzelem vagy legyőzetés tényét érzékelheti közvetlen és teljes egészében, de munkájának, sőt ellenfele akeióinak is minden mozzanatáról közvetlen szerezhet tudomást és róluk önállóan alkothat ítéletet minden külső befolyás nélkül. Hogy mennyire lökte ki a súlydobó golyót, saját maga mérheti le. Az ugrásoknál ő maga helyezi a páleát különböző magasságokra, ő maga konstatálja a hibát, érezvén, mely testrészével ütötte azt le; a távolugrásnál a gerendától a lába nyomáig maga számlálhatja a homokágyban a centimétereket, ha kevesebbet ugrik önmegfigyeléssel maga is fölfedezheti mozdulataiban a hibát; a versenyfutásban maga előtt, mögött hallja a társait, törtet, küzd s a végén senkitől sem kell kérdeznie, jó volt-e, ki az első? Szóval a birkozás és az atletika az a tér, hol a vak önmagát ellenőrizheti, társainak teljesítményeit is közvetlenül tapasztalhatja, s így ítéletet alkothat, tehát gyönyörködhetik is a maga és a mások munkájában.

Így kerültek a mi vak fiaink a birkozásönyegre és a Mille-náris Versenypályára. A célunkat elértük. Az új anyag, a birkozás és atletika meghozta a várt eredményt. Mihelyt maguk kezdték érzékelni saját és társaik munkájának eredményeit, azonnal megjelent a gyönyörűség, mit követett a testedzés megszeretése s a vételkedési vágy. De megszerették nemcsak ezt a két testedzési ágat, a tornázást is élénkebb kedvvel üzik, mint annakelőtte. Hogy a birkozás és atletika programmbavételét más célok is sürgették, szabadabb mozgás, szabad levegő stb., az természetes, de ezek már általános szempontok.

Soha nem hitt élénkség támadt a mult iskolai évben, mikor év vége felé megtudták növendékeink, hogy nyilvános versenyt rendezünk. Minden szabad idejüket trenirozásra használták föl. A munka meg is hozta a sikert, úgy a jelenlevő közönség, mint a sajtó a legszebb elismeréssel honorálta tanulóink produkcióit.

Az 1911 jún. 8-án tartott első birkozóverseny eredményei a következők voltak: Könnyűsúly: 1. Lengyel M. 2. Schafflarszky K. Középsúly: 1. Kirehner M. 2. Raeskö L. Nehézsúly: 1. Pobuda J. 2. Németh M.

A jún. 18-án tartott első nyilvános atletikai és tornaverseny pedig a következő eredményekkel végződött: 45 méteres futás: 1. Neuhoﬀ L. 7 mp. (int. rekord), 2. Lengyel M. Távolugrás helyből: 1. Németh M. 242 em. (int. rekord), 2. Beek A. 237 em. Magasugrás: 1. Neuhoﬀ L. 107 em., 2. Pobuda J. 94 em. Súlydobás 7'25 kg-os gólyóval: 1. Pobuda J. 1356 em. jobb- és balkezssel együttvéve, 2. Horváth F. 977 em. Korlátverseny: 1. Beek A., 2. Györffy I. A versenyeket fölvonulás és szabadgyakorlatok előzték meg, esportgyakorlatok és gülák a korláton fejezték be. A versenyek győzteseit nagy ezüst, első helyezetteit pedig kis ezüst éremmel tüntette ki az igazgatóság.

Az intézeti testnevelés ezzel a két versennyel a sport terére lépett, úgy hogy a most lefolyt iskolai évben máre. 31-én megtartott első nyilvános birkozóversenyünket a sport- és napisajtó már mint sporteseményt publikálta és mint ilyenről számolt el a legteljesebb elismeréssel. Ezen a versenyen Csanády Mór, Brüll Alfréd és Weisz Richárd, hazánk birkozósportjának ezen európaszerte ismert képviselői töltötték be a birói tiszte; eredményei a következők: Pehelysúly: 1. Parócy L. 2. Balla A. 3. Gere Gy. Könnyűsúly: 1. Schafflarszky K. 2. Verli M. Középsúly: 1. Meisels L. 2. Boroeky M. 3. Grósz I. Nehézsúly: 1. Uszleber K., 2. Kovács I. A győzteseket nagy ezüst, a helyezetteket pedig kis ezüst és bronz éremmel tüntettük ki. A verseny jövedelméből, közel 50 koronából sportalapot létesítettünk.

Hálával kell megemlékeznünk e helyen is a Budapesti Versenypályaszövetségről, annak elnökéről Iszer Károlyról, ki a Millenáris Versenypálya ingyenes átengedésével lehetővé tette, hogy játékdélutánjainkon szabad téren veszedelem nélkül üzheljük kedves sportjainkat.

A vakok budapesti m. kir. tan- és nevelőintézetében 1911. évben elfogyasztott ételadagok számát feltüntető kimutatás.

H ó n a p	Növendékek adagszáma	Nővérek, felügyelők és gyógypaedagó- giai hallgatók adagszáma	Összes adagszám	J e g y z e t
Január	5410	1244	6654	
Február	5042	1207	6249	
Március	5888	1344	7232	
Április	5677	1201	6878	
Május	6041	1253	7294	
Június	3559	1209	4768	
Július	2	932	934	
Augusztus	—	803	803	
Szeptember	5323	1181	6504	
Október	5923	1142	7275	
November	5777	1352	7089	
December	5959	1294	7253	
Összesen ...	54601	14332	68933	

Intézetünk tehát összesen 68.933-szor adott egésznapos étellelmezést, amely állott reggeliből, tízóraiából, ebédéből, ozsonnából és vacsorából. Ebből 54.601 napi a vak növendékekre, 14.332 napi étellelmezés a személyzetre esik. Miután az egész évi étellelmezés intézetünknek a tüzelő-anyag és az elkészítő-személyzet fizetésén kívül 38.486,52 K-ba került, egy növendék egy napi étellelmezése ötszöri étkezés mellett 55,8 fillérbe esik.

A vakok budapesti magy. kir. országos tan- és nevelőintézete

Jelen táblázatban kimutatjuk, hogy a legutóbbi 14 év alatt egy-egy növendék eltartása értékösszeget

Sorszám		1898. év	1899. év	1900. év	1901. év	1902. év
		104 növ.	117 növ.	121 növ.	92 növ.	111 növ.
		K f	K f	K f	K f	K f
1.	Személyi járandóság	5611 76	9131 38	10279 24	7303 62	7105 28
2.	Élelmezési költség	27542 02	23106 98	23392 22	23114 54	25077 82
3.	Ruházat, fehér- és ágynemű ...	5263 26	6958 63	9215 24	4371 94	4542 25
4.	Irodai szükségletek	366 78	389 72	609 94	381 67	427 52
5.	Elméleti és gyakorlati oktatás...	4268 84	5965 96	3856 11	5274 45	5666 94
6.	Kézimunka-költségek	12403 90	19005 08	10641 28	138 57	129 68
7.	Butorok és háziesszközök	2375 82	2156 —	3722 72	4874 89	7865 89
8.	Fűtés és világítás	4533 56	3470 06	4832 14	7005 28	8726 35
9.	Mosatási költségek	1129 82	912 02	974 41	976 10	1402 30
10.	Tisztogatás és házfenntartás ...	4569 40	2691 58	3888 47	3059 35	7243 66
11.	Betegápolás	103 16	65 10	13 —	91 40	101 94
12.	Vegyesek	7618 44	2486 58	3104 45	2800 06	1123 04
13.	Vízdíj	— —	— —	— —	— —	— —
	Összesen	75986 76	76339 09	74529 22	59391 87	69412 67
	Az egész évi összkiadásból egy- egy növendékre esett	730 76	652 47	615 94	645 56	625 33

kiadásainak összehasonlító táblázata 1898—1911. évig bezárva.

a tanerők javadalmazásán kívül mely összegbe került, az intézet dologi kiadásai mely emésztettek fel.

1903. év	1904. év	1905. év	1906. év	1907. év	1908. év	1909. év	1910. év	1911. év
130 növ.	135 növ.	141 növ.	154 növ.	163 növ.	185 növ.	197 növ.	210 növ.	209 növ.
K f	K f	K f	K f	K f	K f	K f	K f	K f
5044—	4981 60	5271 96	5521 50	5845 90	5996 40	5937 93	6024 10	6999 40
25635 —	30577 55	28746 60	27657 85	28659 90	33941 34	36016 09	38456 67	38486 52
5391 87	4657 16	6636 17	6965 91	6921 99	7356 24	11394 04	7942 95	9626 33
219 30	472 37	752 88	507 33	393 42	550 03	249 74	223 16	509 13
5856 04	4738 01	2348 76	5283 69	2841 01	2745 35	3104 87	4755 82	4024 43
212 34	419 79	184 90	542 34	584 04	300 41	201 66	199 07	267 48
1455 53	2340 02	1588 01	3016 80	4482 53	4440 92	2979 03	2009 80	2468 75
7575 37	10023 94	8710 79	7641 77	9554 48	14927 88	11475 99	10312 23	12711 18
1447 78	1588 42	1768 08	1356 96	1276 08	1880 39	1371 48	1131 63	1476 41
5545 06	4289 12	2644 65	6804 36	6428 43	5356 13	3979 51	3955 59	5842 89
126 98	83 95	63 91	136 93	60 70	416 09	189 57	175 06	279 11
283 21	506 41	789 42	530 64	528 89	873 50	923 95	596 87	806 42
— —	— —	2116 07	1889 04	1526 63	1349 07	2415 83	1842 51	1873 66
58792 48	64678 34	61622 20	67855 12	69104 —	80134 25	80299 69	77625 46	85372 21
452 25	479 77	437 03	440 61	424 50	433 15	407 61	369 63	408 48

Orvosi jelentés.

Írta: Dr. Verebély László, egyetemi rendk. tanár, intézeti orvos.

A lefolyt 1911/12. tanévben az intézetben az egészségi viszonyok eléggé kielégítők voltak, amennyiben 194 bennlakó növendék közül, — kik közt 22 óvódás — csak 47 vett igénybe orvosi kezelést. Ehhez a kedvező eredményhez a helyes hygienikus viszonyokon kívül a legnagyobb valószínűséggel az igazgatóság által szigorúan keresztül vitt azon elv is hozzájárult, hogy karáesonyi szünidők alatt nem bocsátott haza növendékeket és ezáltal semmiféle fertőző betegség be nem hureoltatott, daeára annak, hogy a városban és vidéken a kanyaró és vörheny (searlatina) kiterjedten uralkodott. Aránylag legszámosabb volt a könnyű hurutos megbetegedés. Hurutos tüdőgyulladás csak egy betegnél volt észlelhető.

Egy leánykánál ilyen hülés után az eddig lappangó tüdőbántalom kifejlődött, úgy hogy fertőző képessége miatt az intézetből el kellett távolítani.

Még egy súlyosabb megbetegedésről kell beszámolni. Egy kilépés előtt álló fiú növendéknél az előbbi években csak homályos tünetekkel (időnkénti fejfájás, szédülés) jelentkező idegbaj, ez iskolai évben mint eskór (epilepszia) fejlődött ki, de minthogy úgysis az utolsó évet töltötte az intézetben és a gyógykezeléssel a rohamokat gyakoriságukban és erősségükben nagyon korlátozni és épen csak jelzésére lehetett szorítani, az intézetben türhettetett.

Feltűnő volt az előző évekhez képest, a sebészi kóralakok észlelése. A műtétek részben házilag, részben — miről hálásan emlékezünk meg — a Stefánia szegény gyermekkórházban ingyenesen végeztettek.

A megbetegedések részletes kimutatása az alábbi táblázatban áttekinthető.

Orrsörvény elhajlása (deviatio) ...	1	Izomesúz (reuma) ...	1
Köhögéssel járó erősebb nátha...	5	Izületi csúz (reuma) ...	3
Torok gyulladás ...	2	Lábboka rándulás (distorsio)...	1
Heveny légsző- és hörghurut ...	13	Vágott sebzés ...	1
Hurutos tüdőgyulladás ...	1	Körömméreg (panaritium)...	1
Tüdővész ...	1	Orbánc ...	3
Gyomorhurut ...	1	Izzag (ecrema) ...	3
Fagyás ...	1	Viszketeg (prurigo) ...	1
Kötőszöveti gyulladás ...	1	Lágyéksérv ...	1
Nyirokmirigy gyulladás ...	2	Fitymaszor (phymosis) ...	1
Sajtos mirigygyulladás ...	1	Eskor (epilepszia) ...	1
Térdizületi gyulladás ...	1		

Összesen : 47

Jelentkeztek többször növendékek székrekedéssel, de ezek nem mint betegek szerepeltek.

Jól eső megnyugvással lehet jelenteni, hogy a karáesonyi hazameneteltől eltiltott növendékek zugolódása az okadatolásra elnémult és a kellemesen eltöltött ünnepek után el lett felejtve.

Szemorvosi jelentés.

A lefolyt iskolai évben számos, különben nem súlyos szem-betegségben — a növendékek ugyanis a kura alatt nem voltak kénytelenek az oktatástól távol maradni — nyújtottunk segélyt. A megbetegedések legnagyobb részt idült kötőhártyai gyulladások voltak, minők megvakult gyermekeknél igen gyakran előfordulnak; sok esetben azonban a megvakulással végződött megbetegedések következményes állapotokkal volt dolgunk. Ilyenek első sorban a szemteke zsugorodása után, sokszor csak későn, évek múlva fel-lépő fájdalmas rohanok. A fájdalmak némelykor olyan kínzók, hogy csak az elfogult szemteke eltávolítása segít. A lefolyt iskolai évben szerenesére sikerült ilyen esetekben békés úton a fájdalmakat csillapítani (belső szerek, beeseppentések, meleg borogatások, stb.), úgy hogy a növendékek operáció nélkül munkaképesek lettek.

Vannak azonban esetek, amelyekben a megvakult szemteke nem sorvad, hanem ellenkezőleg nagy mértékben kitágul. Ilyen kitágulások némelykor monstruozus mérveket öltenek, és nem csak eltorzítják a szegény beteget, hanem esillapíthatlan fájdalmakat okoznak. Ilyen esetekben is kényszerítve vagyunk operálni. Az operáció rendesen nem a szemteke eltávolításában, hanem annak kisebbitésében áll.

Ilyen operációt két esetben végeztünk és pedig:

1. *Löwy Róza*. Gyermekekori zöldhályogból eredő általános szemteke-kitágulás. (*Glaukoma infantile*, *Hydrophthalmus* oe. sin.) két ízben operáltam, és pedig először megkiséreltem a szemtekefalazatában megejtett trepanációval a folyamatot megszüntetni, ami egy időre sikerült. De későbben megújult a baj, mire a szemteke megkisebbitését (*Chloroform*. *Nareosis*ban; *Exenteratio bulb.*) végeztem.

2. *Simon Marcella* jobb szeme általános nagyfokú kitágulásban szenved. *Chloroformnareosis*ban megoperáltam (*Exenteratio bulb.*)

Kötelességemnek tartom egy igen érdekes esetet e helyen felemlíteni, melynél sikerült, egy intézeti tanulónak látóképességét helyreállítani:

Halmi Gyula veleszületett lencsehályogban szenvedett (Catarakta fonularis oc. utr.). A látás olyan rossz volt, hogy az ujjakat legfeljebb 1½ méterre olvasta. A bal szeme már régebben siker nélkül operáltatott. A fiún folyó évi március 5-én előoperációt (Dislaceratio catar.) végeztem; április 9-én véglegesen eltávolítottam a hályogot (Extractio linearis). Az eredmény kitűnő. Megfelelő üveggel a fiú távolba lát, és közepes betűket közelről folyékonyan olvas.

Minden intézeti növendékeknél előforduló operációt a sz. főv. szent Rókus kórházban végeztet

Dr. Goldzieher Vilmos
egyetemi tanár.

Munkaszeretetre való nevelés és szórakozás.

Ha a vakot a dolgozó társadalomba akarjuk beállítani s ha azt akarjuk, hogy nagyfokú fogyatékosága dacára is két keze munkájával keresse meg kenyerét, korán kell a munkaszeretetre szoktatni. Intézetünknek sok irányú feladata közül egyik kedves kötelességének tartja, hogy a vak gyermekeket tétlenségéből kivetkőztesse, kezeit mozgékonyakká és a munka végzésére alkalmasakká tegye. Ki hinné el, hogy az 5—6 éves óvóba osztott gyermek mily kedves dolgokat tud csinálni papírból, agyagból. Ki gondolná, hogy a 8—10 éves gyermek már a kefekötés elemeivel kísérletet tesz, továbbá pálcikákból különféle tárgyakat készít. Asztalfutók, képek keretek, fali arcképtartók, különféle kosárcák kerülnek ki kezük munkája alól. S amidőn felnővekedik ifjúvá, a komoly munkát nemcsak szereti, hanem ismeri is és szép életcélokat tűz maga elé. Értesítőnk rövid foglalatlja annak a sok oldalú és nagy munkásságnak, melyet növendékeink nap-nap után egy hosszú tanév alatt végeznek.

A munka mellett igyekeznünk kedélyüket vidámságban tartani. gondoskodunk az erkölcsi nevelés határai között megengedhető szórakozásról. Az alábbiakban tételenként van felsorolva, hogy miként foglaljuk el növendékeinket szabadidejükben és szórakozásukról hogyan gondoskodunk.

Az «Ifjúsági Önképzőkör».

Intézetünk továbbképző osztályos növendékeinek összességéből alakult önképzőkör létjogosultságát és életrealitását mi sem bizonyítja jobban, mint ama körülmény, hogy immár hetedszer tehet jelentést működéséről.

Ha ismételten visszatekintünk egy év lezáródásával a lezajlott időre, csak ama öröndetes tapasztalattal gazdagodottan tehetjük ezt, hogy az elmúlt esztendő szorgalomban és kötelességtudásban mivel sem áll mögötte az előző éveknek. Bizonyoságot tesz erről nemcsak az alábbi titkári jelentés, hanem azon tetszés nyilvánításokra való büszke, de szerény hivatkozás, mellyel egy-egy nyilvános előadásunkat az egybegyűlt közönség jutalmazta.

. Titkári jelentés

a vakok budapesti orsz. kir. nevelő- és tanintézete továbbképző osztályos növendékei önképzőköreinek (1911—12. tanév) VII. működési évről.

Ez évben a kör tartott: 1 alakuló-, 5 rendes-, 6 dísz- és 1 évzáró, tehát összesen 13 gyűlést. E gyűléseken 20 leány- és 36 fiú-növendék; összesen: 56 tag vett részt. Szerepelt 19 leány és 17 fiú, összesen 36 tag, akik összesen 97 szerepet adtak elő. E szerepekből 49 a rendes-, 49 pedig a díszgyűlésekre esik.

A szerepek feloszlának: alkalmi beszédek, szavalatok, monológok, szindarab, fölolvás, adomázás, ének- és zeneszámokra, továbbá bírálatokra.

Alkalmi beszéd volt 4, szavalat 37, monológ 4, szindarab 2, felolvás 3, adomázás 2-szer, ének- és zeneszám 46.

Ebből esik:	leányokra	a fiúkra
Alkalmi beszéd	2	2
Szavalat	21	16
Monológ	4	—
Szindarab	1	1
Felolvasás...	1	2
Adomázás	2	—
Ének	10	6
Zongorázás	2	14
Zenekar	—	10
Közös szereples	7.	

A rendes gyűléseken elhangzott szavالاتokat a hivatalos bíráló és többek hozzászólásával a következő fokokra minősítettük:

1. fokot = dícséreteket kapott: 11 szavalt.
2. » = elismerést » : 4 »
3. » = egyszerűt » : 5 »
4. » = elfogadhatatlan : 4 »

A díszgyűlések szavالاتai bíráló alá nem estek.

Itt tartjuk kötelességünknek felemlíteni, hogy ez évben is intézetünk volt növendékei közül többen — névszerint: Greizinger István, Mathesz Károly, Vanyócky György urak és Oláh Margit k. a. — vendégszerepeltek úgy rendes, mint leginkább díszgyűléseinken s ezzel igyekezték megmutatni, hogy körünkkel mennyire rokonszenveznek. Fogadják e helyütt is megnyilatkozó hálánkat és köszönetünket.

Végül még ide örökítjük körünk azon tagjainak neveit, kik a lefolyt évben legalább ötször szerepeltek. Ezek:

Grünwald Sándor II. t. k. o. n. szavalt 7-szer, énekelt 1-szer, zenélt 3-szor; összesen: 11-szer szerepelt.

Horváth András II. t. k. o. n. zongorázott 7-szer, éneket kísért 3-szor, zenekarban játszott 2-szer, felolvasott 2-szer; összesen szerepelt 14-szer.

Ádám Róza III. t. k. o. n. szavalt 2-szer, énekelt 3-szor, adomázott 2-szer, szindarabban résztvett 1-szer; összesen 8-szor szerepelt.

Csokonay Gizella III. t. k. o. n. alkalmi beszédet tartott 2-szer, szavalt 3-szor, énekelt 2-szer, felolvasott 1-szer, szindarabban részt vett 1-szer; szerepelt összesen 9-szer.

Drechsler Jolán III. t. k. o. n. szavalt 4-szer, énekelt 1-szer, szindarabban részt vett 1-szer; összesen 6-szor szerepelt.

Kiss Erzsébet III. t. k. o. n. szavalt 4-szer, monológot előadott 3-szor, énekelt 1-szer, szindarabban részt vett 1-szer; összesen szerepelt 9-szer.

Erős Erzsébet II. t. k. o. n. szavalt 2-szer, énekelt 2-szer, szindarabban játszott 1-szer; szerepelt összesen 5-ször.

Az önképzőkör tisztviselői: Herodek Károly igazgató, díszelnök; Iván József tanár, vezető elnök; Csokonay V. Gizella és Meisels László ifjúsági elnökök; Kiss Erzsébet és Ballay Péter titkárok; Erős György jegyző; Drechsler Jolán másodjegyző;

Erős Erzsébet és Usléber Károly pénztárosok; Neuhoﬀ László háznagy.

Ezen jelentést Ballay Péter III. t. k. o. n. titkár szerkesztette.

A vakok Braille-kölsönkönyvtára.

Egyes növendékeink szorgalma, valamint néhány nemesen érző, intézetünkön kívül álló egyén buzgalma folytán könyvtárunk ismét (legutóbb) örvendetesen gyarapodott. Míg 1910. dec. végén 1530 volt a köteteink száma, addig 1911. dec. 31-én már 2200 kötetet számlálhatott össze a könyvtáros. De ez nemcsak másolóink, hanem e dolgot átértő humánus lelkületű adakozóink érdeme is, mert az ő segítségük nélkül az ügy anyagi oldalát el nem intézhettük volna. Azok, akik ezt nagyobb összegű adományukkal lehetővé tették, álljanak itt névszerint:

Br. Haupt-Stummer Karola úrhölgy adománya	500 K.
Dr. Kovácsné Mészáros Róza úrhölgy »	100 K.
Mauzin E. úrhölgy adománya --- --- --- ---	40 K.
Bergmann Pál úr » --- --- --- ---	25 K.
Schierer János úr » --- --- --- ---	25 K.
Anzenberg Aladár úr » --- --- --- ---	20 K.

Egyébként bevételünk az 1911. évben:

	K. fill.
1. Pénztári maradvány 1910. évről --- --- ---	22-20
2. Tagsági díjak --- --- --- --- ---	37—
3. Önképzőkori díjakból --- --- --- ---	28—
4. Póztai szállítási díjakból --- --- --- ---	18-50
5. Adományokból --- --- --- --- ---	1115-84
6. Egyéb jövedelem --- --- --- --- ---	112-47
Összesen:	1334-01

Kiadásainkat képezték:

1. A vidékre küldött könyvek, másolópapírok, érkezett utalványok és esomagok, ¹ továbbá a levelezés költségei --- --- --- --- ---	152-75
2. Másolási díjak fejében kifizettünk --- --- ---	758-22
3. Jutalom képen kifizettünk --- --- --- ---	10—
Összesen:	920-97

A mutatkozó 413'04 K. többletet, takarékpénztárban elhelyezve gyümölcsöztetjük.

A könyvtár pénztárát fölkérésünkre Fiedler Lajos intézeti tanár vizsgálta felül és azt teljesen rendben találta.

A könyvtár tagjainak száma: Ifjúsági tag volt 61, kültag 26, összesen: 97 tag.

A könyvtár működése: Az ifjúsági tagok három csoportra osztva, — minden csoportra három hetenként jutott könyv osztás — vasárnaponként kaptak könyveket; de ki-ki kapott azonkívül mindannyiszor könyvet — tekintet nélkül az időpontra — valahányszor vagy önképzőköri, vagy más egyéb működéséhez erre szüksége volt. A kültagok pedig minden oly alkalommal kapták meg a kért műveket, amint az előző küldeményt vissza jutatták.

A tagok összesen 1433 kötetet olvastak, illetve vettek ki. Legszivesebben Jókai és Shakespeare műveiből szedték olvasmányaikat.

c) *A «Vakok Közlönye».*

A Vakok Közlönyének V. évfolyama az 1911. évben megjelent havonként egyszer, összesen 12 példányban. Előfizetési díja: egy egész évre 4 K., félévre 2 K., negyedévre 1 K.

Egész évi előfizető volt 24, félévi 6; összesen 30. Az évi bevétel 108 K., mely összeget a vall.- és közokt. miniszter úr a Vakok Braille Kölesönkönyvtárának adományozta.

A lap szerkesztője Herodek Károly intézeti igazgató, belmunkatársa Kleitsch János int. tanár volt. A lap előfizetési díjait Iván József int. tanár kezelte. A nyomdai teendőket Szabó András nyomdász végezte.

d) *Karácsonyfa ünnepély.*

A szeretet ünnepét igyekeztünk ebben az évben is kedvessé és bensőségessé tenni. Felkértük a vakok barátait, továbbá a gyermekek szüleit, hogy a karácsonyi ajándékok vásárlásához hozzájárulni sziveskedjenek. Kérésünkre a szülők és intézetünk jóakarói készségesen támogatták nemes céljainkat. Amidőn a szükséges összeget sikerült előteremteni, növendékeink óhajához képest különféle kedves játéktárgyat vásároltunk és azt karácsony előestéjén az

intézet disztermében kiállítottuk. Gyönyörűen diszített karácsonyfa és a sok szebbnél-szebb játéktárgy várta az örvendező gyermek-sereget. Mielőtt a játék szétosztására került volna a sor, mindenik csoportból egy-egy növendék alkalmi versikét mondott, a nagyobb fiúk pedig igen szépen sikerült pásztorjátékot adtak elő. A pásztor-játék címe: *Küzdelem a Kapitóliumért*, melyet aztán nagyszámú közönség jelenlétében január hó 6.-án, vízkereszt napján megismételtünk.

A szülők részéről beküldött adományokról az alábbiakban számolunk el.

Adományokból befolyt 509 kor. 20 fill. (Mult évben 534 kor. 76 fill.)

Portólevonás ... 4 kor. 68 fill.

Készpénz ... 504 kor. 52 fill. (Mult évben 530 kor. 60 fill.)

Karácsonyi ajándékok

vásárlására ... 205 kor. 59 fill. (Mult évben 154 kor. 84 fill.)

Maradvány ... 298 kor. 93 fill. (Mult évben 375 kor. 76 fill.)

Megjegyezzük, hogy az intézet a saját részéről szintén körül-belül ilyen összeggel járult a költségekhez.

A 298-93 kor. maradvány egy részét (200 koronát) a vakok karácsonyfa alapjához csatoltuk, mely alap ez idő szerint 1106 korona 48 fillért tesz ki s az összeg kamatozás végett a pesti hazai takarékpénztár Baross-téri fiókjában nyer elhelyezést. A kisebb összeget pedig (98 kor. 93 fillért) a vakok pontrendszerű könyvtára gyarapítására fordította az igazgatóság a testület meghallgatása mellett.

e) *A növendékek szabadidejében felolvasott irodalmi munkák jegyzéke.*

Növendékeinknek esténként 1/28—1/29-ig, továbbá szünidők alkalmával és más időben is felolvasásokat tartunk. E felolvasásokat igen szívesen hallgatják és egyik legkedvesebb szórakozásuk. A felolvasott munkákról a növendékek csoportbeosztása szerint az alábbiakban számolunk be.

I. csoport. (Nagy fiúk):

Regények:

1. Karenin Anna. Tolstoj Leó.
2. Csütörtök úr. Chesterton Hewy.
3. A papné. Nitsch Árpád.

4. A felhő utasai. Zsoldos László.
5. Új Zrínyiasz. Mikszáth Kálmán.
6. Egy az Isten. Jókai Mór.

Elbeszélések :

1. Sivatag meséi. Gerandai László.
2. Sivatag szelleme. May Károly.
3. Medvevadász. " "
4. Az árva. Inkognitus.

Leírások, életrajzok :

1. Földkörüli utazás. Gáspár Ferenc.
(3 kötet.)
2. Éjen és jégén át. Nansen.
3. Shakespeáre élete. Alexander Bernát.

Szindarabok :

1. Peleskei nótárius. Gaal Mózes.
2. Ocskai brigadéros. Herczeg Ferenc.
3. Az eszményi férj. Wilde Oszkár.
4. Bumburi. " "
5. A kísértetek. Ibsen.
6. Nóra. " "

Folyóiratok :

1. A Cél.
2. Az Élet.
3. Zászlónk.
4. Tolnai világlapja.

II. csoport. (Nagy leányok):**Regények :**

1. Az aranyember. Jókai Mór. (3 k.)
2. És mégis mozog a föld. Jókai Mór.
(2 kötet.)
3. A janisárok végnapjai. Jókai Mór.
(1 kötet.)
4. A varehoniták. Jókai Mór. (1 kötet.)
5. Egy az Isten. Jókai Mór. (2 kötet.)
6. Szomorú napok. Jókai Mór. (1 k.)
7. Fekete gyémántok. Jókai Mór. (1 k.)
8. Névtelen vár. Jókai Mór. (1 kötet.)
9. Mire megvénülünk. Jókai Mór.
(1 kötet.)
10. Lélek idomár. Jókai Mór. (1 kötet.)
11. Lőesei fehér asszony. Jókai Mór.
(2 kötet.)
12. Szegedi boszorkányok. Jósika Miklós. (1 kötet.)
13. Észak a dél ellen. Verne Gyula.
(1 kötet.)
14. Öreg barátnőm. Heimbürg W. (2 k.)
15. Tied a hatalom. Dózsa Endre (2 k.)
16. Maresa gondolatai. Lux Terka.
(1 kötet.)
17. A napsugár. Gaal Mózes. (1 kötet.)
18. A tűzliliom. Schunz F. (1 kötet.)
19. Az elveszett kines. Sas Edétől.
(1 kötet.)
20. Marietta. Tutsek Anna. (1 kötet.)
21. Márta naplója. Kiadja a Szent-István-Társulat. (1 kötet.)

22. Itt és a jövő életben. Benickiné Bajza Lenke. (2 kötet.)
23. Az akarat diadala. Malot H. (1 k.)
24. Tizenhat város tizenhat lánya.
Kruédi Gyula. (1 kötet.)
25. Novák Magda barátnői. Ego. (1 k.)
26. Judit története. Iszák Márta. (1 k.)
27. Az elveszett fiú. Iszák Márta. (1 k.)
28. Titokzatos vizeken. Sárándi István.
(1 kötet.)
29. Vera naplója. Lengyel Laura. (1 k.)

Elbeszélések :

1. A virágkosár. Sujánszky Antal.
(1 kötet.)
2. Karáesonyéj. Sujánszky Antal (1 k.)
3. Apró elbeszélések. Tutsek Anna.
(2 kötet.)
4. A falu Őrangyala. Szabó Imre.
(1 kötet.)
5. Ötforintos bankó. Grósz Cizella.
(1 kötet.)
6. Tamás úrfi esinjei és kalandjai.
Twain Mark. (1 kötet.)
7. Koldus és királyfi. Twain Mark.
(1 kötet.)
8. Fejes Boris. Bánfi János. (1 kötet.)
9. Varróleány. Bánfi János. (1 kötet.)
10. A tízforintos. Kapuvári. (1 kötet.)
11. A rongyszedő fia. Bánfi János.
(1 kötet.)

12. A helgolandi fiú. Hoffmann Ferenc. (1 kötet.)
13. A lú szív. Hoffmann Ferenc. (1 k.)
14. A munka jutalma. Hoffmann Ferenc. (1 kötet.)
15. Hűség és álnokság. Hoffmann Ferenc. (1 kötet.)
16. Aki mer, az nyer. Hoffmann Ferenc. (1 kötet.)
17. Az Őrangyalhoz. Ciklai Lajos. (1 kötet.)
18. Az öt évi találkozó. Büttner Lina. (1 kötet.)
19. Luis Coloma elbeszélései. Jandi Bernadin. (2 kötet.)
20. Leányévek. Failné Hentaller Mária. (1 kötet.)

Színművek és monologok :

1. Benő úrfi. (Színmű.) Cyarmathy Zsigáné.
2. Karácsony. (Színmű.) Diekens Károly.
3. Vakáció előtt. (Színmű.) Altai Margit.
4. Falusi liba. (Színmű.) Pósa Lajosné.
5. Nőegylet. (Színmű.) Altai Margit.
6. Szekrényvizsgálat. (Színmű.) Móra István.

7. Színész nő leszek. (Monolog.) Sipos Ida.
8. Babonás Maresa. (Monolog.) Altai Margit.
9. A kis gazdasszony. (Monolog.) Pósa Lajosné.
10. Jutalom pénz. (Monolog.) X.
11. Költemények. Fludrovics Zsigmond (1 kötet.)

Vallásos művek :

1. Királyi hercegnő a kolostorban. P. Fülöp Cirilltől. (1 kötet.)
2. P. Ábel Henrik missió beszédei. (1 kötet.)
3. P. Da Porto Maurizino Leonard szent beszédei. (1 kötet.)
4. A szenvedő Jézus lélekmentő orvossága. P. Damó Alfonztól. (1 k.)
5. Jézus szíve. Medgyesi József. (1 kötet.)
6. Ave Maria. Pelikán Krizsótól. (1 kötet.)
7. Passio.

Folyóiratok :

1. Lányok lapja. (Heti folyóirat.)
2. Nagyasszonyunk. (Havi folyóirat.)

III. csoport. (Kis fiúk) :

Elbeszélések :

1. A szerenesekezesők. Farkas Pál. (1 kötet.)
2. Mókus. Mózer Gizella. (1 kötet.)
3. Pápai András története. Farkas Pál. (1 kötet.)
4. A madárfészek titka. Hevesi József. (1 kötet.)
5. Rákóczi két apródja. Bátsi Jenő. (1 kötet.)
6. Egy falusi leány története. X. (1 kötet.)
7. A nagynéni öröksége. X. (1 kötet.)
8. Utazás napkeleti országokba. Zöldi Márton. (1 kötet.)
9. Három galamb. Dánielné Lengyel Laura. (1 kötet.)
10. Csillag a kárpátok felett. Krudi Gyula. (1 kötet.)
11. Ki szereti a népet? Gyökössy Endre. (1 kötet.)
12. Szegény emberek. Móra Ferenc. (1 kötet.)
13. A meghallgatott ima. Kiadja a Szent-István-Társulat. (1 kötet.)
14. Laci Törökországban. Pali bácsi. (1 kötet.)
15. Aki mer, az nyer. Hoffmann Ferenc. (1 kötet.)
16. Az Őrangyalhoz. Ciklai Lajos. (1 k.)

Színművek :

1. Kölesönt ne adj, ne végy. (Színmű.)
Teszér Kálmán. (1 kötet.)
2. Varázshorog. (Színmű.) X. (1 k.)

Folyóiratok :

1. Az Én Ujságom.
2. Hasznos mulattató.
3. Öröngyal lap.
4. Gyermekvédelem.

IV. csoport. (Kis leányok):**Elbeszélések :**

1. Az igazi szeretet. Filó K. (1 kötet.)
2. Lázadó hajós nép. Görög László.
(1 kötet.)
3. Az ifjúság öröme. Kiadja a Szent-
István-Társulat. (3 kötet.)
4. Tündérmesék. Franklin - Társulat.
(1 kötet.)
5. Öt évi találkozó. Büttner Lina.
(1 kötet.)
6. Magyarország történelme. X. (1
kötet.)
7. Ahol a gólya fészkel. Sas Ede.
(1 kötet.)
8. Fekete Kató. Hentaller Mária.
(1 kötet.)

9. A meghallgatott ima. Kiadja a
Szent-István-Társulat. (1 kötet.)

Vallásos művek :

1. Mária legendák. Dedek Lajos. (1 k.)
2. Magyarországi szt. Erzsébet. Stolez
Albán. (1 kötet.)
3. Laurencia. Lady Fuerton Georgina.
(1 kötet.)
4. Jézus Krisztus élete, kinszenvedése
és halála. X. (1 kötet.)

Folyóiratok :

1. Öröngyal lap. (2. évfolyam.)
2. Az Én Ujságom. (2. évfolyam.)
3. Nagyasszonyunk. (2. évfolyam.)

Az olvasott művek Összegezése :**Nagy növendékek :**

Regény : Fiúk 6, leányok 29. Össze-
sen : 35.
Elbeszélés : Fiúk 4, leányok 20. Ösz-
szesen : 24.
Leírások, életrajzok : Fiúk 3. Össze-
sen : 3.
Szindarab : Fiúk 6, leányok 6. Össze-
sen : 12.
Monolog : Leányok 4. Összesen : 4.
Vallásos mű : « 7. Összesen : 7.
Folyóirat : Fiúk 4, leányok 2. Össze-
sen : 6.

Fiúk olvastak	összesen	23	művet
Leányok «	«	68	«
		<u>Összesen</u>	<u>91 mű.</u>

Kisebb növendékek :

Elbeszélés : Fiúk 16, leányok 9. Össze-
sen : 25.
Színművek : Fiúk 2. Összesen : 2.
Vallásos mű : Leányok 4. Összesen : 4.
Folyóirat : Fiúk 4, leányok 3. Össze-
sen : 7.

Fiúk olvastak	összesen	22	művet
Leányok «	«	16	«
		<u>Összesen</u>	<u>38 mű.</u>

Az összes növendékek olvastak 129
művet.

Zene- és énekkar.

a) Zenekar.

Tantervünk szerint a hegedű és egyéb zenekari hangszerek tanítása a IV. osztály befejeztével megszűnik, csupán azok számára taníttatik tovább, akiknek kiváló zenei tehetségük van s kilépésük után a zongora és hegedű tanításával fogják kenyerüket megkeresni. Az ilyenek számára a zongora és hegedű hivatásszerűen tanítatik. Zongoraszakra ez idő szerint két növendékünk van beosztva egy fiú és egy leány. Hegedű zeneszakra beosztott növendékünk ez idő szerint ninesen.

Hogy a négy éven át tanult hegedű tudásuk értéktelenül ne heverjen s hogy a növendékeknek szórakozást nyujtsunk, továbbá, hogy ünnepélyek alkalmával szerepeljenek, zenekart szerveztünk. A zenekar hetenként egyszer, vasárnap délelőtt másfél órán át tanul és gyakorol. F. iskolai évben a következő darabokat tanulták

A zenekar műsora:

1. Magyar dalok.	3. Induló. Aida operából.	5. Opera egyveleg.
2. Szenderdal. Schumann-tól.	4. Nép dalok.	6. Operette egyveleg.

A zenekar vezetője *Pischinger* Nándor volt.

b) Énekkar.

Tekintettel arra, hogy intézetünkben a római katolikus vallású növendékek naponként mennek istentiszteletre s amelyen állandóan énekelni szoktak, szükségét láttuk, hogy a növendékekkel egyházi énekeket taníttassunk be. Már évek óta tanulnak és énekelnek a növendékek egyházi énekeket s ezekből igen nagy repertoárral rendelkeznek. Az orgonistai teendőket mindenkor egy vak növendék végzi. A f. tanévben *Horváth András* II. továbbképző osztályos, zenész növendék orgonált. A f. tanévben főképen az egyházi énekek átisméllésével foglalkoztunk, mert a növendékeknek egy része az énekek szövegét és dallamát részben elfelejtette. Ezeket tehát fel kellett frissítenünk. Néhány új éneket is tanultunk, amelyek a következők:

1. Ó diesőült szép kincs.	4. Romlott Magyarország.
2. Mária siralma.	5. Ó keresztény ifjúságnak.
3. Ave Mária.	6. Angyaloknak nagyságos asszonya.
	7. Passió.

Az egyházi énekeket az igazgató tanította be *Horváth* András segítségével vasárnap, szerda és péntek este $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{1}{2}$ 9 terjedő időben.

Az 1911/12-ik tanévben a következő énekeket énekelték a növendékek az önképző-köri gyűléseken:

1. Szentelt hantok. Révay Gézától. Énekelt a vegyeskar.
2. A madár fiaihoz. Köveskúti Jenőtől. Énekelt a nőikar.
3. A zsidóbál. Kossovits Józseftől. Énekelt a nőikar.
4. Bordal. Kuncetől. Énekelt a férfikar.
5. Tavaszi dal. Dürner Gyulától. Énekelt a vegyeskar.
6. Viharban. Dürner Gyulától. Énekelt a nőikar.
7. A vadrózsa. Hermestől. Énekelt a nőikar.
8. Balatoni nóták. Gaál Ferencről. Énekelt a vegyeskar.
9. Ki a gonddal. Rieger Györgytől. Énekelt a férfikar.
10. Három magyar népdalesoport.

Az éneklés a növendékeknek nagyon kedves szórakozást szerez, azért e tekintetben készséggel álltunk rendelkezésükre.

HARMADIK RÉSZ.

Növendékek oktatása.

Tanterv.

A növendékek oktatása a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium részéről a 47.609/1905. szám alatt jóváhagyott tanterv szerint folyt.

Az intézet személyzete.

Az intézet személyzete nevelő- és tanszemélyzet, továbbá tiszt- és segédszemélyzetből áll.

A nevelő- és tanszemélyzet a növendékek oktatásával, a vakok ügyének fejlesztésével foglalkozik; a tiszt- és segédszemélyzet részben az orvosi, részben pedig a gazdaság körül felmerülő teendőket látja el.

A) *Tantestület.*

Herodek Károly igazgató. Az intézet adminisztratív és tanulmányi ügyeinek vezetője; a «Vakokat Gyámolító Országos Egyesület» ügyvezető alelnöke; a gyógypedagógiai intézetek országos szaktanácsának tagja; a gyógyped. tan.-képzőn a vakokra vonatkozó ismeretek előadója. Tanítási elfoglaltsága az óvóban heti 6 óra, a gyógyped. tan.-képzőn heti 2 óra. Heti óráinak száma 8; a II. továbbképző osztályfőnöke. Az oktatásügy terén működik 19 év óta, állami szolgálatban 18, az intézetnél pedig 12 év óta.

Alapi István, ág. ev. hitoktató. Tanította az ág. ev. vallású növendékek vallástanát heti 1 órában. Az intézetnél működik 3 év óta.

Berinza István, a III. b) osztály vezetője. Tanított saját osztályában heti 16 órát; a IV. b) osztályban a földrajzot heti 4 órában; az I. továbbképző b) osztályban a történelmet heti 2 órában; a III. és IV. osztályok fiúturnáját heti 3 órában; a szélfonás előgyakorlatait heti 3 órában. Heti óráinak száma 28. Az oktatásügy terén működik 6 év, az intézetnél 3 év óta.

Bikár Radivoj, gör. kel. hitoktató. Tanította a gör. kel. válású növendékek hittanát heti 1 órában. Az intézetben működik 6 év óta.

Fiedler Lajos, a II. b) osztály főnöke. Tanított saját osztályában heti 22 órát; a IV. a) osztály fiúnövendékeinek a bambusz-munkát heti 2 órában; a III. a), b) és IV. b) osztályok leány-növendékeinek a gyékényfonást heti 3 órában; a III. továbbképző osztály számtanát és mértanát heti 2 órában. Heti óráinak száma 29. Tanácskoznányi jegyző. Az oktatásügy terén működik 7, az intézetnél 4 év óta.

Fodor Jánosné. Tanította a női kézimunkát. Heti óráinak száma 21; az intézetnél működik 33 év óta.

Győri Adolf, izr. hitoktató. Tanította az izr. növendékeket vallásstanra heti 1 órában. Az intézetnél működik 17 év óta.

Horváth Attila. Tanította a középfokú osztályokban és a II. továbbképző zenei tanszakon a zongorát, a módszertant, a Braille-hangjegyzírást és olvasást. Heti óráinak száma 22. Az intézetben működik 23 év óta.

Horváth Attiláné, az előkészítő a) osztály vezetője. Heti óráinak száma 22. Az oktatásügy terén működik 24, az intézetnél 22 év óta.

Iván József, az I. a) osztály főnöke. Tanított a saját osztályában heti 22 órát; a III. a), b) és IV. b) osztályok fiúnövendékeinek a faszlődjöt heti 4 órában; az I. továbbképző a) osztályban a nyelvtant heti 1 órában; a II. továbbképző iránytanát heti 2 órában. Heti óraszám 29. Az intézeti önképzőkör vezetője és a Braille-könyvtár őre. Az oktatásügy terén működik 10 év óta; állami szolgálatban 9, az intézetnél 5 év óta.

Kirschenheuter Ferenc, az előkészítő b) osztály vezetője. Tanított saját osztályában heti 22 órát; a II. a), b) osztályok

leányainak a gyékényfonást heti 2 órában; az I—III. továbbképző osztályok fiúnövendékeinek a) csoportjában a tornát heti 3 órában; ő tartotta a továbbképző osztályok fiúnövendékeivel a játékokat heti 2 órában. Heti óráinak száma 29. Az oktatásügy terén működik 16, az intézetnél 14 év óta.

Kleitsch János, a III. a) osztály főnöke. Tanított saját osztályában 16 órát; a IV. b) osztályban számtant heti 3 órában és mértant heti 1 órában; az I. továbbképző a) és b) osztályában a számtant heti 4 órában; az I. továbbképző a) osztályában a történelmet heti 2 órában; a II. és III. osztályok fiúnövendékeinek a kefekötés előgyakorlatait heti 2 órában; az intézet vaksiketnema növendékét heti 6 órában. Heti óraszám 34. Az intézeti könyvtár öre. Az oktatásügy terén működik 15, az intézetnél 11 év óta.

Kossovits József, a III. továbbképző osztály főnöke. Tanította az éneket és orgonát heti 9 órában. Az oktatásügy terén működik 38, az intézetnél 23 év óta.

Kristóf Á. József, róm. kath. hittanár. Tanította az összes osztályokban a róm. kath. hittant heti 8 órában. Az intézetnél működik 8 év óta.

Laky Dániel, ref. hitoktató. Tanította a ref. vallású növendékek hittanát heti 2 órában. Az intézetnél működik 41 év óta.

Pischinger Nándor, az I. továbbképző osztályok főnöke. Tanította a középfokú osztályokban a hegedűt, gordonkát és gordont; vezette a továbbképző osztályok növendékeinek zenekarát. Heti óráinak száma 24. A hangjegytár öre. Az oktatásügy terén működik 26, az intézetnél 23 év óta.

Sándor Lajos, a IV. a) oszt. főnöke. Tanította saját osztályában az irálytant, számtant, földrajzot és mértant heti 11 órában; a IV. b) osztályban az irálytant és mintázást heti 5 órában; a III. továbbképző osztályban az irodalomtörténetet heti 2 órában; a III. és IV. osztályokban a leánytornát heti 3 órában; az I—III. továbbképző osztályok fiúnövendékei b) csoportjának a tornát heti 3 órában. Heti óráinak száma 24. Az intézetnél 10 év óta működik.

Séra Lajos, a II. a) osztály vezetője. Tanította ezen osztályt heti 22 órában; az I. továbbképző b) osztályában a nyelvtant heti 1 órában; a III. továbbképző osztály egészségtanát heti 1 órá-

ban. Heti óraszámja 24. Az intézeti múzeum őre. Az oktatásügy terén működik 19, az intézetnél 17 év óta.

Tiffert György, az I. b) osztály vezetője. Tanította a saját osztályában heti 22 órát; a II. továbbképző osztályban a történelmet heti 2 órában. Heti óráinak száma 24. Az oktatásügy terén működik 10 év óta; állami szolgálatban 6, az intézetnél 1 év óta.

Tóth Zoltán, a IV. b) osztály főnöke. Tanította a III. a), b) osztályokban a természetrajzot; a IV. a), b) osztályokban a természettant és vegytant; a II. továbbképző osztályban a vegytant; a III. továbbképző osztályban a természettant; a III. továbbképző osztályban az alkotmánytant és a továbbképző osztályok leánytornáját. Heti óráinak száma 24. Az intézeti tanszertár őre. Az oktatásügy terén működik 9, az intézetnél 7 év óta.

Wittich Eperjesy Károly, tanította a továbbképző osztályok leánynövendékeinek a philokrom himzést heti 4 órában. Az intézetnél 1 év óta működik.

B) Tiszti- és segédszemélyzet.

Intézeti ellenőr: *Pétery Viktor*, kultuszminiszteri számtanácos.

Intézeti gondnok: *Vitár Rezső*, ki egyszersmind a «Vakokat Gyámolító Orsz. Egyesület» gondnoka.

Intézeti orvosok: *dr. Goldzieher Vilmos*, a Rókus kórház szemészeti osztályának főnöke, udvari tanácsos, egyetemi nyilvános rendkívüli tanár, szemorvos; *Verebélyi László*, a Stefánia gyermek-kórház főorvosa, egyetemi rendkívüli tanár, belgyógyász.

Az intézet rendbentartásával, főzéssel, a leányok nevelésével, ezek és a legkisebb fiúk fölötti felügyelettel és az összes növendékek gondozásával 14 irgalmas nővér van megbízva, akiknek főnöknőjük: *Merkel Speciosa*.

Meráth Károly, felügyelő.

Felügyelői és irodai teendőket végeztek az intézetnél ellátást nyert gyógypedagógiai hallgatók közül: *Fialkovits Gyula*, *Bessenyei Elemér* és *Zsenaty Dezső*.

Müller Rezső, hangolómester heti 6 órában tanította a hangolást. Az intézetnél működik 10 év óta.

Nyomdász: *Szabó András.*

Könyvkötő: *Stenger György.*

Székfonó-mester: *Blankenstein Gyula.*

Kefekötő-mester: *Jelinek János.*

Kertész: *Fábián Károly.*

Kapus: *Seres János.*

C) Az óvó személyzete.

Az óvó vezetésével az igazgató irányítása mellett *Harrer Jolánta* irgalmasrendi nővér van megbízva, akinek *Oláh Margit* óvónőképzős növendék segédkezik. A gondozási teendők végzésére egy kisegítő nőszemély van melléje rendelve.

Személyi változások és helyettesítések.

Wellinger Mihály † (Szül. 1881. Meghalt 1911. okt. 13-án.)

Wellinger Mihály tantestületünknek buzgó tagja 1911 okt. hó 13-án Budapesten elhalálozott. Hosszas és gyógyíthatatlan betegségnek, a tuberkulózisnak esett áldozatul. Intézetünkhöz 1904-ben rendelte ki a minisztériumi szolgálattételre s így 7 éven át teljesítette a nevelés-oktatás magasztos munkáját. Testületünk nemcsak munkás tagját veszítette benne el, hanem finom, gyöngédlelkű barátját is. Bár tudtuk, hogy menthetlen az élete s pererei meg voltak számlálva, mégis eltávozása mély és fájdalmas hatást gyakorolt reánk. Méltóképen igyekeztünk kifejezést adni elhunyt kollégánk iránt táplált érzelmeinknek és szeretetünknek. A szomorú hír hallatára kitűztük az intézet homlokzatára a gyászlobogót, temetéséről az intézet gondoskodott, testületünk koszorút helyezett ravatalára és a végtisztesség megadásánál *Kirschenheuter Ferenc* kollégánk búcsubeszédet tartott. A temetésen részt vett testületünk és részt vettek a növendékek is. 1912 ápr. hó 29-én gyászünnepelet tartottunk emlékezetére, mely alkalommal az emlékbeszédet *Tóth Zoltán* kollégánk mondotta.

a) Személyi változások.

Wellinger Mihály helyére a nm. vall.- és közoktatásügyi minisztérium *Tiffert György* gyógypedagógust nevezte ki Borosjenőről. Az 1910/11-ik évben Wellinger Mihályt helyettesítő *Vollmann János* másodéves gyógypedagógiai hallgatót pedig a budapesti állami kisegítő iskolához rendelte szolgálattételre.

b) Helyettesítések.

Örömmel jelenthetjük, hogy intézetünknek egyik buzgó tagja *Séra Lajos* szakismereteinek bővítése és ügyünk terén leendő értékesítése céljából f. évi ápr. hó 29-én több hírneves intézet tanulmányozására *Amerikába* ment s erre az időre a minisztériumtól 2 hónapi szabadságot kapott. Séra Lajosnak ezen tanulmányútja bizonyára sikerrel fog járni, mert hiszen Amerikában a fogyatékos érzékű gyermekek oktatásügye, jelesül pedig a vakok nevelés-oktatása és foglalkoztatása igen ki van fejlődve. Erről ez ideig a kézhez vett évi jelentésekből és illusztrált lapokból értesültünk a helyszíni tapasztalatok bizonyára hozzá fognak járulni ebbeli nézetünk megerősítéséhez és ismereteink gyarapításához. Séra Lajost távollétében a gyógypedagógiai hallgatók, részben pedig *Fiedler Lajos* helyettesítette munkájában.

Horváth Attila és *Horváth Attiláné* családjukban előforduló járványos betegség miatt kénytelenek voltak 6 héten át az intézetből távol maradni. Ezen idő alatt *Horváth Attila* óráit *Kossovits József* és *Pischinger Nándor* helyettesítették. *Horváth Attiláné* óráit pedig a gyógypedagógiai hallgatók látták el.

Az igazgató távollétében részben *Séra Lajos*, részben *Kirschenheuter Ferenc* testületi tagok voltak szivesek helyettesíteni.

Érdemsorozat.

Gyakrabban előforduló s fontosabb rövidítések magyarázata.

a) *A növendékek vallását és minőségét illetőleg:*

r. k. = római katolikus; g. kath. = görög katolikus; g. kel. = görög keleti; ref. = református; ág. h. ev. = ágostai hitvallású evangélikus; izr. = izraelita; szf. bl. = számfölötti bennlakó; lj. = bejáró; f. bl. = fizető bennlakó; ism. = ismetlő; f. m. = felmentve; fell. = fellép.

b) *A magaviseletet illetőleg:*

1 = dicséretes; 2 = jó; 3 = tűrhető; 4 = rossz.

c) *A szorgalmat illetőleg:*

1 = kitartó; 2 = kellő; 3 = változó; 4 = csekély.

d) *Az előmenetelt illetőleg:*

1 = kitünő; 2 = jeles; 3 = jó; 4 = elégséges; 5 = elégtelen.

Óvósoknál:

1 = igen ügyes; 2 = ügyes; 3 = kevésbé ügyes; 4 = gyenge.

Az általános osztályzat valamennyi osztályban a két vastagabb vonal között levő tárgyakból állapított meg — tekintettel a maradvány $\frac{1}{3}$ értékére.

Ahol az ellátásra vonatkozólag megjegyzés nem tétegett, mindenütt *alapítványos bennlakó* értendő.

ÖVÖ.

Az övő vezetője: *Harzer Jolánta úrg. nővér.*

Név és vallás	Magaviselet	Szorgalom	Érzékeltető oktatásban	Tájékozódási gyakorlatban	Közügyesítő oktatásban			Tornajátékban	Mulasztott órák		Jegyzet
					szilánk- tonásban	agyag- mintázás	papirhajto- gatásban		igazolt	igazo- latlan	
Berindan László g. k....	jó	kellő	űgyes	igen űgyes	űgyes	gyenge	kev. űgyes	űgyes	7	—	
Borbás István r. k. —	jó	kellő	Egyenge	űgyes	kev. űgyes	Egyenge	Egyenge	kev. űgyes	—	—	
Dantóvác József g. kel.	jó	kellő	gyenge	igen űgyes	űgyes	Egyenge	űgyes	kev. űgyes	—	—	
Jentner József r. k. —	jó	kitartó	űgyes	űgyes	i g e n ű g y e s	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
László János ev. ref. —	jó	kellő	űgyes	űgyes	i g e n ű g y e s	űgyes	űgyes	űgyes	3	—	
Lengyel János r. k. —	jó	kitartó	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	
Lösching Mátyás r. k....	jó	kellő	kev. űgyes	űgyes	i g e n ű g y e s	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
Masznik Béla r. k. —	jó	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	Egyenge	űgyes	űgyes	—	—	
Rafás István r. k. —	tűrhető	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
Schweiger Ali r. k. —	jó	csékély	Egyenge	űgyes	Egyenge	Egyenge	űgyes	űgyes	—	—	
Válik Ferencz r. k....	jó	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
Zalka János r. k. —	jó	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	
Baltai Mária g. k. —	jó	kitartó	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
Duránszka Mária r. k.	jó	kitartó	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
Keller Ilona r. k. —	jó	csékély	Egyenge	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	Egyenge	—	—	
Krúcsa Anna r. k....	diszkrétus	kellő	Egyenge	űgyes	űgyes	Egyenge	űgyes	Egyenge	—	—	
Mátyás Ilona r. k....	jó	csékély	Egyenge	űgyes	űgyes	Egyenge	Egyenge	Egyenge	159	—	Fell. az elők. o.
Orbán Justina ev. ref.	jó	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	—	—	Fell. az elők. o.
Takács Kornélia r. k....	jó	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	űgyes	3	—	Fell. az elők. o.
Vacsó Mária r. k....	jó	csékély	űgyes	űgyes	űgyes	Egyenge	Egyenge	űgyes	—	—	
Várdi Mária r. k....	diszkrétus	kellő	űgyes	űgyes	űgyes	Egyenge	Egyenge	űgyes	—	—	
Zsuta Viktória g. k. —					K i m a r a d t						

Összesen : 22 növendék.

III. a) osztály.

Osztályfőnök: *Kleitsch János.*

Név és vallás	Magaviselet	Szorgalom	Előmenetel																	Általános oszt.	Mulasztott órák
			Hittan	Nyelvtan	Számtan	Földrajz	Történelem	Természettan	Mintázás	Rajz	Fasíjód	Kosárfonás	Testgyakorlás	Gyak. i. k. okt.	Női kézimunka	Ének	Zongora	Hegedű	Gordonka		
Balogh László ref.	1	2	1	2	2	2	1	3	4	2	4	—	3	—	—	2	3	3	—	3	8
Boroezky M. g. kel.*	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	—	—	—	2	1
Gere György ref.*...	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	3	—	—	—	2	1
Hőresög Albert ref.	2	3	1	3	1	2	4	4	2	1	2	—	2	3	—	2	—	4	—	2	7
Kökény Mihály ref.	2	2	2	2	3	3	4	4	3	2	2	—	1	3	—	2	—	3	3	3	88
Ledvényi Ferenc r. k.	1	1	2	1	1	1	1	1	3	1	2	—	3	4	—	2	—	2	2	2	—
Rakonczi Gyula r. k.	1	2	2	2	3	3	1	3	4	4	3	—	4	4	—	2	—	3	3	3	—
Recska Gáspár r. k.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	—	2	—	3	2	1	55
Till Mihály rk.	2	2	1	3	2	2	3	2	4	3	2	—	3	—	—	2	4	3	3	3	—
Aponyi Róza ref.	2	3	1	4	4	4	4	4	4	4	—	—	4	4	4	4	—	—	4	5	—
Bodó Verona r. k.	1	1	1	2	1	1	2	2	3	1	—	—	2	2	1	2	—	—	2	4	—
Kenesei Ilona r. k.	1	1	1	2	2	1	1	2	2	1	—	—	2	3	1	2	—	—	2	65	—
Labát Mária ref.	2	3	3	4	3	4	4	3	4	4	—	—	4	4	3	2	—	—	4	5	—
Papp Mária r. k. ...	2	3	1	3	4	4	1	4	4	4	—	—	3	4	3	1	—	—	3	—	—
Hegedűs Gyula r. k.	Vaksiketnéma gyermek a Braille-féle és latinbetűk írás-olvasásában, hangbeszédében, mintázásban és a gyakorlati irányú kézügyesítésben nyert oktatást.																				
* Mint iparra beosztott növendék csak egyes tárgyak tanulására volt kötelezve.																					
Összesen 15 növendék.																					

III. b) osztály.

Osztályfőnök: *Berinzs István.*

Név és vallás	Magaviselet	Szorgalom	Hittan	Nyelvtan	Számtan	Földrajz	Történelem	Természettan	Mintázás	Rajz	Fasíjód	Testgyakorlás	Gyak. i. k. okt.	Női kézimunka	Ének	Hegedű	Gordonka	Általános oszt.	Mulasztott órák
Horváth Lajos r. k.																			
Láng János ág. h. ev.	2	3	2	3	4	4	3	3	4	2	3	4	4	—	2	3	—	3	7
Lázár Rezső gör. kel.	2	3	3	4	4	4	4	4	3	3	3	2	2	—	3	fm.	—	4	—
Mórocz János r. k.	1	2	3	3	3	2	3	1	1	1	2	1	3	—	3	3	—	2	30
Somogyi János r. k. ism.	1	2	2	4	3	3	3	2	1	1	1	2	1	—	3	4	—	2	4
Thiel János ág. h. ev.	2	3	3	4	4	3	4	4	3	3	3	3	2	—	4	3	—	4	—
Török Imre r. k.	3	3	1	3	3	2	1	2	3	1	2	2	2	—	3	3	3	2	—
Turesi István r. k.	2	3	2	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	—	3	3	2	4	—
Benedek Karolin ref. bj.	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	—	1	2	1	2	—	2	26
Grasel Magdolna r. k.*...																			
Juhász Gizella r. k.	2	2	1	3	3	3	3	2	2	1	—	2	2	1	2	—	—	2	1
Kaló Teréz r. k.	1	3	1	4	4	4	4	3	3	3	—	3	3	2	2	—	—	3	29
Maszár Gizella r. k.	2	3	1	3	4	3	3	4	3	3	—	1	3	3	3	—	—	3	—

Betegsége miatt szabadságoltatott

Összesen 13 növendék.

IV. a) osztály.
Osztályfőnök: *Sándor Lajos.*

Név és vallás	Magaviselet	Szorgalom	Előmenetel															Általános oszt.	Mulasztott órák
			Hittan	Írálytan	Számtan	Mértan	Természettan	Természettan	Értekezéstan	Földrajz	Faslojz	Kefekötés	Kosárfonás	Testgyakorlás	Gyak. i. k. okt.	Ének	Hegedű		
Armbruszt Miklós r. k.	1	4	3	3	4	5	5	5	—	4	3	—	—	2	4	2	2	4	8
Biermann Ferenc r. k.	1	2	2	3	2	3	3	3	—	2	4	—	—	3	4	2	—	3	—
Bleich Hermann izr. ...	1	2	2	3	3	3	3	3	—	3	2	—	—	1	3	2	2	2	98
Csery József r. k. ...	1	1	2	2	2	2	2	2	—	3	2	—	—	1	3	3	—	2	2
Danis Ferenc r. k. ...	1	2	3	4	3	3	3	2	—	3	1	—	—	1	2	4	—	3	—
Gross Jakab izr.* ...	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	3	3	—	1	44
Huszik Lajos ág. h. ev.	1	4	2	5	5	5	4	4	—	5	3	—	—	4	4	3	—	5	4
Kakas János ref.* ...	1	2	1	2	4	—	—	—	1	—	—	3	—	3	—	2	—	2	2
Kármán István r. k.*	1	1	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4	4	—	1	110
Kovács István r. k. ...	1	1	2	3	2	2	1	1	—	1	3	—	—	1	4	2	2	2	1
Pintér Károly r. k. ...	3	2	2	3	3	2	2	3	—	3	3	—	—	3	4	3	—	3	31
Sógor András r. k. ...	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	—	—	1	2	2	2	1	16
Vajta Mihály r. k. ...	2	3	3	4	3	3	3	4	—	3	3	—	—	1	2	3	—	3	2
Vavreczky György r. k.	1	1	2	2	2	2	2	2	—	1	1	—	—	1	2	2	2	2	—

* Mint iparra beosztott növendék csak egyes tárgyak tanulására volt kötelezve.

* Mint iparra beosztott növendék csak egyes tárgyak tanulására volt kötelezve.

Összesen 14 növendék.

IV. b) osztály.
Osztályfőnök: *Tóth Zoltán.*

Név és vallás	Magaviselet	Szorgalom	Előmenetel											Általános oszt.	Mulasztott órák		
			Hittan	Írálytan	Számtan	Mértan	Természettan	Természettan	Földrajz	Mintázás	Kefekötés	Testgyakorlás	Gyak. i. k. okt.			Női kézimunka	Ének
Bigos Petronella r. k. ---	1	2	1	1	3	3	2	2	2	1	—	1	2	2	2	2	—
Jarotta Margit r. k. ---	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	—	2	1	1	1	1	—
Kisvárdai Eszter ref. ---	1	3	2	3	4	4	3	3	4	4	—	3	3	3	2	3	1
Kukolik Matild r. k. bj. ---	1	2	2	2	2	3	3	3	3	1	—	2	2	2	3	3	11
Oláh Erzsí r. k. ---	1	2	1	2	1	1	2	2	3	1	—	1	2	1	1	2	—
Schönfeld Regina izr. ---	1	2	3	3	3	3	4	4	4	4	—	4	3	3	3	4	33
Szloboda Antónia r. k.* ---	1	2	2	3	2	—	—	—	—	—	2	1	1	1	1	2	—
Szűcs Sarolta ref. ---	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	—	1	1	1	3	2	—
Terhes Róza r. k. ---	1	3	2	4	4	4	4	4	4	4	—	4	3	3	3	4	—

* Mint iparra beosztott növendék csak egyes tárgyak tanulására volt kötelezve.

Összesen 9 növendék.

* Mint iparra beosztott növendék csak egyes tárgyak tanulására volt kötelezve.

Összesen 9 növendék.

II. továbbképző.

Osztályfőnök: *Herodek Károly.*

Név és vallás	Magaviselet	Előmenetel																Általános oszt.	Mulasztott órák	
		Szorgalom	Előmenetel																	
			Hittan	Irálytan	Szántan	Történelem	Természettan	Egészségtan	Ének	Orgona	Zongora	Művészettan	Osszhangzatt.	Női kézimunka	Hangolás	Kétfoktűs	Kosárfonás			Könyvkötés
Grünwald Sándor izr....	1	2	1	2	2	2	4	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	1	2	—
Horváth András r. k.	1	2	1	1	3	2	3	—	2	2	2	1	2	—	—	—	—	3	2	3
Károly Márton izr....	1	3	3	4	1	4	4	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	2	3	—
Matusz Ábrahám izr.	3	3	2	3	2	3	4	—	3	—	—	—	—	—	—	4	—	2	3	—
Neuhoff László r. k.	1	2	1	2	1	2	3	—	3	—	—	—	—	2	—	—	2	1	2	—
Schmalbach György r. k.	2	2	1	3	2	1	3	—	3	—	—	—	—	—	—	4	—	3	3	—
Szekovits Pál ág. h. ev.	2	2	1	3	1	4	1	—	1	—	—	—	—	1	—	4	—	3	2	—
Turbuc Benedek ref.	2	3	1	4	3	3	3	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—	1	3	—
Vastuka Ferenc r. k.	1	3	3	4	4	4	4	—	4	—	—	—	—	—	—	4	—	4	4	82
Vörös Pál ref.	1	2	1	3	2	2	3	—	3	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3	—
Berger Róza r. k.	1	3	3	4	4	3	4	3	2	—	—	—	—	—	1	—	—	2	3	—
Erős Erzsébet r. k.	1	2	2	2	3	2	3	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	2	2	11
Horváth Juliska ref.	2	3	2	4	3	3	4	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	3	3	65
Nagy Erzsébet ref.	1	2	2	2	3	3	3	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	2	3	15
Összesen: 14 növendék.																				

III. továbbképző.

Osztályfőnök: *Kossovits József.*

Név és vallás	Magaviselet	Előmenetel														Általános oszt.	Mulasztott órák
		Szorgalom															
			Hittan	Irod. történel.	Szántán	Mórtan	Alkotmánytan	Természettan	Egészségtan	Ének	Női kézimunka	Hangolás	Kélekötés	Kosárfonás	Testgyakorlás		
Ballay Péter r. k.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1	1	1	—	
Bódi István r. k.	2	2	3	3	2	3	3	2	2	—	—	2	—	2	3	—	
Erős György r. k.	3	3	3	4	4	3	4	4	2	1	—	—	3	Im.	3	226	
Heinrich Ferenc r. k.	1	2	2	3	2	1	2	3	2	3	—	1	—	2	1	—	
Kovács József ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	2	1	1	—	
Meisels László izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	2	1	1	—	
Rudolf Ferenc r. k.	1	1	2	2	2	1	2	3	1	2	—	—	3	2	2	—	
Schafflarszky Károly r. k.	2	2	3	2	1	1	2	2	2	1	—	—	1	1	1	—	
Usléber Károly r. k.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	—	1	1	—	
Ádám Róza r. k.	1	2	1	2	2	2	3	3	3	1	1	—	1	1	2	161	
Csokonay Vitéz Gizella ref.	1	2	2	1	2	2	2	3	1	1	1	—	2	—	2	1	
Drechsler Jolán izr.	1	2	1	2	2	2	3	3	1	1	1	—	2	—	3	—	
Kiss Erzsébet ref.	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1	1	—	3	1	2	54	
Összesen: 13 növendék.																	

Statistika a növendékek előmeneteléről s a mulasztott órák számáról.

O s z t á l y	A növendékek száma	Általános osztályzat						Mulasztott órák száma	Kimaradt
		nem osztályoztatott	ki-tűnő	jeles	jó	elégséges	elégtelen		
Óvó	22	—	—	—	—	—	—	—	1
Előkészítő a) osztály	15	—	2	7	6	—	—	145	—
« b) «	16	—	3	6	3	2	2	54	—
I. a) osztály	15	—	1	5	7	1	1	229	—
I. b) «	14	—	1	4	6	1	1	267	1
II. a) «	13	—	3	6	1	1	2	680	—
II. b) «	14	—	4	4	5	—	1	318	—
III. a) «	15	1	1	6	5	2	—	239	—
III. b) «	13	1	—	5	3	3	—	97	1
IV. a) «	14	—	3	4	5	2	1	317	—
IV. b) «	9	—	1	4	2	1	—	45	—
Továbbképző I. a) osztály	12	—	—	5	5	1	1	99	—
« I. b) «	10	—	—	4	6	—	—	660	—
« II. «	14	—	—	5	8	1	—	173	—
« III. «	13	—	4	7	2	—	—	442	—
Összesen	209	2	23	72	64	15	9	3765	3

Az 1910–11. iskolaévben megdicsért növendékek.

Sorszám	A növendék neve	Mely osztályba járt	Miért kap díszeteket
1	Győrffy János	III. t. k.	Előmenetel
2	Bodi István... ..	II. t. k.	Előmenetel
3	Jármer Lajos	«	Előmenetel
4	Kiss Erzsébet	«	Előmenetel
5	Theisz Erzsébet... ..	«	Előmenetel
6	Csokonai Vitéz Gizella	«	Magaviselet
7	Turbuc Benedek	I. t. k.	Előmenetel
8	Vörös Pál	«	Magaviselet
9	Berger Róza... ..	«	Magaviselet
10	Paróczai Lajos... ..	IV. a)	Előmenetel
11	Petró János... ..	«	Előmenetel
12	Gross Jakab	III. a)	Szorgalom
13	Sógor András	«	Szorgalom
14	Szücs Sarolta	«	Szorgalom
15	Bleich Hermann... ..	«	Szorgalom
16	Ledvényi Ferenc	II. a)	Szorgalom és magaviselet
17	Kenesei Ilona	«	Magaviselet és szorgalom
18	Bodo Verona	«	Magaviselet és szorgalom
19	Török Imre	II. b)	Szorgalom és előmenetel
20	Vavreezky György...	«	Szorgalom és előmenetel
21	Pap Lajos	I. a)	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
22	Grosz Margit	«	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
23	Heim Borbála	«	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
24	Martin Ferenc	I. b)	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
25	Stalik Pál	«	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
26	Juhász Mária	«	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
27	Paulik Franciska	«	Magaviselet, szorgalom és előmenetel
28	Lazin Zsiva	elők. a)	Előmenetel
29	Molnár Julia... ..	«	Előmenetel
30	Kollár János	elők. b)	Magaviselet
31	Klaesánszky Magdolna	«	Magaviselet és szorgalom

Az 1910–1911. iskolaévben segélyben részesült é alapítványain.

I. Segélyezés

Folyószám	Az alapítvány neve	Tőke- összeg kamat nélkül		Célja és rendeltetése
		K	f	
1	gr. Batthyány Károly ...	7551	27	Bejáró növendék segélyezése
2	Gasparini József és neje szül. Bene Ilona ...	2020	02	Zenész-növendékek segélyezése
3	Geiszt György és neje Wieland Klára ...	2121	05	Bejáró növendék segélyezése
4	Gremesperger István f. a.	1654	62	Bejáró növendékek segélyezése
5	Ilaggenmaeher Henrik...	1071	99	Vak növendékek első felruházása
6	Halka Róza f. a. ...	284	29	Szegény vak szülők gyermekeinek karácsonyi ajándék
7	Ivánits Elizens ...	4164	06	Bejáró növendék segélyezése
8	Kozák Etel f. a. ...	1079	17	Intézetbe bejáró szegény növendékek segélyezése
9	Kozák Mária f. a. ...	1063	02	Növendékek segélyezése, ill. jutalma- zása
10	megyeri Krausz Lajos...	5769	70	Bejáró növendék segélyezése
11	dr. Mally János f. a. ...	2253	73	Bejáró növendékek segélyezése
12	Marosi János ...	1046	08	Szegény növendék felruházása
13	Mendl István és neje ...	11283	22	Bejáró növendék segélyezése
14	Palásthy Géza ...	16790	29	Bejáró növendék segélyezése
15	Papphegyi Kristófné f. a.	2405	98	Bejáró növendék nyerhető el
16	özv. Reich Jakabné f. a.	443	40	Szegénysorsú növendékek utiköltség fedezése
17	Rémi Antalné ...	3276	70	Bejáró növendék segélyezése
18	Taub Salamon ...	1200	—	Önálló vak iparos segélyezése
19	Vogel Károlyné f. a. ...	779	11	Bejáró szegény növendékek segélyezése
20	Zalka János ...	1170	46	Bejáró növendék segélyezése

megjutalmazott növendékek és az e célra szolgáló kimutatása.

Alapítványok.

Ki létesítette s mikor hagyatott jóvá?	Mikor osztatott ki?	Egy évi kamat összeg		Hány részben osztatott ki?	Kik kapták?
		K	f		
gr. Battlyány Károly 1908.	Fél tanévenk.	275	—	1	Domoszlai Vilma
Gasparini J. és neje szül. Bene Ilona 1899.	1910.	24	—	1	Ványóczy György
Geiszl Gy. és neje Wieland Klára 1903.	1911. VI/30.	39	—	1	Stern Sándor
Gremesperger István 1909.	1911. VI/30.	64	—	1	Kukolik Matild
Haggenmacher Henrik 1908.	1911. X/17.	40	—	1	Lapin Julianna
Halka Róza 1906.	1911. XII/31.	24	—	1	Opatovszky István gyermekei
Ivanits Elizeus 1905.	Fél tanévenk.	157	—	1	Grosz Margit
Kozák Etel 1908.	1911. VI/30.	40	—	1	Fuszka Anna
Kozák Mária 1909.	1911. VI/12.	40	—	1	Csermák András
megyeri Krausz Lajos 1908.	Fél tanévenk.	220	—	1	Csikós Erzsébet
dr. Mally János 1908.	1911. VI/30.	88	—	1	Vér Anna
Marosi János 1908.	1911. IX/20.	40	—	1	Orbán Jusztna
Mendl István és neje 1908.	Fél tanévenk.	430	—	1	Lovasesik Teréz
Palásthy Géza 1907.	« «	300	—	1	Benedek Karolin
Papphegyi Kristófné 1904.	1911. VI/18.	52	—	1	Görög Ilona
özv. Reich Jakabné 1908.	1911. VI/30.	16	—	2	Paróczay Lajos és Bablana István
Rémi Antalné 1896.	1911. VI/30.	124	—	1	Tamás Lajos
Taub Salamon 1903.	1911. VI/8.	115	—	1	Hoffer György
Vogel Károlyné 1908.	1911. VI/30.	28	—	1	Grosz Margit
Zalka János 1908.	1911. VI/30.	44	—	1	Domoszlai Vilma

Az alapítványok kamatjövedelme összesen: 2160— korona.

II. Jutalmazás

1. Szorgalom é

Folyószám	Az alapítvány neve	Tőke- összeg kamat nélkül		Célja és rendeltetése
		K	f	
1	Eiben József és Terézia f. a.	3315	82	Szegénysorsú végzett növendékek segélyezése. (Bács-Bodrog és Pest vm. előnyben részesülnek).
2	Hauser Jakabné született Gatsay M.	500	—	Kiváló előmenetelű leánynöv. jutalm.
3	Horváth Duereux f. a....	2138	79	Vakok intézete kilépő növendékeinek segélyezése.
4	Mitterdorfer-Henrikné f. a.	2112	18	Intézeti tanfolyamot végzett leánynövendék nyerheti el.
5	Némethi Anna és Imre f. a.	202	80	Intézeti tanfolyamot végzett növendék nyerheti el.
6	Vakok jólelkű pártfogói f. a....	3956	86	
7	Segélyezési és jutalmazási alapítványok akövetkező hagyományokból létesítettek:			
	Bohus Antónia f. a....	400	—	Évzáró vizsgák alkalmából több jöviséletű, szorgalmas és jó előmenetelű növendék megjutalmazása.
	Meyer Ferenc f. a....	386	40	
	Treybal György f. a....	100	—	
	Sehlerer Károly f. a.	84	—	
	Helmezy Mihály f. a.	226	80	
	tolnai Festetich Antal f. a.	315	—	
	Ottlik Sándorné f. a.	126	—	
	Korláth László f. a. ...	210	—	
	Ö Felsője Ferenc József és felsője neje alapítványa	1050	—	
	Ö Felsője Erzsébet királyné alapítványa	200	—	
	Bezeredy Antónia f. a.	600	—	

Alapítványok.
Önagaviseletért.

Ki létesítette s mikor hagyatott jóvá?	Mikor osztatott ki?	Egy évi kamat összeg		Hány részben osztatott ki?	Kik kapták?
		K	f		
Eiben József és Terézia 1908.	1911. VI/12.	120	—	5	30—30 K Balogh Béla, Raetskó Lajos, 20—20 K, Beck Antal, Németh Menyh., Horváth Feri.
Hauser Jakab 1903.	1911. XII/31.	16	04	2	Kristóf Á. József, Bor Mária.
Horváth Ducreux 1908.	1911. VI/12.	84	—	2	Oláh Margit és Riedel Margit.
Mitterdorfer Ilénrikné 1904.	1911. VI/12.	78	—	6	Fábry Jolán, Gulyás Mária, Kovács Zs., Schultzs Katalin, Zsigalov Piroška, Theisz Erzsébet.
Némethy Anna és Imre 1905.	1911. VI/12.	8	—	1	Lengyel Mihály.
Mihályik Szidor dr. igazgató gyűjtőse 1909.	1911. VI/12.				
Bohus Zsigmond és testvérei 1894.	1911. évi június 12-én.	Az alapítványok kamatösszege 31277 K		33 részben osztatott ki.	1388—1388 K-t kaptak: Györfly János és Pobuda József.
Meyer Ferenc 1909.					5—5 K-t kaptak: Ballay Péter, Kovács József, Uzlócher Károly, Ádám Róza, Balla András, Horváth Ferenc, Petró János, Benedek Karolin, Török Imre.
Treybal György 1909.					15 K-t Meisels László.
Schierer Károly 1909.					1250 K-t kaptak: Nenhoff, Horváth András.
Helmezy Mihály 1909.					15 K-t kaptak: Dezi Ferenc, László, Horváth András.
tolnai Festetich Antal gr. 1909.					10 K-t kaptak: Kiss Erzsébet, Németh Lajos, Hanik Mária, Putnóczki Mária, Szekerák Margit, Kármán István, Jarotta Margit, Csery József, Kovács István, Bigos Petronella, Oláh Erzsébet, Szloboda Antonia, Gere György, Boroczky Miklós, Recska Gáspár, Grasel Magdolna, Móróc István.
Ottlik Sándorné 1909.					
Korláth László 1909.					
Ő Felsége I. Ferenc József és neje Erzsébet királyné 1909.					
Ő Felsége Erzsébet királyné 1909.					
Bezerédy Antonia 1909.					

Az alapítványok kamatjövödelme összesen: 61881 korona.

2. A «Braille» köny

Folyószám	Az alapítvány neve	Tőke- összeg kamat nélkül		Célja és rendeltetése
		K	fl	
1	özv. domonyi Brrüll Miksáné... ..	2162	75	«Braille»-féle írógépek beszerzése a könyvtár részére.
2	Dávid Vilmos f. a....	1038	91	Az intézet «Braille» könyvtára gyara- pítására.
3	n. Mareseh Manó f. a....	2000	—	A vakok könyvtárának gyarapítása.
4	Sullay Aurélné f. a. ---	944	01	Vakok budapesti orsz. int. ifjúsági könyvtárának gyarapítása.
5	Szalay Mihály f. a....	1065	58	A vakok könyvtárának gyarapítása.
6	Tax György Szilárd f. a.	891	11	A vakok könyvtárának gyarapítása.

r gyarapításáért.

Ki létesítette s mikor hagyatott jóvá?	Mikor osztott ki?	Egy évi kamat összeg		Hány részben osztott ki?	Kik kapták?
		K	f		
özv. domonyi Brüll Miksáné 1910.	1911. XI/15.	42	—	—	7 drb Braille tábla vásároltatott.
Dávid Vilmos 1908.	1911. VI/12.	40	—	2	Meisels László 30 K és Szekerák Margit 10 K.
Maresch Manó 1909.	1911. VI/12.	80	—	5	Oláh Margit 20 K, Fábry Jolán 10 K, Gulyás Mária 10 K, Kirelmer Mihály 25 K, Ballay Péter 15 K.
Sullay Aurélné 1910.	1911. VI/12.	36	—	4	Sehultz Katalin, Erős György, Gross Jakab, Sógor András.
Szalay Mihály 1910.	1911. VI/12.	60	—	11	10 koronát kapott: Hanik Mária. 5—5 K-t kaptak: Lengyel Mihály, Heinrich Ferenc, Horváth Ferenc, Iván János, Németh Lajos, Pálházy János, Riedl Margit, Drexler Jolán, Vince Margit, Bigos Patronella.
Tax György Szilárd 1910.	1911. VI/12.	48	—	10	4—4 K-t kaptak: Molnár Istv., Matusz Ábrahám, Kovács József, Zsigalov Piroška, Grünwald Hermin, Löwy Róza; 6—6 K-t kaptak: Bor Mária, Kovács Zsuzsanna, Ádám Róza, Csokonai Vitéz Gizella.

Az alapítványok kamatjöveldelme összesen: 306 korona.

Végösszeg:

1. Segélyezési alapítványok kamatjöveldelme: 2160— korona.
2. Jutalmazási alapítványok kamatjöveldelme: 618·81 korona.
3. Jutalmazási Braille könyvtár gyarapításáért: 306— korona.

3084·81 korona.

A vakok budapesti orsz. intézete növendékeinek

O s z t á l y	L é t s z á m								Internátushan						Vallásra nézve						
	Felvéte- tett			eltávolított	szabadságot kimaradt	összesen	év végén maradt	országos alapítv. magánalapítv. számfőlötti	fizető	bejáró	összesen	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	református	ág. evang.	izraelita	összesen			
	fiú	leány	összesen																		
Óvó	12	10	22	—	—	1	1	21	1	7	12	—	1	21	15	2	1	2	1	—	21
Előkészítő a)...	7	8	15	—	—	—	—	15	3	2	8	—	2	15	10	1	1	2	1	—	15
" b) ...	7	9	16	—	—	—	—	16	5	3	6	—	2	16	8	—	—	6	2	—	16
I. a)	7	8	15	—	—	—	—	15	3	7	4	—	1	15	12	—	—	2	—	1	15
I. b)	7	7	14	—	—	1	1	13	5	3	5	—	—	13	10	—	1	—	1	1	13
II. a)	5	8	13	—	—	—	—	13	5	3	2	—	3	13	8	—	1	2	1	1	13
II. b)	7	7	14	—	—	—	—	14	7	4	1	—	2	14	11	2	—	—	1	—	14
III. a)	10	5	15	—	—	—	—	15	2	2	10	1	—	15	8	—	1	6	—	—	15
III. b)	8	5	13	—	1	—	1	12	4	4	2	1	1	12	10	—	—	1	1	—	12
IV. a)	14	—	14	—	—	—	—	14	6	4	4	—	—	14	9	1	—	1	1	2	14
IV. b)	—	9	9	—	—	—	—	9	6	2	1	—	—	9	6	—	—	2	—	1	9
Továbbk. I. a)	12	—	12	—	—	—	—	12	8	2	2	—	—	12	9	—	—	2	1	—	12
" I. b) ...	—	10	10	—	—	—	—	10	6	2	2	—	—	10	7	—	—	—	—	3	10
" II. ...	10	4	14	—	—	—	—	14	9	4	1	—	—	14	6	—	—	4	1	3	14
" III. ...	9	4	13	—	—	—	—	13	6	5	2	—	—	13	8	—	—	3	2	—	13
Összesen ...	115	94	209	—	1	2	3	206	76	54	62	2	12	206	137	6	5	33	13	12	206

statisztikai kimutatása az 1911—12. isk. évben.

Nemzetiségre nézve						K o r r a n é z v e																	Látási fok szerint						
magyar	német	tót	román	lengyel-görög	szerb	Összesen																Összesen	Nagyobb tár- gyakat lát		Fénykéke van		Teljesen vak		Összesen
							6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	fiú		leány	fiú	leány	fiú	leány		
							é v e s																						
18	2	1	—	—	—	21	2	8	8	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	4	3	7	3	1	3	21
9	3	2	1	—	—	15	—	—	1	7	5	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	15	2	—	3	2	2	6	15
13	—	3	—	—	—	16	—	—	1	4	4	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	16	2	1	1	3	4	5	16
12	1	2	—	—	—	15	—	—	—	5	—	4	1	5	—	—	—	—	—	—	—	15	5	1	2	4	—	3	15
8	3	1	—	—	1	13	—	—	—	1	3	2	2	2	—	3	—	—	—	—	—	13	1	—	2	2	4	4	13
8	4	1	—	—	—	13	—	—	—	—	—	3	5	5	—	—	—	—	—	—	—	13	3	—	2	8	—	—	13
8	1	4	1	—	—	14	—	—	—	—	—	3	5	5	1	—	—	—	—	—	—	14	2	—	5	3	—	4	14
12	2	—	—	—	1	15	—	—	—	—	—	4	3	4	2	—	2	—	—	—	—	15	3	1	4	2	3	2	15
10	2	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	1	5	5	1	—	—	—	—	—	—	12	3	2	4	1	1	1	12
9	3	1	—	—	1	14	—	—	—	—	—	—	1	4	4	2	2	1	—	—	—	14	3	—	10	—	1	—	14
5	1	3	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	1	4	2	1	1	—	—	—	9	—	5	—	3	—	1	9
8	2	1	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	1	6	4	1	—	—	—	—	12	3	—	6	—	3	—	12
6	4	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2	1	1	—	1	—	10	—	5	—	4	—	1	10
13	1	—	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	5	4	1	1	—	14	4	1	3	3	3	—	14
9	4	—	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	4	3	1	—	13	2	1	1	3	6	—	13
148	33	19	2	1	3	206	2	8	10	19	13	23	24	32	23	19	15	11	4	3	206	37	20	50	41	28	30	206	

A növendékek illetősége vármegyék szerint:

Abauj-Torna	5	Iláromszék	3	Szatmár	2
Alsó-Fehér	1	Ileves	3	Szepes	1
Arad	2	Hont	4	Szolnok	6
Barauya	9	Uunyad	1	Temes	9
Bars	2	Komárom	4	Tolna	6
Bács-Bodrod	8	Maros-Torda	1	Torontál	5
Békés	1	Mármaros	5	Trenesén	5
Bihar	4	Moson	1	Turóe	1
Borsod	4	Nagy-Küküllő	1	Ung	3
Brassó	1	Nógrád	5	Veszprém	4
Csanád	1	Nyitra	7	Zala	4
Csik	1	Pest	50	Zemplén	3
Csongrád	2	Pozsony	7	Zólyom	3
Fehér	6	Sáros	1	Belovár-Kőrös	1
Gömör	1	Somogy	2	Konstantinápoly	1
Győr	1	Sopron	4	Amerika	1
Hajdu	2	Szabolcs	4	Összesen :	209

A növendékek szüleinek foglalkozása :

Adótanáesnok	1	Hangolómester	1	Pénz. számtanáesos	1
Ács	2	Háztartás	1	Pineér	1
Állatorvos	1	Hentes	1	Postaaltiszt	1
Ápolónő	1	Hivatalnok	2	Postaszolga	1
Asztalos	1	Hiv. szolga	3	Rendőr	1
Asztalos-segéd	1	Honvédőrmester	2	Szabó	1
Béres	1	Intéző	1	Szakácsnő	1
Bérkoesis	1	Irodai alkalmazott	1	Szeszmérő	1
Bognár	3	Juhász	1	Szolgáló	1
Bo bely	1	Kárpitos	1	Szőllőmunkás	1
Cipészmaster	4	Kereskedő	4	Takarítónő	3
Csösz	1	Koesis	5	Tanító	1
Dobányföldmivelő	1	Koresmáros	3	Tanítónő	1
Edénygyári korongos	1	Kovács	2	Tejes	1
Erdőőr	1	Kövezősegéd	2	Téglavető	1
Éjjeli őr	1	Kőműves	3	Utazó	1
Favágó	1	Lovasrendőr	1	Üveges	1
Fegyőr	1	Magántisztviselő	1	Vadász	1
Földmives	40	Magánzó	7	Varrónő	2
Fuvaros	2	Mészáros	3	Vaskereskedő	1
Fűszeres	3	Molnár	3	Vas. alkalmazott	1
Gazdasági eseléd	1	Mosónő	3	Vas. kalauz	1
Gépész	1	Munkásnő	1	Vas. hordár	1
Gépgyári fűtő	1	Műtőszolga	1	Vas. málházó	1
Gépkezelő	1	Nagybirtokos	1	Vas. munkás	1
Géplakatos	1	Napszámos	26	Vas. munkafelügy.	1
Gyári munkás	2	Napszámosnő	9	Vas. vizsg. lakatos	1
Hajesár	1	Nyomdász	2	Vill. kocsivezető	1
Halászmester	1	Nyugd. mozdonyvez.	1	Vineeller	2
Halászsegéd	1	Pala- és eserépfedőm.	1	Összesen :	205*

* Négy testvérpár szülei egy-egy foglalkozáson lévén, nem tehet ki az összámm 209-e .

NEGYESEDIK RÉSZ.

Növendékek összes viszonyaira vonatkozó kimutatások.

Ezen fejezet alatt bemutatjuk növendékeink nevét és vallását, születési helyét és idejét, föl vételének idejét, a betöltött alapítványi helyet, a kegyúrnak nevét és lakását, a növendék megvakulásának okát és idejét s látásának fokát; a szülő vagy gyám nevét, foglalkozását és lakhelyét.

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
1	Berindán László gör. kath.	Budapest	1906. VI/20.	Szaruhártya- lob	Jobb szemével lát	1911. XI/1.
2	Borbás István róm. kath.	Szulimán	1905. I/8.	Ismeretlen	Fényt lát	1910. IX/1.
3	Dantovác József gör. kel.	Ujszivác	1903. X/17.	Hályog	"	1911. IX/1.
4	Jentner József róm. kath.	Fehértemplom	1904. X/9.	Szemteke- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1911. IX/
5	László Lajos ref.	Monor	1905. VIII/3.	Idegvártya fest. elfajul.	Teljesen vak	1911. IX/1.
6	Lengyel János róm. kath.	Budapest	1904. V/5.	Ismeretlen	Kisebb tárgyat lát	1910. XI/25.
7	Lösching Mátyás róm. kath.	Baranya- kisfalud	1904. II/22.	Karatitis	Fényt lát	1910. IX/1.
8	Masznik Béla róm. kath.	Pozsony	1904. X/28.	Ismeretlen	J. sz. kis. tárgy. is l.	1910. IX/6.
9	Rafás István róm. kath.	Ráckeve	1904. XI/14.	Szemteke- kitágulás	Fényt lát	1909. X/29.
10	Schweigert Alfr. róm. kath.	Szolnok	1905. X/13.	Szemteke- sorvadás	"	1911. IX/6.
11	Válik Ferenc róm. kath.	Panesova	1905. X/2.	"	"	1911. IX/
12	Zalka Lajos ág. ev.	Budapest	1905. I/29.	Gennyes szaruhártyal.	"	1909. X/5.
13	Baltai Mária g. kath.	Nagybánya	1904. VIII/16.	Kanyaró	"	1910. IX/1.
14	Duránszkai Mária róm. kath.	Hódmező- vásárhely	1904. XI/16.	Takáros szemlob	"	1910. IX/3.
15	Keller Ilona róm. kath.	Temesvár	1905. VIII/23.	Szemlob	Teljesen vak	1911. IX/
16	Krajcsa Anna róm. kath.	Tápiósáp	1905. XI/23.	Gennyes szaruhártyal.	Nagyobb tárgyat lát	1911. X/17.
17	Mátyás Ilona gör. kath.	Bethlen	1902. III/23.	Szemtakár	Fényt lát	1911. XI/27.
18	Orbán Jusstina ref.	Kibéd	1904. IV/10.	Szemteke- kitágulás	Teljesen vak	1911. IX/6.
19	Takács Kornélia róm. kath.	Deáki	1903. VII/23.	Szemrecc fest. elfajul.	Nagyobb tárgyat lát	1911. IX/1.
20	Vachó Mária róm. kath.	Csejte	1905. XII/7.	Szemteke- kitágulás	"	1911. IX/1.
21	Váradi Mária róm. kath.	Ungvár	1906. IX/23.	Gennyes szaruhártyal.	Teljesen vak	1911. X/17.
22	Zsula Viktória gör. kel.	Déva	1905. VIII/27.	Ismeretlen	Fényt lát	1911. XI/27.
Előkészítő						
1	Bally László róm. kath.	Székesfehérvár	1903. II/21.	Látóideg- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1911. IX/1.
2	Dézi Sándor ref.	Kézdivásárh.	1903. III/25.	Veleszületett látóidegsorv.	"	1909. IX/30.

Mily alapítványon van avagy szám-fölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglalkozása	lakóhelye
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Berindán L.-né	Háztartás	Budapest
Laszlovszky L. f. m. a.	Alapító család	Kalapáti János	Mészáros	Somogyhárságy
Bésán József f. o. a.	Vallás- és közokt. min.	Dantovácz János	Gyári munkás	Budapest
Számfölötti	" "	Jentner József	Rendő	Fehértemplom
"	" "	László János	Kocsis	Monor
Gr. Festetich A. f. m. a.	Veszprémmegye	Lengyel János	Lovasrendőr	Ujpest
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Lösching József	Pósta-szolga	Baranyakisfalud
Jankovits M. f. m. al.	Jankováci plébános	Szelezsky Vilmos	Honvéd-örmmester	Pozsony
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Rafás Károly	Halász-segéd	Ráckeve
"	" "	Schweigert Berta	Varrónő	Szolnok
"	" "	Válik Lajos	Kárpitos	Pancsova
"	" "	Zalka János	Mészáros	Pestujhely
Csausz M. f. m. al.	Nagybánya sz. kir. város	Baltai János	Napszám.	Nagybánya
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Duránszcai Lajos	Fuvaros	Hódmezővásárh.
Oltványi István f. m. a.	Csanádi káptalan	Keller Erzsébet	Napszám.	Temesvár
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Krajcsa Istvánné	Napszám-mosnő	Budapest
Egyesületi bejáró	—	Mátyás István	Napszám.	Bethlen
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Orbán Sz. Lajos	Földmív.	Kibéd
Gr. Batthyány I. f. m. al.	Gr. Zichy Béla	Takács Rókus	"	Deáki
Győr vm. m. al.	Győrmege	Vachó Mária	Szolgáló	Budapest
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Várad János	Fuvaros	Ungvár
Kimaradt. (Szülők állszeretéből hazavitték.)	—	Zsula Tekla	Napszám-mosnő	Déva

a) osztály.

Vrányi Sándor f. orsz. al.	Vallás- és közokt. min.	Özv. Bally J.-né	Borbély	Székesfehérvár
Számfölötti	" "	Özv. Dézsi M.-né	Szeszm.	Kézdivásárhely

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megrakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
3	Hubert Márton róm. kath.	Lengyel	1903. III/1.	Gennyfolyás	Fényt lát	1911. I/3.
4	Joannovits Szil. gör. kel.	Temesvár	1900. V/25.	Szaruhártya- heg	«	1911. IX/1.
5	Polónyi István róm. kath.	Magyarpécska	1903. VII/5.	Heges sor- vadás	J. sz. n. tárgyat lát	1911. IX/1.
6	Steinhauser Ján. róm. kath.	Vértestolna	1902. I/22.	Látóideg- sorvadás	Teljesen vak	1911. IX/1.
7	Szrnec Tamás róm. kath.	Csarnólak	1902. V/21.	Veleszületett	Fényt lát	1909. XI/26.
8	Csikós Erzsébet ref.	Nyiregyháza	1902. IX/23.	Látóideg- sorvadás	«	1911. IX/5.
9	Faragó K. Tera róm. kath.	Tapolca	1903. IX/16.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1911. IX/1.
10	Gerbel Hermína róm. kath.	Ribény	1903. IV/19.	Ismeretlen	«	1910. IX/1.
11	Köröszts Aranka róm. kath.	Pécs	1902. I/30.	Szemteke- sorvadás	«	1908. X/23.
12	Magyar Julianna ref.	Izsák	1902. XI/21.	«	Fényt lát	1908. XI/3.
13	Simon Marcella róm. kath.	Gyergyó- csomafalva	1901. VII/2.	Himlő	«	1911. IX/1.
14	Valkó Mária g. kath.	Timár	1903. VI.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1909. XI/24.
15	Wieszt Anna róm. kath.	Perbál	1900. II/15.	Gennyes szemlob	Fényt lát	1911. III/1.

Előkészítő

1	Bacsik József róm. kath.	Amerika	1903. II/16.	Szemideg- sorvadás	Teljesen vak	1911. IX/1.
2	Bors Lajos ág. ev.	Pápateszér	1903. III/4.	Szemzsugo- rodás	Nagyobb tárgyat lát	1909. IX/30.
3	Darázsi István ref.	Monor	1900. VIII/24.	Látóideg- sorvadás	Teljesen vak	1911. IX/1.
4	Főner István róm. kath.	Vác	1897. V/5.	"	"	1911. IX/1.
5	Kürti Mihály ref.	Mezőcsáth	1902. IX/14.	Tifusz	"	1911. I/6.
6	Lévai Mihály ref.	Budapest	1903. V/22.	Agyhártya- lob	Fényt lát	1909. X/11.
7	Réhling Gusztáv ág. ev.	Komárom	1902. V/23.	Betegség ut.	Nagyobb tárgyat lát	1909. X/28.
8	Ambruzs Fran- ciska r. kath.	Dévaványa	1902. III/4.	Ismeretlen	"	1911. IX/1.
9	Fuszka Anna róm. kath.	Mocsonok	1903. VII/28.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1909. XI/24.
10	Kapesos Julianna ref.	Bugyi	1903. IV/4.	Szaruhártya- lob	Fényt lát	1909. IX/1.

a) osztály.

Mily alapítványon van avagy számfölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglalkozása	lakhelye
Veszprémi kápt. m. al.	Veszprémi káptalan	Hubert György	Koresm.	Lengyel
Beller József f. o. a.	Vallás- és közokt. min.	Joannovits Viktória	Gazdasági esel.	Temesvár
Számfölötti	„ „	Polónyi István	Napszámoss	Ópécska
„	„ „	Goldschmidt J.-né	Napszámossnő	Vértestolna
„	„ „	Daniska Jánosné	Földmív.	Csarnólak
Egyesületi bejáró	—	Csikós György	Hivatal-szolgá	Nyiregyháza
Hertelendy György f. m. a. II.	Zalavm. alisp. hiv.	Özv. Faragó K. Györgyné	Napszámossnő	Tapolca
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Gerbel Simon	Napsz.	Ribény
„	„ „	Körösztyös Vince	Hentes	Pécs
„	„ „	Magyar Elek	Földm.	Izsák
„	„ „	Simon Sándor	Napsz.	Gyergyócsomafalva
Egyesületi bejáró	—	Valkó Sámuelné	Magánzó	Tiszaeszlár
Laczkovits M. f. o. al. III.	Vallás- és közokt. min.	lfj. Kaiser Ferenc	Szöllőművelő	Perbál

b) osztály.

Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Bacsik József	Gyári munkás	Peredmér
„	„ „	Bors Lajos	Molnár	Bakonytamási
Kiss Gábor f. o. a.	„ „	Darázsi István	Géplakatos	Monor
Luczenbacher Pál f. m. a.	Luczenbacher Jenő Vác	Fóner Mihály	Tejes	Vác
Tiszáninneni ref. egyházker. m. a.	Ref. püspökség Miskolc	Özv. Kürti Mátyásné	Földmív.	Mezőcsáth
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Lévai Mihály	Vas. máházó	Budapest
„	„ „	Réhling József	Vasutas	Komárom
Int. orsz. a. X.	„ „	Anibruzs Eszter	Napszámossnő	Déaványa
Egyesületi bejáró	—	Fuszka Erzsébet	Mosónő	Jánoshida
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Kapcsos Lajos	Földmív.	Bugyi

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
11	Lapin Julia gör. kath.	Királyhegy- alja	1901. I/12.	Sérülés	Kis. tárgy.	1911. IX/24.
12	Lassú Irma ref.	Szászfű	1900. VI/23.	Serofulosis	Fényt lát	1910. IX/1.
13	Müller Karolin róm. kath.	Budapest	1904. VIII/4.	Szemteke- sorvadás	«	1911. X/3.
14	Paulik Ilona róm. kath.	Deménd	1902. III/6.	Ismertlen	«	1910. IX/1.
15	Utiu Rozália ref.	Nagyenyed	1900. XI/23.	Szaruhártya- lob	«	1910. IX.
16	Tegda Erzsébet róm. kath.	Hollóháza	1902. II/19.	Veleszületett	Kis. tárgy. is lát	1912. IV/20.

I. a)

1	Cziczalek Alajos róm. kath.	Budapest	1903. II/20.	Szemlob	Fényt lát	1910. X/28.
2	Ferenczi Lajos ref.	Báránd	1901. V/28.	Ismeretlen	Nagyobb tárgyat lát	1910. I/11.
3	Kollár János r. kath.	Jászszent- andrás	1898. X/17.	Retina lev.	Teljesen vak	1910. IX/1.
4	Kovács Jenő r. kath.	Budapest	1902. X/11.	Szaruh. heg.	Nagyobb tárgyat lát	1908. IX/1.
5	Oláh Imre r. kath.	Gurahonez	1901. X/8.	Ismeretlen	«	1910. IX/1.
6	Prokop Nándor róm. kath.	Malacka	1901. X/19.	Szemgyull.	«	1909. X/1.
7	Tamás Lajos ref.	Nagypieza- nyieza	1899. IV/5.	Szemlob	«	1911. IX/2.
8	Bori Erzsébet róm. kath.	Alberti	1903. IV/9.	Ismeretlen	Fényt lát	1910. IX/1.
9	Elter Lujza róm. kath.	Dunabogdány	1903. II/28.	Ált. kitágulás	«	1908. II/8.
10	Franta Apollónia róm. kath.	Köpcsöd	1899. VI/1.	Szemteke- sorvadás	«	1909. IX/1.
11	Kelemen Zsófia ref.	Mándok	1900. XI/8.	Szemzsugo- ródás	Teljesen vak	1909. X/30.
12	Klaesánszky Mag- dolna r. kath.	Szolesány	1900. III/9.	Szaruhártya fekélyek	Fényt lát	1910. IX/1.
13	Kovács Olga róm. kath.	Budapest	1899. III/5.	Szaruh. heg. a két szemén	«	1910. IX/1.
14	Krausz Róza izr.	Eger	1902. VIII/2.	Szemideg- sorvadás	Teljesen vak	1910. IX/13.
15	Nagy Sarolta r. kath.	Deáki	1899. V/23.	Görvélykór	Fényt lát	1910. IX/1.

Mily alapítványon van avagy szám- fölötti ?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása ?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglal- kozása	lakhelye
Int. orsz. a. XX.	Vallás- és közokt. min.	Lapin János	Napsz.	Királyhegyalja
Int. orsz. a. XIII.	„ „	Lassú Lajosné	Földműv.	Szászfá
Pest vm. tisztikara f. orsz. a.	„ „	Müller Rezső	Hangelő mester	Budapest
Kopácsy J. f. m. a.	Magyarország her- cegprinása	Paulik József	Kocsis	Deménd
Egyesületi bejáró	—	Utiu János	Honvéd- őrnester	Kolozsvár
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	lfj. Istványi F.-né	Földbir- tokosné	Hollóháza

osztály.

Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Cziczalek Zsuzs.	Takarí- tónő	Budapest
„	„ „	Ferenczi Lajos	Napsz.	Sáp
Okolicsányi A. f. orsz. a.	„ „	Kollár József	Vasúti munkás	Jászszentandrás
Számfölötti	„ „	Vattay Ibolya	Tanítónő	Vác-Rátót
Jászok kerül. m. a.	Jász-Nagy-Kun- Szolnok vm.	Oláh Imre	Téglavető	Tiszalök
Int. orsz. a. VII.	Vallás- és közokt. min.	Horváth Mihály	Cipésm.	Malacka
(Városhól bejáró.) Rémy Antalnő f. a.	„ „	Bali János	Villamos kocsivez.	Ujpest
Hinke J. és T. f. m. al.	Budapest székes- főváros tanácsa	Bori Miklós	Kocsis	Albertirsa
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Elter János	Vasúti munkaf.	Dunabogdány
Intézeti o. a. XI.	„ „	Burán Katalin	Napszá- mosnő	Kökösd
Laezkovits M. f. orsz. a.	„ „	Kelemen Antalnő	Szakács- nő	Mándok
Gr. Gyulai A. f. orsz. a. I.	„ „	Klaesánszky Józ.	Nap- számos	Szolecsány
Simor János f. a.	Székesfőv. tanácsa	Özv. Kovács Gábornő	Illemhely- tak.-nő	Budapest
Izr. orsz. al. IV.	Vallás- és közokt. min.	Krausz Mór	Keresk- segéd	Eger
Békésvm. f. m. a.	Békés vm. alisp. hivatala	Nagy Ambrus	Nap- számos	Deáki

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belepésé- nek ideje
	neve és vallása	születésénck				
		helye	ideje			
1	Bleich Jakab izr.	Kolbása	1902. I/26.	Hályog	Nagyobb tárgyat lát	1909. IX/2.
2	Bohaesik Lajos ág. ev.	Rákóczifalva	1900. X/1.	Ismeretlen	Teljesen vak	1910. IX/1.
3	Csöri Vidor róm. kath.	Trenesén	1897. I/15.	Sérülés	Fényt lát	1911. IX/24.
4	Hartung József róm. kath.	Pécs	1901. XI/15.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. I/3.
5	Knaisz István róm. kath.	Ozora	1899. X/5.	Vörheny	«	1909. IX/1.
6	Lazin Vitályos (Zsiva) g. kath.	Gyér	1900. II/17.	Lobos folya- mat után	«	1910. IX/2.
7	Szloboda Béla róm. kath.	Cseke	1902. IX/9.	Szemtakár	Fényt lát	1908. X/2.
8	Cservenák Mária róm. kath.	Zebegény	1901. IX/8.	Általános kitágulás	«	1908. I/3.
9	Eszényi Irén róm. kath.	Sepsi-Szent- György	1901. VI/4.	Hályog	«	1908. I/3.
10	Fiseher Ilona róm. kath.	Budapest	1900. III/28.	Szaruhártya- heg.	Nagyobb tárgyat l.	1909. XII/7.
11	Gebauer Margit r. kath.	Pécs	1897. IV/25.	Ismeretlen	Teljesen vak	1910. IX/1.
12	Lackner Anna Mária r. kath.	Csorna	1898. IX/23.	Szemtakár	«	1910. IX/1.
13	V. Molnár Julianna r. kath.	Tiszaföldvár	1899. IV/6.	Takáros szemlob	«	1910. IX/1.
14	Patrovych Anna r. kath.	Szolesány	1897. V/3.	Ismeretlen	«	1910. IX/1.

II. a)

1	Halmi Gyula róm. kath.	Eperjes	1901. IV/13.	Szürke hály.	Gyengénl.	1909. IX/1.
2	Jahn Ödön róm. kath.	Budapest	1901. III/5.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. IX/3.
3	Onuez Miklós gör. kel.	Nagyvárad	1900. I/1.	Veleszületett hályog	Gyenge l.	1909. IX/1.
4	Pap Lajos ev. ref.	Átány	1900. VIII/25.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. I/12.
5	Stern Sándor izr.	Budapest	1900. I/19.	Coloboma maculac	Gyenge látású	1910. IX/1.
6	Borbély Borbála róm. kath.	Budapest	1900. VIII/3.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. IX/1.
7	Csajághy Irén róm. kath.	Rákosesaba	1899. XI/27.	Szemtakár	«	1908. IX/1.
8	Grósz Margit róm. kath.	Pári	1899. VII/14.	Szemteke- sorvadás	«	1909. IX/1.
9	Heim Borbála róm. kath.	Józseffalva	1899. IX/21.	Trachoma	Teljesen vak	1909. IX/1.

osztály.

Mily alapítványon van avagy számfölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglalkozása	lakhelye
Izr. orsz. al. VI.	Vallás- és közokt. min.	Bleich Sámuelné	Fűszeres	Kolbása
Számfölötti	„ „	Bohacsik K.-né	Földmiv.	Rákóczi falva
Br. Wesselényi Miklós f. a.	Br. Wesselényi-család	Özv. Csőri J.-né	Magánzó	Budapest
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Csonka Antalné	Munkásnő	Pécs
Laczkovits M. f.	„ „	Knaisz Gábor	Napszámos	Ozora
orsz. al. IV.	„ „	Lazin Miklós	Kocsis	Gyér
Intézeti o. a. XVIII.	„ „	„	„	„
Számfölötti	„ „	Szloboda Béla	Kőműves	Rákospalota-Ujfalu
„ „	„ „	Cservenák Mih.	Napszámos	Zebegény
„ „	„ „	Zsákai Mihályné	„	Örkény
Simor János f. a. II.	Budapest szföv. tanácsa	Özy. Fischer Ágostonné	Takarító-nő	Budapest
Laczkovits M. f. o. a. VII.	Vallás- és közokt. min.	Gebauer József	Edénygy. korongos	Pécs
Almássy József f. m. al.	Almay Alice férj. Abaffy Aurélné	Lackner Gusztáv	Vasúti vizsg.lak.	Sopron
Br. Gerliczy V.-né m. al.	Sztankovánszky J.	Molnár Mihály	Napszámos	Budapest
Int. orsz. a. III.	Vallás- és közokt. min.	Patrovych József	„	Szőlesány

osztály.

M. kir. kincstári a. II.	Pénzügyminiszt.	Halmi Ede	Pénzügy. számtiszt	Eperjes
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Jahn Ödön	Nyomd.	Rákoscscaba
Gr. Eltz Imréné f. o. a. II.	„ „	Onucz György	Napsz.	Nagyvárad
Számfölötti	„ „	Pap János	Földmiv.	Átány
Városhól bejáró	—	Stern Izidor	Pincér	Budapest
Gr. Karácsonyi G. m. o	Gr. Karácsonyi G.	Borbély István	Műtöszolga	Budapest
Intézeti o. a. VIII.	Vallás- és közokt. min.	Csajághy Pál	Magántisztvisel.	Rákoscscaba
Egyesületi bejáró	—	Grósz János	Asztalossegéd	Pári
Int. orsz. alap XV.	Vallás- és közokt. min.	Heim János	Napsz.	Józseffalva

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
10	Heinecz Mária róm. kath.	Alsógalla	1901. I/21.	Szemtakár	Fényt lát	1909. I/8.
11	Jankovits Etelka róm. kath.	Csákova	1899. XII/4.	Szemteke- zsugorodás	«	1909. IX/1.
12	Rohoska Erzsébet ág. ev.	Kiskőrös	1899. X/7.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1909. IX/11.
13	Vér Anna róm. kath.	Kerta	1900. VI/27.	Látóideg- sorvadás	Fényt lát	1909. IV/2.

II. b)

1	Babléna István róm. kath.	Szakál	1901. X/20.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. I/16.
2	Balázs Nándor róm. katb.	Győr	1900. IV/20.	Szaruhártya- kitágulás	«	1907. IX/1.
3	Ferenczy Ferenc róm. katb.	Pécs	1899. IX/30.	Zöldhályog	Nagyobb tárgyat lát	1909. X/1.
4	Hincz Pál gör. kath.	Kreszulya	1901. II/5.	Ált. kitágulás	Fényt lát	1908. I/3.
5	Martin Ferenc róm. katb.	Versec	1899. XII/30.	Szemteke- sorvadás	«	1909. IX/1.
6	Pirisa János róm. kath.	Dunaszekeső	1898. VII/9.	Ált. szem- teketágulás	«	1909. IX/1.
7	Stálik Pál ág. ev.	Podhrágy	1899. II/3.	Veleszületett gyenge látás	Nagyobb tárgyat lát	1909. IX/1.
8	Adamovits Matild róm. katb.	Bercsény	1900. III/14.	Id. tárgy ju- tott szeméhe	Teljesen vak	1908. XII/1.
9	Görög Ilona gör. k.	Mármarosssz.	1899. XI/29.	Mindkét szemt. kitág.	Fényt lát	1909. III/18.
10	Juhász Teréz róm. kath.	Magyarkanizsa	1898. X/9.	Látóideg- sorvadás	Teljesen vak	1909. IX/21.
11	Kolyvek Róza róm. katb.	Kassabéla	1899. IX/17.	Veleszületett kompl. hály.	Teljesen vak	1909. IX/1.
12	Lovastyik Teréz róm. kath.	Budapest	1899. XII/24.	Mindkét szemt. kitág.	Fényt lát	1908. IX/9.
13	Obdržalek Juliska róm. katb.	Brassó	1898. X/16.	Mindkét szemt. kitág.	Teljesen vak	1909. XI/16.
14	Paulik Franciska róm. kath.	Zavar	1901. IV/4.	Általános kitágulás	Fényt lát	1908. I/3.

III. a)

1	Balogh László ref.	Pancsova	1900. I/3.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. I/3.
2	Boroezky Miklós gör. kel.	Ópalánka	1896. VII/31.	Ideg-sorvadás	Teljesen vak	1908. IX/1.
3	Gere György ref.	Diósjenő	1896. IX/9.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. IX/1.
4	Höresög Albert ref.	Izsák	1900. V/14.	Ideg-sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1908. I/3.

osztály.

Mily alapítványon van avagy szám-fölötti ?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása	A szülő vagy gyám		
		neve	foglalkozása	lakhelye
A XVI. szepesi város-féle a. Intéz. orsz. a. XVII.	Szepesmegye, alispáni hiv. Vallás- és közokt. min.	Heinecz János	Éjjeli őr	Tatabánya
Kis-Kun-ker. f. a.	Pestmegye alispáni hiv.	Jankovits Istvánné	Magánzó	Denta
Egyesületi bejáró	—	Rohoska István	Napszám- és földmives	Kiskőrös
		Vér Mihály		Kerta

osztály.

Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Özv. Bablana Pálné	Béres	Endrefalva
«	«	Balázs Bálint	Vasúti hordár	Győr
Gróf Zichy K. f. a.	Gr. Zichy Béla	Ferenczy Ferenc	Asztalos	India (Szer. vm.)
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Hine Pál	Erdőőr	Kreszulya
Mack J. f. o. a. I.	«	Martin Ferenc	Kőmives	Versec
Pargfrieder J. f. o. a.	«	Pirisa József	Földmives	Dunaszekeső
Poseh Francisk. f. a.	«	Stálik Mária	Magánzó	Podhrágy
József nádor ágyal. II.	József főh. titk. hiv.	Adamovits Pál	Bognár	Berecsény
Egyesületi bejáró	—	Szabó Károly	Favágó	Mármarosvisk
Br. Sina Simon f. a. II.	Gr. Wimpfen Sz., Eresi (Fehér vm.)	Juhász Lukács	Bognár	Szaján
Laezkovits M. f. orsz. a. VIII.	Vallás- és közokt. min.	Kolyvek Andás	Földmives	Kassabéla
Mendl J. Wagner A. s. a., mint bejáró	Vallás- és közokt. min.	Lovastyik Mátyás	Napsz.	Budapest
Gr. Nádasdy Ferenc f. m. a. I.	A kalocsai érseki főkáptalan	Obdrzalek József	Napsz.	Brassó
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Paulik János	Földmives	Zavar

osztály.

Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Balogh Antal	Vasker.	Torontálvásárh.
«	Vallás- és közokt. min.	Boroczky Tódor	Földmiv.	Ópalánka
«	Vallás- és közokt. min.	Laky Zsuzsanna	Földmiv.	Diósjenő
«	Vallás- és közokt. min.	Hörszög Ignác	Földmives	Izsák

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
5	Kökény Mihály ref.	Cegléd	1898. XII/8.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. IX/1.
6	Ledvényi Ferenc róm. kath.	L.-Apátfalva	1901. II/3.	Alt. kit. a jobb, bal szem. hály.	Nagyobb tárgyat lát	1908. IX/1.
7	Rakonezay Gyula róm. kath.	Csanádpalota	1899. IV/10.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. IX/1.
8	Recska Gáspár róm. kath.	Garam- besenyő	1900. I/19.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. I/3.
9	Till Mihály róm. kath.	Béga-Szent- György	1900. X/21.	Szemteke- sorvadás	«	1908. I/3.
10	Aponyi Róza ref.	Békés	1898. V/23.	Ideg-sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1908. IX/1.
11	Bodó Verona róm. kath.	Szeged	1898. II/26.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. IX/1.
12	Kenesei Ilona róm. kath.	Keszthely	1899. II/17.	Szaruhártya- gyulladás	Nagyobb tárgyat lát	1908. IX/1.
13	Labát Mária ref.	N.-Körös	1900. II/7.	Szemteke- kitágulás	Teljesen vak	1907. IX/1.
14	Papp Mária róm. kath.	Pécs	1897. XII/24.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. IX/1.
15	*Hegedüs Gyula róm. kath.	Rábapordány	1901. X/14.	Szem- idegsorvadás	Kis. tárgy. is lát	1910. XI/14.

III. b)

1	Horváth Lajos róm. kath.	Szabadka	1900. V/1.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. IX/1.
2	Lang János ág. ev.	Sársztmiklós	1898. XII/16.	Gennyes szaruh. lob	Fényt lát	1908. IX/1.
3	Lázár Rezső gör. kel.	Budapest	1898. III/28.	Görvélykór	Kis. tárgy. is lát	1907. IX/16.
4	Mórocz János róm. kath.	Pápa	1899. VII/31.	Sérülés	Fényt lát	1908. IX/1.
5	Somogyi János róm. kath.	Mezőkövesd	1899. VII/12.	Ideg-sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1907. IX/1.
6	Thiel János róm. kath.	Szerbesanád	1899. VI/3.	«	Fényt lát	1908. IX/1.
7	Török Imre róm. kath.	Csökölly	1900. IV/17.	«	Nagyobb tárgyat lát	1908. I/3.
8	Turcsi István róm. kath.	Csabrendek	1897. XI/14.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1908. IX/1.
9	Benedek Karolin ref.	Budapest	1898. XI/29.	Szaruhártya foltok	Kis. tárgy. is lát	1909. IX/15.
10	Grasel Magdolna róm. kath.	Bánfalva	1897. VIII/3.	Szemt. sor. bal, kitág. jobb sz.	Fényt lát	1908. IX/1.
11	Juhász Gizella róm. kath.	Rácváros	1898. XI/12.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1908. IX/1.

* Vaksiketnéma.

Mily alapítványon van avagy számfölötti ?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása ?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglalkozása	lakhelye
számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Kökény László	Gépgy. fűtő	Budapest
«	Vallás- és közokt. min.	Ledvényi László	Gépkezelő	Losonc-Apátfalva
r. Sina Simon m. a. I.	Gr. Wimpfen Siegfried Eresi (Feh.-m.)	Rakonczay Bonaventura	Földmíves	Csanádpalota
számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Recska Ferenc	Földmíves	Zsitvabesenyő
«	Vallás- és közokt. min.	Till Sebestyén	Földmíves	Bégaszentgyörgy
ntézeti orsz. a. XIV.	Vallás- és közokt. min.	Aponyi Lajos	Bognár	Békéscsaba
bner József f. m. a.	Szeged sz. kir. v. tanácsa	Bodó Ferenc	Földmíves	Szeged
ízető	—	Pap János	Földmíves	Gyenesdiás
számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Soltész József	Napszámos	Nagykőrös
estmegyei int. a. I.	Vallás- és közokt. min.	Kaszapovits Mátyás	Hajcsár	Pécs
számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Özv. Hegedűs Sándorné	Napszámosnő	Rábapordány

osztály.

szabadka sz. k. v. m. a.	Szabadka sz. kir. v. t.	Horváth Sándor	Pala- és cs.-f. m.	Szabadka
4 tápdíjat fizető	—	Láng János	Földmíves	Sárszentmiklós
lyka Döme m. al.	Lyka Döme	Lázár János	Hivatal-szolga	Budapest
yrker J. L. egri é. m. a.	Az egri érsekség	Mórocz József	Földmíves	Pápa
ntézeti orsz. a. XII.	Vallás- és közokt. min.	Puzsár Erzsébet	Napszámosnő	Mezőkövesd
auy B. f. orsz. a. I.	Vallás- és közokt. min.	Thiel János	Ács	Szerbcsanak
számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Török Imre	Cipész	Csököly
gr. Eltz I. f. o. a. I.	Vallás- és közokt. min.	Turecsy József	Vincellér	Sümeg
gyesületi bejáró	—	Benedek Ágost.-né	Mosónő	Budapest
számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Grasel Mátyás	Földmív.	Somfalva
nt. orsz. al. IX.	Vallás- és közokt. min.	Juhász Ferenc	Molnár	Rácváros

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
12	Kaló Teréz róm. kath.	Ujszász	1899. X/18.	Gennyes szaruh. lob	Fényt lát	1908. IX/1.
13	Maszár Gizella róm. kath.	Pozsony	1900. VII/29.	Szemteke- sorvadás	Jobb sz. k. tárgy. is l.	1908. I/3.

IV. a)

1	Armbruszt Miklós róm. kath.	Szond	1897. VII/30.	Ált. kitágulás	Fényt lát	1906. IX/2.
2	Biermann Ferenc róm. kath.	Ferenevölgy	1900. I/9.	Görvélykór	Fényt lát	1907. IX/2.
3	Bleich Hermann izr.	Kolbása	1898. IV/10.	Hályog	Nagyobb tárgyat lát	1907. IX/1.
4	Csery József róm. kath.	Sükösd	1899. VII/18.	Ideg-sorvadás	Fényt lát	1907. IX/1.
5	Danis Ferenc róm. kath.	Udvarnok	1897. IX/10.	Szaruh. kitágulás	Nagyobb tárgyat lát	1907. IX/13.
6	Gross Jakab izr.	Konstanti- nápoly	1896. VIII/25.	Meszes h. a bal szemén	Fényt lát	1908. IX/1.
7	Huszik Lajos ág. ev.	Miskolc	1899. II/1.	Ideg- sorvadás	"	1907. IX/1.
8	Kakas János ref.	Sárkeresztes	1896. X/28.	Gennyes szaruhártyal.	Teljesen vak	1904. IX/1.
9	Kármán István róm. kath.	Lajosmizse	1895. VIII/3.	Együttérző szemlob	Fényt lát	1907. IX/2.
10	Kovács István róm. kath.	Jászkerék- egyháza	1898. VII/29.	Szemteke- sorvadás	"	1907. IX/1.
11	Pintér Károly gör. kath.	Budapest	1899. I/1.	Szemteke- sorvadás	"	1907. IX/1.
12	Sógor András róm. kath.	Dunaföldvár	1898. XI/27.	Szemteke- sorvadás	"	1907. IX/1.
13	Vajta Mihály róm. kath.	Mártonfalva	1899. II/28.	Szemteke- sorvadás	"	1907. IX/24.
14	Vavreezky György róm. kath.	Cservenka	1898. VII/3.	Szemteke- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1908. IX/1.

IV. b)

1	Bigos Petronella róm. kath.	Budapest	1898. VII/1.	Kőhártya- lob	Gyengén lát	1907. X/20.
2	Jarotta Margit róm. kath.	Beszterce- bánya	1897. VI/20.	Görvélykór	Nagyobb tárgyat lát	1907. IX/1.
3	Kisvárdy Eszter ref.	Kiskunhalas	1897. IX/14.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1907. IX/21.
4	Kukolik Matild róm. kath.	Ipolyfödemes	1898. IX/22.	Ideg-sorvadás	Teljesen vak	1906. IX/2.
5	Oláh Erzsébet róm. kath.	Debrecen	1896. XI/12.	Szürke- hályog	Nagyobb tárgyat lát	1907. IX/2.
6	Schönfeld Regina izr.	Vágújhely	1896. V/9.	Torony- koponya	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/1.

osztály.

Mily alapítványon van avagy szám- fölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglal- kozása	lakhelye
Pesti első hazai tkp. a. Számfölötti	Pesti e. h. t. p. igaz- gatósága Vallás- és közokt. min.	Kaló Tamás Maszár Ágoston	Csősz Betegs. hivataln.	Ujszász Pozsony

osztály.

Simoga A.-féle o. a.	Vallás- és közokt. min.	Arubruszt Miklós	Molnár	Szont
Int. orsz. al. V.	Vallás- és közokt. min.	Biermann András	Üveges	Ferenevölgy
Izr. orsz. al. VII.	Vallás- és közokt. min.	Bleich Sámucsné	Fűszeres	Kolbása
Sebastián-f. m. al.	Sebastián-család	Csery József	Állatorv.	Sükösd
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Martisovitz Róza	Földmiv.	Udvarnok
Izr. orsz. al. V.	Vallás- és közokt. min.	Gross Vilmos	Utazó	Wien
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Huszik Lajos	Mészáros	Budapest
J.-N.-K.-Sz. ker. m. a.	J.-N.-K.-Szolnokm.	Kakas János	Kovács	Sárkeresztes
Hertelendy Gy. f. I.	Zala vm. alisp. hiv.	Kármán István	Napsz.	Lajosmizse
Prónay-féle o. al.	Vallás- és közokt. min.	Guba Alajos	Földmiv.	Jászkerek- egyháza
Gr. Gyulay-f. al. III.	Vallás- és közokt. min.	Pintér János	Napsz.	Budapest
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Sógor István	Földmiv.	Dunaföldvár
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Vajta János	Kocsis	Debrecen
Gr. Gyulay A. f.o. a. II.	Vallás- és közokt. min.	Slézinger Lipót	Keresked.	Budapest

osztály.

Simor János hregp. f. a. III.	Budapest sz.-föv. tanácsa	Bigos János	Nap- számos	Budafok
Intézeti orsz. a. XVI.	Vallás- és közokt. min.	Jarotta Andrásné	Ápolónő	Besztercebánya
Schordán Zs.-féle orsz. alap.	Vallás- és közokt. min.	Kisvárdai Gy.-né	Földmiv.	Kiskunhalas
Wahrmann Mör-f. o. a.	Vallás- és közokt. min.	Kukolik Imréné	Földmiv.	Ipolyfödemes
Kassa szab. kir. város-féle m. alap.	Kassa sz. kir. város	Oláh Imre	Téglavető	Tiszalók
Izr. orsz. al. IX.	Vallás- és közokt. min.	Schönfeld Vilmos	Keres- kedő	Vágújhely

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
7	Szloboda Antónia róm. kath.	Magasfalu	1895.VIII/25.	Szürke hályog	Fényt lát	1907.VIII/31.
8	Szűes Sarolta ref.	Eresi F.-besenyő p.	1898. IV/25.	Ideg- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1907. IX/1.
9	Terhes Róza r. k.	Szabadka	1898. I/16.	Köthártyalob	Fényt lát	1907. X/9.

Továbbképző

1	Arnold Emil róm. kath.	Újpest	1897. XII/30.	Gennyes sz. hártyalob	Teljesen vak	1905. IX/1.
2	Balla András róm. kath.	Trázs	1897. XII/15.	Szürke- hályog	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/2.
3	Dézi Ferene ref.	Kézdivásárh.	1898. X/21.	Ideg- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/1.
4	Grossmann Emil róm. kath.	Beszterceb.	1898. VI/27.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1906. IX/3.
5	Horváth Ferene róm. kath.	Lébény	1898. I/7.	Szemteke- sorvadás	Fényt lát	1906. IX/15.
6	Hörcsög János ref.	Izsák	1897. V/28.	Réteges hályog	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/3.
7	Iván János róm. kath.	Tolesva	1897. V/2.	Szemteke- sorvadás	Teljesen vak	1906. IX/3.
8	Németh Lajos róm. kath.	Nagykanizsa	1897. IX/8.	Szem- gyulladás	Fényt lát	1906. IX/3.
9	Paróczay Lajos róm. kath.	Mátészalka	1897. XII/16.	Typhus	Fényt lát	1906. IX/30.
10	Pálházi János róm. kath.	Érd	1895. XII/27.	Ütés követ- keztében	Fényt lát	1907. IX/1.
11	Petró János róm. kath.	Aranyosmarót	1897. VI/6.	Szaruhártyal.	Fényt lát	1906. IX/2.
12	Verli Mátyás ág. ev.	Paks	1897. II/27.	Gyermekekori zöldh.	Teljesen vak	1906. IX/1.

Továbbképző

1	Domoszlai Vilma róm. kath.	Budapest	1897. X/3.	Gyulladás	Fényt lát	1905. IX/1.
2	Grünwald Hermin izr.	Győröeske	1897. II/8.	Ideg-sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/5.
3	Hanik Mária róm. kath.	Vecsés	1896. IX/17.	Réteges hályog	Kis. tárgy. is lát	1906. IX/3.
4	Kohn Róza izr.	Budapest	1898. I/19.	Öröklés	Gyengén lát	1909. IX/14.
5	Lányó Mária róm. kath.	Gizellafalu	1893. IV/25.	Agyhártya- gyulladás.	Fényt lát	1903. X/1.
6	Löwy Róza izr.	Celina	1896. I/1.	Ált. kitágul.	Fényt lát	1906. IX/3.
7	Oroszváry Ilona róm. kath.	Cegléd	1897. XI/12.	Gennyes szaruhártyal.	Fényt lát	1905. IX/1.

osztály.

Mily alapítványon van avagy szám- fölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglal- kozása	lakhelye
Laczkovits M.-féle o. alap. V.	Vallás- és közokt. min.	Szloboda Ignác	Nap- számos Gépész	Magasfalu
Háty-féle orsz. al. II.	Vallás- és közokt. min.	Szűcs Gyula		Pokoltanya
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Torhes János	V. kalauz	Szabadka

I. a) osztály.

Popol Ágoston-féle o. al.	Vallás- és közokt. min.	Arnold Györgyné	Varrónő	Újpest
Mack I.-féle o. a. II.	Vallás- és közokt. min.	Balla András	Föld- műves	Órhalom
Laczkovits M.-féle orsz. al. IX.	Vallás- és közokt. min.	Décsi Mózesné	Szesz- mérő	K.-Vásárhely
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Pazár Jánosné	Magánzó	Nyitra
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Horváth Mihály	Föld- műves	Lébény
Gróf Buttler I.-féle o. al.	Heves vármegye	Höresög Ignác	Föld- műves	Izsák
Intézeti orsz. alap. IV.	Vallás- és közokt. min.	Iván András	Föld- műves	Líszkatolcsva
Nagy Márton-féle orsz. al.	Vallás- és közokt. min.	Németh József	Kőműves	Kiskanizsa
Intézeti orsz. al. XXII.	Vallás- és közokt. min.	Paróczay András	Dohány- földműv.	Hodász
Gróf Nádasdy F. m. al.	Váci püspökség	Pálházi István	Föld- műves	Érd
Int. orsz. al. I.	Vallás- és közokt. min.	Petró József	Cipész	Zsikva
József nádor-féle m. al. I.	József főherceg	Verli Mátyás	Földműv.	Paks

I. b) osztály.

Egyesületi bejáró	—	Domoszlai István	Fegyőr	Budapest
Izr. orsz. al. II.	Vallás- és közokt. min.	Grünwald Bernát	Kores- máros	Tiszabездéd
Gróf Nádasdy F. m. al. II.	Kalocsai főkápt.	Hanik Ferenc	Földműv.	Vecses
Városból bejáró	—	Kohn Lipót	Fűszeres	Budapest
Int. orsz. al. XXIV.	Vallás- és közokt. min.	Lányó Fülöp	Földműv.	Gizellafalva
Izr. orsz. al. III.	Vallás- és közokt. min.	Löwy Mór	Keresk.	Celina
Wenckheim F. m. a.	Wenckheim-palota	Oroszvári Endre	Adó- tauácsn.	Cegléd

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látásá- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
8	Putnóczky Mária róm. kath.	Pány	1897. XII/21.	Ideg- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/30.
9	Szekeárak Margit róm. kath.	Késmárk	1896. IX/25.	Ideg- sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1906. IX/3.
10	Wohlfart Teréz róm. kath.	Maróc	1894. X/17.	Szemteke- kitágulás	Teljesen vak	1903. IX/21.

Továbbképző

1	Grünwald Sándor izr.	Győröcske	1895. V/5.	Ideg- sorvadás	Fényt lát	1903. IX/1.
2	Horváth András róm. kath.	Hegykő	1896. XI/30.	Görvélykór	Fényt lát	1905. IX/1.
3	Károly Márton izr.	Handal- Bustyaháza	1896. VII/2.	Skarlát	Fényt lát	1905. IX/1.
4	Mátusz Ábrahám izr.	Fülöpfalva	1897. II/7.	Vörheny	Teljesen vak	1905. IX/1.
5	Neuhof László róm. kath.	M.-Sziget	1895. XI/6.	Szemrengés	Kis. tárgy. is lát	1909. IX/1.
6	Schmalbach György r. kath.	Vértessacs	1895. XII/3.	Gennyes sz.- h. lob	Teljesen vak	1904. IX/1.
7	Szekovits Pál ág. ev.	Miskolc	1894. VIII/10.	Gennyes sz.- h. lob	Kis. tárgy. is lát	1905. IX/4.
8	Turbucz Benedek ref.	Zsadány	1896. III/15.	Látóideg- sorvadás	Teljesen vak	1905. IX/1.
9	Vastuka Ferenc róm. kath.	Tata	1896. VII/29.	Porchártyal.	Jobb sz. n. tárgy. lát	1905. IX/1.
10	Vörös Pál ref.	Budapest	1897. III/7.	Csecsemőkori kőthártyalob	Nagyobb tárgyat lát	1904. IX/3.
11	Berger Róza róm. kath.	Apatin	1893. X/21.	Gennyes szaruhártyal.	Fényt lát	1904. IX/1.
12	Erős Erzsébet róm. kath.	Budapest	1895. XI/20.	Ideg-sorvadás	Fényt lát	1905. IX/1.
13	Horváth Juliska ref.	Kenderes	1897. III/21.	Gennyes sz.- h. lob	Fényt lát	1905. IX/2.
14	Nagy Erzsé- ref.	Kispest	1896. I/1.	Ideg-sorvadás	Nagyobb tárgyat lát	1905. IX/1.

Továbbképző

1	Ballay Péter róm. kath.	Vöröskő	1894. VI/29.	Gyermekkori zöldhályog	Teljesen vak	1904. IX/3.
2	Bódi István róm. kath.	Pásztó	1896. IX/1.	Gennyes szaruh. lob	Nagyobb tárgyat lát	1904. IX/3.
3	Erős György róm. kath.	Budapest	1894. IX/10.	Ideg- sorvadás	Teljesen vak	1903. IX/1.
4	Heinrich Ferenc róm. kath.	Vármellék	1896. X/17.	Esés	Teljesen vak	1904. IX/2.
5	Kovács József ref.	Budapest	1895. IV/27.	Vörheny	Teljesen vak	1904. IX/1.

Mily alapítványon van avagy számfölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglalkozása	lakhelye
Laczkovits M.-féle o. a. I.	Vallás- és közokt. min.	Putnóczky György	Juhász	Pány
Simoga A.-féle o. a. II.	Vallás- és közokt. min.	Szekerák Ferenc	Tanító	Szepesolaszi
Int. orsz. al. XIX.	Vallás- és közokt. min.	Wohlfart András	Földmív.	Hegyhátmaróc

II. osztály.

Izr. orsz. al. VIII.	Vallás- és közokt. min.	Grünwald Bernát	Kores-máros Intéző	Tiszabezdéd
Int. orsz. al. XXIII.	Vallás- és közokt. min.	Horváth Sándor		Ászár
Izr. orsz. al. X.	Vallás- és közokt. min.	Károly Mózes	Bérkocsis	Bustyaháza
Izr. orsz. al. XII.	Vallás- és közokt. min.	Mátusz Herman	Szabó	Fülöpfalva
Pajthényi-Stand-f. m. a. I.	Gr. Károlyi Gy.-né	Neuhof Józsefné	Irodás	Besztercebánya
Luga Gy.-f. m. al.	Temesvár szab. kir. város	Steigerwald M.	Nap- számos	Vértesacsá
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Szekovits Lajos	Nyugd. mozd.-v.	Rozsnyó
Pestm. int. o. a. IV.	Vallás- és közokt. min.	Turbuc Pál	Földmív.	Zsadány
Pestm. int. o. a. II.	Vallás- és közokt. min.	Vastuka Pál	Cipész	Tata
Kincstári alap. I.	Pénzügyminiszter.	Vörös Ödön	Hivatal- szolga	Budapest
Gr. Károlyi Lajos orsz. al.	Vallás- és közokt. min.	Riesz Ferenc	Vadász	Apatin
Pestváros m. al. II.	Budapest sz. főv. Tanácsa	Erős Mihály	Kövezős.	Budapest
Pest város m. a. I.	Budapest szfőv. Tanácsa	Horváth Bálint	Földmív.	Kenderes
Int. orsz. al. II.	Vallás- és közokt. min.	Nagy Mária	Nap- számosnő	Kispest

III. osztály.

Végh István-f. m. a.	Verebi Végh István Vereb	Br. Hauptstunmer Lipótné	Nagybirt.	Tőkésfalu
Pest város m. a.	Bpest sz. főv. ta- nácsa	Bódi Jánosné	Mosónő	Budapest
Laczkovits M.-féle o. a. VI.	Vallás- és közokt. min.	Erős Mihály	Kövezős.	Budapest
Haynald Lajos érs. m. a.	A kalocsai érsek	Heinrich Ferenc	Ácsmest.	Devecser
Szitányi-Ullmann-f. m. a.	Szitányi Károly	Kovács Mihály	Kovács	Pátka

Sorszám	A n ö v e n d é k			Megvakulá- sának oka	Látása- nak foka	Belépésé- nek ideje
	neve és vallása	születésének				
		helye	ideje			
6	Meisels László izr.	Nagyida	1897. V/20.	Leforrázás	Kis. tárgy. is lát	1904. IX/2.
7	Rudolf Ferene róm. kath.	Hontujfalu	1893.VIII/27.	Gyermekkori zöldhályog	Teljesen vak	1904. IX/3.
8	Schafflarszky Ká- roly róms. kath.	Budapest	1894. XI/1.	Sérülés	Fényt lát	1904. IX/1.
9	Uzsléber Károly róm. kath.	Tolna	1894. II/18.	Sérülés	Teljesen vak	1904. IX/1.
10	Ádám Róza róm. kath.	Buziás	1894. XI/19.	Gennyes szaruh. lob	Fényt lát	1904. IX/1.
11	Csokonay Vitéz Gizella ref.	H.-Szoboszló	1894. VII/13.	Himlő	Fényt lát	1904. IX/1.
12	Dreehsler Jolán izr.	Beszterce- bánya	1897. I/25.	Idegsvradás	Nagyobb tárgyat lát	1904. IX/2.
13	Kis Erzsébet ev. ref.	Budapest	1896. II/1.	Gyermekkori zöldhályog	Fényt lát	1904. IX/3.

Összegezés a látás foka szerint :

Jobb szemével kisebb tárgyakat is lát...	3
" " nagyobb " " " ...	2
Gyengén lát ...	5
Kisebb tárgyakat is lát...	10
Nagyobb " " " ...	41
Fényt lát ...	94
Teljesen vak ...	54

Összesen : 209.

Mily alapítványon van avagy szám-fölötti?	Ezen alapítvány kegyurának neve és lakása?	A szülő vagy gyám		
		neve	foglal-kozása	lakhelye
Izr. orsz. al. I.	Vallás- és közokt. min.	Özy. Meisels Jenőné	Magánzó	Budapest
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Rudolf János	Vincellér	Nagymaros
Pestvárm. int. a. III.	Vallás- és közokt. min.	Buezek Ferenc	Nyom-dász	Erzsébetfalva
Számfölötti	Vallás- és közokt. min.	Uszléber Antal	Halászm.	Tolna
Vurum I-féle m. al.	A nyitrai püspök	Ádám József	Koresm.	Buziásfürdő
Intézeti o. al. XXI.	Vallás- és közokt. min.	Cs. Vitéz Imre	Hivataln.	Budapest
Izr. orsz. al. XI.	Vallás és közokt. min.	Drechsler Ignác	Keresk.	Besztercebánya
Intézeti o. al. VI.	Vallás- és közokt. min.	Kis Márton	Pósta-altiszt	Budapest

Összegezése a vakságot előidéző okoknak.

Agyhártyalob	2	Karatitis	1	Szemteke kitágulása	17
Coloboma macula	1	Kőhártyalob	3	Szemtekesorvadás...	44
Együttérző szemlob	1	Látóidegsorvadás ...	31	Toronykoponya ...	1
Genny. szaruhártyal.	42	Meszes hártya ...	1	Trachoma	1
Görvélykór	6	Porchártyalob	1	Typhus	2
Hályog	15	Retina leválás....	1	Ütés vagy sérülés ...	9
Hímlő	2	Réteges hályog ...	2	Veleszületett	4
Idegh. fest. elfajul.	1	Szemreec fest. elfaj.	1	Vörheny	4
Kanyaró	1	Szemrengés	1	Ismeretlen	14
					Összesen 209

Alapítványaink.

Intézetünknek többrendbeli alapítványa van, melyeket főbb szempontok szerint négy csoportba sorolunk. Első csoportba tartoznak az orsz. alapítványok, a másodikba a magán-, a harmadikba a segélyezési és a negyedikbe a jutalmazási alapítványok. Név szerint az alábbiakban következnek:

I. Országos alapítványok.

Az alapítvány címe	K e g y u r a	K e l t e		Összege korona	Jelleg- száma
		év	hó, nap		
Beller Jozsef	A vall.- és közokt. min.	1867	V/29	6300.—	49
Besán József	„ „ „ „	1875	III/24	12.000.—	68
Eltz Imréné... ..	„ „ „ „	1871	III/16	16.000.—	69—70
gr. Gyulai Albert...	„ „ „ „	1870	II/23	24.000.—	51—53
5 Haüy Bálint... ..	„ „ „ „	1840	II/3	15.791·06	1—2
Intézeti... ..	„ „ „ „	1867	II/17	151.200.—	25—48
Ivanits Elizcus... ..	„ „ „ „	1894	VII/11	4164·06	54
* Izraelita	„ „ „ „	1860	VIII/3	6000 kamatnak megfelelő tőke	10—21
gr. Károlyi Lajos...	„ „ „ „	1863	VIII/28	8000.—	24
10 Kiss Gábor	„ „ „ „	1900	VII/19	24.570.—	67
Laczkovich Miklós...	„ „ „ „	1868	X/27	72.000.—	55—62
Laky Adolf	„ „ „ „	1910	XII/1	21.079·40	—
Mack Ignác... ..	„ „ „ „	1840	V/29	10.500.—	3—4
Nagy Márton	„ „ „ „	1863	III/31	6300.—	23
15 Okolicsányi Amália	„ „ „ „	1893	I/9	15.770·02	64
Palásthy Géza... ..	„ „ „ „	1900	VIII/18	16.790·29	65
Pargfrieder József	„ „ „ „	1865	II/10	9695·05	72
Pestmegye tisztikara	„ „ „ „	1843	III/31	5040.—	6
Pest vármegye	„ „ „ „	1873	IX/27	24.000.—	—
20 Papol Ágoston	„ „ „ „	1867	VIII/29	6300.—	50
Posch Franciska	„ „ „ „	1882	VIII/7	8000.—	63
br. Prónay Albert...	„ „ „ „	1840	IX/2	8172·32	5
Schordán Zsigmond	„ „ „ „	1862	XII/4	6300.—	22
Sebastiani	„ „ „ „	1859	VIII/9	12.831·42	9
25 Sinoga Anna	„ „ „ „	1851 1852	I/25 I/1	10.500.—	7—8
Vojnits Tivadarné...	„ „ „ „	1906	V/18	6327·41	71
Vrányi Sándor	„ „ „ „	1901	III/5	23.633·35	66
Währmann Mór	„ „ „ „	1904	VIII/13	11.320·87	—

* Az összegezésnél a 4⁰/o-os tőke (150.000 K) vétetett alapul.

Az országos alapítványok tőkeösszege: 686.585 korona 25 fillér.

II. Magánalapítványok.

Az alapítvány címe	K e g y u r a	K e l t e		Összege korona	Jelleg- száma
		év	hó, nap		
A tiszáninneni ev. ref. egyház	Ezen egyházkerület püspöke	1863	XII/26	6300—	18
A veszprémi szkápt.	A veszprémi szkáptal.	1831	X/3	5250—	32
A volt XVI. szepesi város	Igló város polgármes- tere	1844	IV/16	5040—	37
Almási Almay József	Ezen csal. legid. tagja	1862	XII/9	10.751-06	16
6 Baranya vármegye	Baranya vm. törv. hatos.	1838	V/13	14.944-73	—
gr. Batthyány János	gr. Zichy Béla	1831	XII/27	8400—	1
Békés vármegye ...	Békés vm. törvh. bizotts.	1837	XII/15	8700—	26
gr. párdányi Buttler János	Heves vármegye tör- vényhatósági bizotts.	1838	XI/28	5030—	5
Csausz Márton ...	Felső- és Nagybánya város.	1860	XI/23	6300—	44
10 Ebner József	Szeged város tanácsa	1840	VIII/14	5040—	34
*Esztergom várm....	Eszterg. vm. közöns.	1855	V/2	—	52
gr. Festetics Antal	Veszpr. vm. törvh. bizotts.	1838	VI/15	5250—	3
br. Gerliczy Vincéné	Sztankovánszky J. és utód.	1887	II/11	9800—	51
Győr vármegye kö- zönsége	Győr várm. törvény- hatósági bizottsága	1853	VI/1	5040—	15
15 Haynald L. kalocsai érsek	A kalocsai érsek ...	1867	VIII/29	11.025—	20
Hertelendy György	Zala vm. közönsége	1871 1871	II/6 III/6	16.000—	48—49
Hinke János és Teréz	Bpest szföv. tanácsa	1847 1847	X/12 X/12	8760—	38
Jankovich Márton...	A jankováci plébános	1848	III/6	5250—	14
Jászok kerülete ...	J.-N.-K.-Szolnok vm. alisp.	1843	IX/16	5040—	7
20 József fhg. nádor...	Ezen család fiutódai	1846	X/26	10.080—	12—13
gr. Karátszonyi Guido	Karátszonyi Guido jogutód.	1862	XI/3	7560—	—
Kassa város	Kassa város tanácsa	1836	I/18	6510—	33
**Kinestári	A m. kir. pénzügymin.	1837	II/22	10.080—	39—40
Kopácsy József fhgr.	Magyarorsz. hercegpr.	1843	II/22	5040—	6
23 Kis-Kún kerület ...	P.-P.-Solt-Kis-Kun várm.	1843	IX/16	5040—	8
Laszlóvszky Józsefné	A Ghycy-család legid. tagja	1840	III/20	5040—	2
id. szobi Luczen- bacher Pál	Ezen család legidő- sebb férfitagja	1901	VI/18	20.700—	29
Luga Gyula	Temesvár sz. kir. vár.	1875	IX/6	9275-56	50
Lyka Demeter Anasz- táz	Lyka D. A. jogutódai	1871	X/21	8583-34	47
30 Nagy-Kún kerület...	A Nagy-Kún ker. városok	1843	II/20	5040—	36
gr. Nádasdy Ferenc	A váci püspök... ..	1845	VI/17	5040—	11

** Az összegezésnél 4⁰/₀-os tőke (25.000 K) vétetett alapul.

Az alapítvány címe	K e g y u r a	K e l t e		Összege korona	Jelleg- száma
		év	hó, nap		
gr. Nádasdy Ferenc	A kalocsai főkáptalan	1852	V/11	10.080.—	45—46
Oltványi István ...	A esanádi püsp. kápt.	1857	VIII/31	7140.—	17
Pajthényi Stand...	gr. Károlyi Gyuláné	1908	V/29	21.409.39	53
35 Pesti Hazai Első Ta- karékpénztár ...	A takarékpénztár ...	1854	III/13	6300.—	30
Pest város... ..	Bpest székesfőváros	1844	XII/20	10.080.—	9—10
* Pyrker J. egri érsek	Az egri érsek	1840	II/15	5040.—	35
Simor János hgpr.	Bpest szföv. tanácsa	1887	IV/5	48.400.—	22—25
br. Sina Simon ...	gr. Wimpffen S. család legidősebb tagja ...	1856 1857	XII/27 VIII/23	13.860.—	41—42
40 Szabadka város...	Szabadka város polgárm.	1838	V/1	5250.—	31
Szítányi család ...	Ezen család legid. leszárm.	1861	I/8	8000.—	21
Verebi Végli István	Ezen család legid. tagja	1872	V/15	8000.—	19
Vurum József	A nyitrai püspök ...	1833	XII/31	5250.—	4
gr. Wenckheim F.-né	gr. Wenckheim F. jogud.	1872	VI/18	8000.—	—
45 br. Wodianer Albert	Békés vm. főispánja	1898	XII/5	32.000.—	27—28
gr. Zichy Károly ...	gr. Zichy Béla	1857	VI/5	6300.—	43
br. Wesselényi Miklós	gr. Teleki Arthur ...	1838	IX/22	5250.—	29

A Magánalapítványok (devonva a * jelöltek) tőkeösszege: 441.279 K 08 fill.

* Ezen alapítvány ezidőszereint rendezés alatt van.

III. Segélyezési alapítványok.

Axmann Károly ...	A fodr. és borb. ipart.	1898	VIII/21	1974.36	4
gr. Batthyány Károly	A vall.- és közokt. min.	1892	X/12	7551.27	2
Breuer József	« « « «	1909	II/27	2045.63	29
Eiben József és Teréz	« « « «	1895	VIII/19	3315.82	21
5 Osztr. magy. bank Ferenc József csász. és kir. jubiláris alapítványa	« « « «	1898	XII/17	20.000.—	9
Flesch Mária és Mór	« « « «	1898	I/23	2750.21	8
Gasparini Józsefné	« « « «	1898	IV/7	2020.02	10
Geiszt György s neje	« « « «	1901	XII/13	2121.05	13
Gremspurger István	« « « «	1908	V/8	1654.62	28
10 Hagenmacher Henrik	« « « «	1908	III/2	1071.91	22
Halka Róza	« « « «	1905	IX/28	284.29	5
Horváth Pálné ...	« « « «	1897	X/11	20.000.—	6
Kozák Etel	« « « «	1905	XII/15	1079.17	17
Krausz L. (megyeri)	« « « «	1905	VII/14	5769.70	18
15 Kunewalder L. M. és F. M.	« « « «	1903	XII/3	1174.35	1
Latinovits János ...	« « « «	1910	III/18	3252.70	—
Mally János dr. ...	« « « «	1905	X/10	2253.73	19
Maresch Manó	« « « «	1908	VII/24	2000.—	25
Marosy János ...	« « « «	1907	XII/27	1046.08	24
20 Mendl István és neje	« « « «	1906	IV/21	11.283.22	11
Meyer Ferenc	« « « «	1858	VII/1	386.40	7

Az alapítvány címe	Kegyura	Kelte		Összege korona	Jelleg- száma
		év	hó, nap		
Mitterdorfer Il.-né...	A vall.- és közokt. min.	1903	VIII/29	2112-18	26
Névtelen jöltevő...	« « « «	1897	IV/20	16.000-—	14
Paphegyi Kristófné	« « « «	1870 1902	VII/18 VII 25	2405-98	15
Reik Jakabné ...	« « « «	1908	I/28	443-40	20
25 Rémi Antalné ...	« « « «	1893	II/22	3276-70	3
Taub Salamon... ..	« « « «	1898	V/5	1200-—	12
Treybal Gy. és fia A.	« « « «	1882	XII/10	100-—	27
Vogel Károlyné ...	« « « «	1906	II/24	779-11	16
Zalka János	« « « «	1908	I/15	1170-46	23

A segélyezési alapítványok tőkeösszege 120.522 korona 36 fillér.

IV. Jutalmazási alapítványok.

Bezeredy Antónia...	A vall.- és közokt. min.	1891	I/2	600-—	14
Bohus Szögyény An- tónia	« « « «	1890	I/17	400-—	2
Özv. Brüll Miklósné	« « « «	1909	XI/9	2162-75	20
Dávid Vilmos	« « « «	1908	V/19	1038-91	16
5 Erzsébet királyné Ö Felsége	« « « «	1868	II/28	200-—	13
I. Ferenc J. és Erzs. királyné Ö Felsége	« « « «	1858	IV/7	1050-—	12
Festetics A. (tolnai)	« « « «	1838	IX/29	315-—	9
Forgó György	« « « «	1832	III/30	1680-—	1
lov. Gammel Ferenc	« « « «	1911	VI/1	1200-—	—
10 Georgevits A.-né ...	« « « «	1838	XII/1	1680-—	17
Hauser Jakab	« « « «	1903	V/9	500-—	3
Helmeczy Mihály ...	« « « «	1836	II/18	226-80	8
Horváth Pálné	« « « «	1907	VII/9	2138-79	4
Korláth László	« « « «	1855	XI/12	210-—	11
15 Kozák Mária	Int. igazgatósága ...	1907	XII/6	1063-02	18
Némethy Anna és Imre	A vall.- és közokt. min.	1903	X/10	202-80	5
Ottlik Sándorné ...	« « « «	1841	IV/27	126-—	1
Schierer Károly ...	« « « «	1834	VII/31	84-—	7
Sullay Aurélné ...	« « « «	1909	III/21	944-01	19
20 Stróbl Mártonné ...	« « « «	1856	XI/16	420-—	6
Szalay Mihály ...	« « « «	1909	VII/12	1065-58	21
Tax György Szilárd	« « « «	1909	X/11	891-11	—
Vakok jólelkű pártf. seebergi Wankel Mó- ric Ferenccé	« « « «	1893	X/10	3956-86	15
25 Zureich Károly ...	« « « «	1910	XII/11	2256-71	—
	« « « «	1910	XII/1	1186-62	—

A jutalmazási alapítványok tőkeösszege 25.599 K 08 fillér.

I. Országos alapítvány van ...	75.	Tőkeösszege ...	686.585 K 25 fill.
II. Magán	57.	Tőke « ...	441.279 K 08 «
III. Segélyezési	29.	Tőke « ...	120.522 K 36 «
IV. Jutalmazási	23.	Tőke « ...	25.599 K 03 «

Összesen ... .. 184. Tőkeösszege ... 1.273.985 K 77 fill.

Adományok és hagyományok.

Kedves kötelességünknek tartjuk megemlékezni azon emberbarátokról, akik végrendeletükben a vak gyermekek nevelés- oktatása céljaira kisebb-nagyobb összeget juttattak intézetünknek. Kíváncsinos, hogy példájukat minél számosabban kövessék, hogy ezáltal az eddigi létszámnál is nagyobb arányban részesíthessük nevelés- oktatásban a vak gyermekeket.

Az 1911. évi hagyományok.

Révész Adolf hagyománya	200.— K
Appel Ignác hagyatéka	96.41 «
Tokody Ö., temesvári lelkész hagyatéka... ..	20.14 «
Karcsy Vendel hagyománya	10.— «
Borosnyák József hagyatéka	4.20 «
Csirisznyák János hagyatéka... ..	4.20 «
Darázs József hagyatéka	4.20 «
Horváth Károly apát hagyatéka	4.20 «
Összesen	<hr/> 343.35 K

A számszerűen kimutatott hagyományok a m. kir. központi állampénztárba szállítottak s ezen pénztár a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium utasítása és rendelkezése szerint a bevételezett összegeket a vakok javára fordítja. Egyébként a hagyományokat az igazgatóság annak idején hivatalos nyugtatóvány kíséretében mindenkor szívesen megköszönte.

A *kimutatásban* elősorolt hagyományokon kívül a lefolyt tanévben másnemű adományokat is kaptunk, melyeket rendeltetésükhöz képest azonnal felhasználtunk.

A f. iskolai évben is növendékeinknek egyik leghívebb barátja és jöltevője, méltóságos özv. báró *Wodiáner Albertné* úrhölgy volt, aki karácsonykor és husvétkor 60—60 koronát küldött ozsonnára, melyből 10—10 koronát a nemeslelkű bárónő óhajához képest az irgalmas nővéreknek szolgáltatunk át; továbbá a növendékek farsangi ozsonnájára 20 koronát adományozott a bárónő.

Hálásan emlíkezzünk meg báró *Haupt-Stummer Lipótné* Öméltóságáról, ki dec. hó 19-én a vakok pontrendszerű könyvtára részére 500 koronát volt kegyes adományozni. Kiemeljük gr. *Károlyi Lászlóné* Öméltóságának ügyünk iránt tanusított szeretetét és azon kegyes jóságát, hogy a pontrendszerű könyvtárra 100 koronát volt kegyes hagyományozni.

Karácsonyi ajándécul több kereskedő cég volt kegyes növényeink részére különféle tárgyakat küldeni. *Hauer Rezső* cukrásztól egy doboz cukorkát, *Bettelheim M. és Türsa* játékarú nagykereskedő cégtől 36 db. játéktárgyat, *Franklin társulattól* és *Lampel Róbert* könyvkereskedő cégtől 21 db. könyvet, *Gerbaudtól* cukorsüteményeket, *Wein Károly* cégtől vászon maradékokat és *Stollwerck* testvérektől 1 doboz cukorkát. Különösen ki kell emelnünk a *lovag-utcai* IV. a) osztályos leányok ajándékát, akik meglátogatván intézetünket, a szeretet ünnepén 2 doboz cukorkával örvendeztették meg intézetünk növendékeit. Virág vasárnapjára *Freund Ödön* cukrász úr küldött növendékeink számára süteményeket.

Külön kell megemlékeznünk a *vakokat gyámolító országos egyesületről*, mely minden alkalommal, úgy ez évben is karácsonykor és a tanév végén kosár- illetve kefeárukat adott ajándékba növendékeinknek.

Látogatások és egyéb följegyzésre méltó adatok.

a) Látogatások.

A jelen iskolai évben intézetünket az elmúlt évekhez hasonlóan, szintén többen látogatták meg.

1911. július hó 10-én a beszédhibások javítására szolgáló szünidei gyógytanfolyam tanárhallgatói.

1911. szept. hó 19-én a VI., állami tanítónőképző intézet negyedéves hallgatói, *Nagy László* tanítóképző intézeti igazgató vezetésével.

1911. okt. hó 2-án *J. Musztakallió* a vakok kuopiói (Finnország) tanára látogatta meg intézetünket s mintegy egész héten át tanulmányozta az intézet berendezését, szervezetét és tanítási eljárását. Intézetünk ezen idő alatt a külföldi kartársat szíves vendégszeretettel fogadta és itt tartózkodása alatt az intézetben lakást és ellátást adott. Musztakallió úr a legkellemesebb tapasztalatokkal távozott körünkől.

1911. okt. hó 6-án a VII., István-úti főgimnázium II. és III. osztályú tanulói dr. *Márffy Oszkár* és *Kovács Gergely* tanárok vezetésével látogatták meg intézetünket.

1911. okt. hó 14-én a VI., lovag-utcai és az V., sziget-utcai elemi iskola tanulói tettek intézetünkben látogatást *Purjesz Margit* és *Purjesz Jolán* tanítónők vezetésével.

1911. okt. hó 23-án *Lohr Lajos* székesfővárosi igazgató-tanító látogatta meg intézetünket és engedélyt kért, hogy a kosárlonás mesterségét tanulmányozhassa. Az engedélyt erre szívesen megadtuk.

1912. jan. hó 26-án gr. *Apponyi Sándor*, gr. *Apponyi Sándorné* és gr. *Haller Györgyné* tüntették ki látogatásukkal intézetünket.

1912. febr. hó 13-án négy szent Ferenc-rendi egyetemi hittanhallgató látogatta meg intézetünket.

1912. márc. hó 16-án a budapesti református főgimnázium tanári testülete *Rarasz Árpád* igazgató vezetésével tisztelte meg látogatásával intézetünket.

1912. ápr. hó 23-án *Schimek Gizella* a vakok esernovici i. Ferenc József jubiláris intézetének gondnoknője látogatta meg intézetünket. A nevezettet intézetünk szíves vendégszere ttel fogadta és az oktatást, valamint a gazdasági ügyek körüli eljá st szívesen bemutatta. Az intézet igazgatója *Wladyga Ambrus* f. é május hó 5-én hozzám intézett levelében köszönetét fejezi ki a gondnoknő fogadtatásáért. Levelének ezen részét közérdekű voltánál fogva e helyen is közzétesszük: «Kiküldöttünk beszámolását az előttünk beesben álló intézetüknek működéséről a legnagyobb érdeklődéssel vettük tudomásul. Az erre vonatkozó értesítések, valamint azon tárgyak, melyeket díjtalanul volt szíves intézetünknek átadni, bennünk a legnagyobb nagyrabecsülést keltették, úgy az önök *gyönyörűen vezetett és fejlett intézete*, nem kevésbbé az ön beeses személye iránt. *Leghőbb vágyunk, legközelebb az ön intézetét meglátogatni*».

1912. ápr. hó 24-én a VII. István-úti főgimnázium I. b) osztályának tanulói látogatták meg az intézetet dr. Brendörfer János osztályfőnök és Rados Gyula tanár vezetésével. A kis diákok növendékeinknek eukorkákkal kedveskedtek.

1912. május hó 17-én ifj. *Istványi Ferencné* Hollóházáról látogatta meg országos intézetünket s növendékeinknek távozása után eukrászsüteménnyel kedveskedett.

1912. május hó 13-án *Molnár János* prelátus, országgyűlési képviselő látogatta meg intézetünket.

1912. május hó 21-én az országos kiseddóvó egyesület óvónő képzőjének utolsó évfolyama (30 növendék) *Végh József* és *Ferenczi Izabella* tanárok vezetése mellett tett országos intézetünkben láto-

gatást. A növendékek mintegy harmadfél órán át tartózkodtak az intézetben.

b) *Egyéb följegyzésre méltó adatok.*

A f. iskolai év szept. hó 1-én vette kezdetét és 1912 június hó 18-ig tartott. A beiratások szept. hó 1., 2. és 3-án eszközöltettek, míg az ünnepélyes Veni Sanete 4-én volt. Ugyanekkor olvastuk fel a tanári testület és az összes növendékek jelenlétében a fegyelmi szabályzatot.

Az intézet tanévközi eredményét Borbély Sándor, a siket-némák váci királyi intézetének igazgatója miniszteri biztosi minőségben f. évi febr. hó 27., 28. és 29-én; a tanév végei eredményt pedig jún. hó 17., 18. és 19-én vizsgálta felül.

A gyógypedagógiai képző hallgatói közül hárman, névszerint Bessenyei Elemér, Fialkovits Gyula és Zsenati Dezső intézetünkben nyertek elhelyezést és teljes ellátást; három hallgató, névszerint: Hajdu Lajos, Konrád György és Schnell József intézetünkben ebéd és vaesora ellátást nyertek. Végül az állami gyógypedagógiai intézetben elhelyezett hat hallgató, névszerint: Barta Jenő, Bárezi Gusztáv, Füzesi Árpád, Gogola Aladár, Lengyel Gyula és Takács József intézetünkben nyertek étkezést akkor, midőn a siket-némák, vagy a vakok országos intézetében hospitáltak, illetve próbatanításokat tartottak.

A beszédhibák javítására szolgáló szünidei tanfolyam hallgatói július hónapban intézetünkben nyertek elszállásolást.

Örvendetesen jelenthetjük, hogy Greisinger István intézünk volt növendéke a f. tanévben az országos zeneakadémián tartott fölvételi vizsgát sikeresen kiállotta és ügyes technikájánál fogva egyszerre a III-dik előkészítő osztályra nyert felvételt az 1912/13-ik tanévben. Ezzel kapcsolatosan felemlítjük, hogy Oláh Margit a helybéli óvónőképző egyesület képzőjének I. osztályából mint magántanuló sikeresen vizsgázott.

Tanszertár.

Az 1910—11. évi értesítőben jelzett terv szerint folytattuk a tanszertár szervezését. Főgondunkat ez idén is az érzékeltető tanszertár kereteinek kibővítése képezte, amennyiben kérő leveleket küldöttünk a cipőgyáraknak, halhálógyáraknak, vaskereskedéseknek,

a «Nemzeti Múzeumnak», «Nemzeti Színháznak», «Operának», hogy tanszertárunk részére megfelelő kollekciót adományozzanak. A kérelem igen szép eredménnyel is járt, amennyiben az alábbi kimutatásban feltüntetett helyekről szép és értékes tanszereket kaptunk. Az ajándékozás útján be nem szerezhető tanszereket pedig a tanszertáros készítette el.

Fogadják mindazok, akik célunk elérésében segítségünkre voltak, e helyen is hálás köszönetünket.

Kimutatás az 1911—12. évben szerzett taneszközökről.

1. Konyhaberendezés	8 drb.	Geitner és Rauseh ajándéka.
2. Konyhaberendezés	7 «	Heinrich A. ajándéka.
3. Gazdasági eszk.	6 «	Hole A. ajándéka.
4. Gazdasági eszk.	5 «	Tóth Zoltán készítménye.
5. Halászati eszk.	5 «	A nagybecskereki hálógyár ajándéka
6. Cipőgy. felt. coll.	3 «	Embe cipőgy. ajándéka.
7. Cipőgy. felt. coll.	7 «	Kobrak cipőgy. ajándéka.
8. Lándzsa	1 «	Bárános József ajándéka.
9. Írás, olv. eszk.	21 «	Vakok int. Wien.
10. Száml. eszk.	10 «	Enner Károly készítménye.
11. Állattan	2 «	Tóth Zoltán készítménye.
12. Természettani eszk.	8 «	Calderoni és Társa.
13. Vegytani szerek	7 «	Madonna drogeria.
Összesen :	90 drb.	

A tanszertár állapotát feltüntető összesített kimutatás.

A csoport megnevezése	Az 1911–12 évi szaporulat de- rabszáma	Értéke		Darabszám összesen	Összes érték		A kiseljuttatott tantervközök darabszáma	Értéke		A használat- ban levő tan- eszk. irbsz.	Értéke	
		K	f		K	f		K	f		K	f
Érzékelteő oktatás ---	51	214	20	124	492	43	—	—	—	124	492	43
Olvasás és írás ---	22	286	—	5183	4034	08	39	318	08	5144	3716	—
Földrajz és történelem	—	—	—	620	5554	39	18	203	40	602	5350	99
Számítlan, mértan, rajz	10	40	—	407	2264	90	16	63	50	391	2201	40
Általán --- --- ---	2	10	—	930	7033	50	25	128	20	905	6905	30
Növénytan --- ---	—	—	—	202	175	30	—	—	—	202	175	30
Természettan --- ---	8	102	80	357	1686	55	15	17	50	342	1669	5
Magvak --- --- ---	—	—	—	143	43	—	16	1	60	127	44	40
Vegytani szerek --- ---	7	3	50	346	204	10	36	32	—	310	172	10
Kéztigyesítés --- ---	—	—	—	106	346	40	—	—	—	106	346	40
Ásványtan --- --- ---	—	—	—	443	172	60	—	—	—	443	172	60
	100	656	50	8861	92007	25	165	764	28	8696	21245	97

Tóth Zoltán, tanszertáros.

Könyvtár.

(A könyvtáros jelentése.)

A) Kimutatás a könyvtár használatáról.

A szakcsoport folyó száma	A szakcsoport megnevezése	A használt művek száma	Darabszám költ., illetve füzetekben
I.	Szakirodalom	17	17
II.	Nevelés- és oktatásügy... ..	5	5
III.	Bölcsészet	15	15
IV.	Nyelvtudomány	1	1
V.	Verses költészet... ..	22	30
VI.	Prózai költészet	102	122
VII.	Színművek	10	14
VIII.	Szónoklatlan	—	—
IX.	Életrajzok	1	1
X.	Irodalomtörténet	1	1
XI.	Történelem	3	5
XII.	Jogtudomány, Politika, Társadalom... ..	2	2
XIII.	Vallás	—	—
XIV.	Művészet	3	3
XV.	Általános művelődés... ..	96	10
XVI.	Művelődéstörténet, Archeologia... ..	—	—
XVII.	Természettudományok	13	13
XVIII.	Földrajz, Etnografia, Útleírások... ..	9	9
XIX.	Gazdaságtan, Ipar, Kereskedelem	3	3
XX.	Egészségügy	1	1
XXI.	Statisztika	—	—
XXII.	Ifjúsági iratok... ..	23	23
XXIII.	Elemi iskolai könyvek	12	12
XXIV.	Felsőbb iskolai könyvek	36	42
XXV.	Folyóiratok, Ujságok	5	5
XXVI.	Értesítők, Jelentések	—	—
XXVII.	Vegyes	—	—
	Összesen...	380	334

Az olvasószobában a következő folyóiratok és könyvek használatra állandóan ki voltak téve:

Folyóiratok: Der Blindenfreund, Magy. Gyógypaedagogia, Die Kinderfehler, Eos, Akadémiai Értesítő, Állattani Közlemények,

Chemiai Folyóirat, Egészség, Hivatalos Közlöny, Magy. Paedagogia, Nemzeti Iskola, Nemzeti Nőnevelés, Néptanítók Lapja, Növény-tani Közlemények, Magyar Siketnéma Oktatás, Természettudományi Közlöny, Uránia, Vasárnapi Ujság, Uj Élet és a Gyermekek védelem.

Könyvek: Pallas Nagy Lexikon. Mell: Handbuch des Blindenvereins: Finály Latin szótár. Pallas Francia szótár. Ballagi: Német szótár. Maurer, Stepanko és Oheroly testgyakorlati vezérkönyvek.

B) Könyvtárgyarapodás.

Ajándék útján:

1. Vakokat Gy. O. E.: Évi jelentés (Vakok ügye) 13 kötet. V. Gy. O. E.
2. " " " " A vakok önkép. köre jel. 4 " " " " "
3. " " " " Alapszabályai ... 2 " " " " "
4. Hoffmann F.: Két hű barát 1 kötet. Gr. Pálffy Anna ajándéka.
5. Népnevelő 3 kötet. Herodek Károly ajándéka.
6. A gyermek 3 kötet. Herodek Károly ajándéka.
7. Siketnémák Közlönye 1 kötet. Herodek Károly ajándéka.

Tagsági díjak fejében:

1. Gr. Borsovszky: Nógrád vm. ...	1 kötet
2. Walther I.: A föld és élet története ...	1 "
3. Euripides: Drámái ...	1 "
4. Gyulai: Bírálatok ...	1 "
5. Gradiner: A régi Athén...	1 "
6. Szigetvári: A komikum elmélete ...	1 "
7. Folyóiratok ...	17 "

Vétel útján:

1. Hann E.: Lächelnde Erinnerungen ...	1 kötet
2. Lorm H.: Ausgewählte Briefe...	1 "
3. Keller H.: Briefe meiner Werdezeit]	1 "
4. Eötvös L.: Kézügyesítő bádognmunka ...	1 "
5. Szentgyörgyi és Győrfi: Siketnémák zsebnaptára	1 "
6. Krause W.: Taschenbuch...	1 "
7. Regőcze: Béka gyásza ...	1 "
8. Lenau: Faust ...	1 "

9. Boileau: A költészetről	1 kötet.
10. Bessenyei: A philosophus	1 «
11. Goethe: Hermann és Dorottya	1 «
12. Csokonay: Dorottya, Beka egér hare stb.	1 «
13. Fazekas: Ludas Matyi	1 «
14. Gyöngyösi: Murányi Vénus	1 «
15. Gyulai: Szilágyi és Hajmási	1 «
16. Byron: Kain	1 «
17. Dr. Somló: Ethika	1 «
18. Dr. Schmidt: Logika és lélektan	1 «
19. Bartha: Aestetika	1 «
20. Dr. Bartha: A magy. műv. tört.	1 «
21. Dr. Reger B.: Irodalmunk tart. ismertetése	1 «
22. Nádas P.: Könyv a gyermekről	1 «
23. Gersten: Atletika	1 «
24. Dr. Ferenci: Lelki problémák	1 «
25. Dr. Ferenci: Lélekelemzés	1 «
26. Róna I.: Állattani olvasókönyv	1 «
27. Alexander tanítványai és barátai: Dolgozatok a mod. fil.	1 «
28. Kőrösi és Szabó: Az elemi népokt. enciklopédiája	1 «
29. Dr. Gáspár: A fehér ember útja	1 «
30. Karin Michaeli: A veszedelmes életkor	1 «
31. Karinthy Frigyes: Így írtok ti	1 «
32. Alba Nevis: Új versei	1 «
33. Henri Bergson: Bevezetés a metafizikába	1 «
34. Frank Wedekind: Hőstenor	1 «
35. Bernstein: Utánam	1 «
36. Tolstoj: Az élő holttest	1 «
37. Simándy Lajos: Az örök küzdelem	1 «
38. G. Hauptmann: Elga	1 «
39. Lenkei—Szilágyi: Májusi fagy	1 «
40. Alfréd—Capus: A nyílsebzett madár	1 «
41. Anatole Franze: Epikuros kertje	1 «
42. Hermann Bank: Élet és halál	1 «
43. Biró L.: Szolgák országa	1 «
44. Balzac: Álarcos szerelem	1 «
45. Szilágyi G.: Könyvek és emberek	1 «
46. A. Schnitzler: Eleven órák	1 «
47. A. Schnitzler: Mici grófnő	1 «
48. Marterling: Szent Antal esodája	1 «
49. Marterling: Aglavaine és Selysette	1 «
50. Strindberg: Szamun	1 «
51. Strindberg: Pajtások	1 «
52. H. Schmidt: Ueber Blindsein	1 «
53. Dr. Th. Heller: Zur Blindenpsychologie	1 «

54. F. Zech: Methodik des Blindenunterrichts	1 kötet
55. Garvay A.: A pénz	1 «
56. Garvay A.: Beestelen	1 «
57. Berezik Á.: Elbeszélések	1 «
58. Dickens: Karácsonyi ének	1 «
59. Dickens: Twist Oliver... ..	1 «
60. Dickens: Nehéz idők	1 «
61. Dickens: Dombey és fia	3 «
62. Schiller F.: Tell Vilmos	1 «
63. Lechnitzky Gy.: Alkotó munkára való nev.	1 «
64. Dr. Prohászka O.: Magasságok felé	1 «
65. Schönherr: Hit és szülőföld	1 «
67. Dosztojevszky: A nagybácsi álma	1 «
67. Ibsen: Rosmersholm	1 «
68. Kosztolányi: A szegény kis gyermek	1 «
69. Arany: A nemzeti versirodalom	1 «
70. Greguss A.: A balladáról	1 «
71. Dr. Gereb I.: Arisztoteles poetikája	1 «
72. Feuchtersleben: Adalék a lélek életrendjéhez	1 «
73. Hamvas: Egyetemes irodalom... ..	1 «
74. Márton: A görög irodalom	1 «
75. Márton: A római nemzeti irodalom	1 «
76. Dr. Schmidt: Görög régiségek	1 «
77. Dr. Schmidt: Római régiségek... ..	1 «
78. Sajóhegyi: Geológia	1 «
79. Dr. Kovács: A szocializmus	1 «
80. Dr. Somló: Szociológia	1 «
81. Borbély S.: Vezérkönyv a siketnémák beszédtan.	2 «

A könyvtár állapota	A művek száma	Darabszám kötet, illetve füzetekben
Az 1900—11. iskolai év végén	1558	2205
Gyarapodás 1911—12. iskolai évben	125	130
Jelenlegi állapota	1683	2335

Kletsch János,
könyvtáros.

Hangjegytár.

Kimutatás a hangjegyek állapotáról.

a) A hangjegytár használata.

A használt művek száma: 26.

b) A hangjegytár gyarapodása.

Vétel útján szerzettek: Hochzeitsmarseh Mendelsohntól orgonára. «Petőfi a Hortobágyon», Hetényitől, melódráma.

c) A hangjegytár állapotáról.

Az 1910—1911. év végén a művek száma: 926 mű.

Gyarapodás az 1911—1912. év végén 2.

Jelenlenlegi állapot: 928 mű.

Pischinger Nándor
a hangjegytár őre.

Múzeum.

Az 1911—1912. tanévben intézetünk múzeuma ismét több értékes tárggyal gyarapodott.

A múzeum gyarapodását az alábbiakban tüntethetjük föl:

Írás- és olvasás köréből: Klein-f. írógép (Wien, esász. intézet-től vétel útján). Vakok Közlönye (Intézetünk igazgatóságától).

Külföldi termékek: Nevesebb építmények magasságát feltűntető domború rajzlap (G. Germann, Director g. Blindenheim Basel Schweitz).

Földrajz köréből: Magyarország folyórendszere viaszsinórral rajzolva (Intézeti növendék rajza). A magyar vaknevelő intézet eseményei néhány vizsgálat és jelentéssel Dolezsálek Józseftől (Intézetünk igazgatóságától).

Zene köréből: Voéal Messe de Santa Josepho A. Bartay-tól (Intézetünk igazgatóságától).

Vegyesek köréből: Virágváza és két drb. fali tányér teracottából. (Vétel útján Moudry Huberttől, Littau). Az 1910—1911. évben kilépett növendékek arképe (Intézetünk igazgatóságától). Album az intézet életéből vett képekkel. Órarend az 1910—1911. évről. Hidaskürty Nagy Sándor síremlékének fényképe. Oltványi István

temesvári prépost alapító fejtáblája plébából. A prágai intézet látkepe színes aquarellnyomás (mind az igazgatóságtól). Meghívó (3 drb.) a vakok első birkózó versenyére és vidéken a pontrendszerű könyvtár javára tartott előadásokról (Intézetünk igazgató-ságától).

Kézügyesítés köréből: Az orsz. iparművészeti iskolában tartott nyári szünidei tanfolyamon használt eszközök s készített tárgyak huszonnyole darab. (Az orsz. iparművészeti iskolától).

A múzeum állapota: Az 1910—1911. iskolai év végén 1714 drb.

Gyarapodás az 1911—1912. év végén --- --- --- 46 «

Jelenlegi állapota --- --- --- --- --- --- --- 1760 drb.

Séra Lajos,
a múzeum őre.

Tanácsok a vak gyermekek szülőinek.

1. A vak épen olyan gyermeketek, mint a többi, azért ne tegyetek különbséget közte és testvérei között; legyetek gondos szeretettel iránta, de úgy bánjatok vele, mint a testvéreivel, se ne kényeztessétek, se háttérbe ne szorítsátok.

2. A vak gyermek nevelése, testi fogyatkozása miatt több gondot okoz. De az ő jóvoltáért ne sajnáljátok a fáradságot, ügyeljétek a testi épségére, szoktassátok rendre, tisztaságra, engedelmességre s tanítsátok mindenkor jó példatokkal. Hibáit ne néz-
zétek el, de ne is büntessétek meg minden esekélyiségért.

3. A vak gyermek fogyatékoságánál fogva könnyen olyan szokásokat vesz föl, amelyek illetlenek, visszataszítók sőt károsak is lehetnek. Ilyenek: a folytonos fejesóválás, bólintgatás, görbe testtartás, hajlított testtel való járás, csoszogás, folytonos fecesegés, arefintorgatás, az ujjjaival a szemben való fúrás, az orr és fülben való piszkálás, a körmök rágása, ruházatának folytonos cibálása, falánk és illetlen evés stb. Figyelmeztessétek minden előforduló alkalommal e hibákra, hogy róluk leszokják. A leszoktatás legbiz-
tosabb módja a folytonos és egészséges elfoglaltatás.

4. Engedjétek meg a vak gyermeknek, hogy látó játszótársaival szabadon, fesztelenül inozogjon. El kell őt látni játékszerekkel, amelyeknek a kiválasztásánál azonban azoknak kell előnyt adni, amelyek tapintási és hallási érzékeire különösen jó hatást gyakorol-
hatnak. Ilyenek a szétszedhető és összerakható játékszerek; külön-

féle hangszerek, a vésés, faragás és fúrási eszközök; az agyag, a viasz, a plasztelina, vagy más, a mintázásra alkalmas anyagok; a kötés, fonás és szövéshez alkalmas: pamut, zsinor, káka, vessző stb., stb., hogy magányos perceiben újabb és újabb alakokat létrehozson, formáljon, hogy alakérzete fejlődjék, alkosson tetszése szerint, hogy képzeletét foglalkoztassa és kezeit erősítse.

5. Oda kell hatni, hogy a gyermek az intézetben tanultakat ismétелgesse, elmondogassa, hogy olvasson és fölolvadásokat meghallgathasson. Olvasnivalók beszerzése céljából több oknál fogva tanácsos a község tanítójához fordulni: 1. Mert ő könnyen abban a helyzetben lehet, hogy úgy a vak gyermek, mint a község ifjúsága előnyére fölolvadás társaságot létesíthet; 2. mert az ő segítségével legkönnyebben ellenőrizhetők úgy az olvasmányok mint a fölolvadások, amelyek egyaránt károsak lehetnek. Mert sajnos, úgy emberekben, mint könyvekben elég gyakoriak az olyanok, amelyek az illem és a jó erkölesbe ütköznek s minthogy a vak gyermek azt amit kell, a látónál jobban emlékezetben tartja, őt annál szigorúbb ellenőrzésben is kell részesíteni.

6. Vak gyermekek jelenlétében sohase sopánkodjatok vaksága fölött, de mások szánakozását se engedjétek meg, mert az olyan részvétnyilatkozatok hallatára a gyermek elkedvetlenedik, elveszti önbizalmát és önértetét, gyávává és tunyává lesz. Törekedjétek a gyermeket fölvidítani, élénk tevékenységre serkenteni, hogy kedvvel és bátorsággal törekedjék előre, hogy az élet küzdelmeiben magának állást kivívni és azt önállóan, emberül megállani képes legyen.

7. Amit hasonló korú látó gyermekektől megköveteltek, azt ne engedjétek el a vak gyermeknek sem, mert csak így lesz alkalma érzékszerveit annyira gyakorolni, hogy látási érzékét pótolhassák. Azért követeljétek meg tőle, hogy a rendre és tisztaságra ügyeljen, amit megtehet, önállóan végezze s igyekezzék környezetének segítségére lenni, mint a hasonló korú érzékű gyermek. Sőt a vak gyermek a látónál szigorúabban szorítandó erre, mert hogy az ezzel járó és az élet minden viszonyai közt szükséges ügyességeket elsajátítsa, több gyakorlatra van szüksége, mint a látó gyermeknek.

8. Az unalom rosszra és bűnre ad alkalmat, azért adjatok a vaknak erejéhez és értelméhez képest valamely házi munkát, hogy szórakozzék és megtanulja egyszersmind, hogy mindenkinek dolgoznia kell s a munka nem szégyen.

9. A vakot ne hagyjátok magára, hanem vigyétek magatokkal

az erdőbe, a mezőre, a piaera, a vásárra stb. vagy vezessétek társaságba, szóval hassatok oda, hogy érdeklődése fölébresztessék, tudásvágya kielégíttessék, röviden, hogy tanuljon.

10. Az ember boldog megelégedésének alapja a vallásosság, azért imádkozzatok a vakkal megfelelő alkalomkor (reggel, evés előtt s után, lefekvés előtt). Vezessétek őt a templomba s tanításokat meg arra, hogy a Teremtőt imádja s hogy a világ nagyszerűségében az Isten bölcsességének jelét lássa. Szoktassátok arra, hogy legyen alázatos, mások iránt előzékeny, jószívű, az állatokat ne kínozza, a gyengébbeket ne bántsa.

Igy nevelhetitek a vakot testben és lélekben ép, egészséges és boldog emberré.

Tudnivalók a jövő tanévre.

1. A jövő iskolai év szeptemberben veszi kezdetét, miért is minden szülő legkésőbb szept. hó 3-ig köteles a gyermeket az intézetbe visszahozni. Akik a jelzett időpontig gyermeküket vissza nem szállítják, vagy alapos okok miatt elmaradásukat írásban előzetesen be nem jelentik, alapítványi helyeik megüresedtetnek tekintetnek.

2. Minden növendéket szülőjének helyettesének kell az intézetbe kísérni és orvosi bizonyítvánnyal igazolni azt, hogy a családban vagy a községben ragályos betegség nem uralkodik és hogy a gyermek teljesen egészséges.

3. A gyermeket délelőtti órákban kell az intézetbe hozni. A beiratás 8-tól 12-ig tart s ezen időben köteles a gyermek az intézetbe jönni.

4. Levélírás, továbbá a tanév végén a magyar királyi államvasutaktól kérendő féljegy váltására jogosító igazolvány eeljaira minden szülő legalább két koronát köteles fizetni. Ha valaki előre nem látható kiadásokra, pl. kézimunkára akar adni gyermekének pénzt, azt szintén az irodában kell átszolgáltatni, mert a növendéknél pénznek nem szabad lenni. Az összes növendékek pénzeit takarékpénztárban elhelyezve a felügyelő kezeli.

5. A gyermeket tisztán és rendesen kell az intézetbe visszashállítani, úgy, amint a vizsga alkalmával a szülő hazavitte.

TARTALOMJEGYZÉK.

Dr. Náray-Szabó Sándor államtitkár	3
------------------------------------	---

Első rész.

Az intézet fölöttes hatósága	6
Az intézet célja	6
Az intézet szervezete	8
a) Felvételi kor	8
b) Az óvó	10
c) Az előkészítő és a négy felmenő osztály	11
d) A továbbképző osztályok	13
Visszapillantás az intézet utolsó 10 éves működésére	14
Az irgalmas nővérek negyedszázados működése intézetünkben	20
A testület működése	22
Vakok színes himzése	24
Az iroda működése	25
Fontosabb miniszteri rendeletek	26
Alapító levelek jóváhagyása	27

Második rész.

Növendékeink testi nevelése	28
Táblázat az elfogyasztott ételadagok számáról	35
Kiadásaink összehasonlító táblázata 1898-tól 1911-ig	37
Orvosi jelentés	38
Szemorvosi jelentés	39
Munkára való nevelés és szórakozás	40
a) Ifjúsági önképzőkör	41
b) A vakok kölesönkönyvtára	43
c) A Vakok Közlönye	44
d) Karácsonyfa-ünnepély	44
c) A növendékek szabadidejében felolvasott irodalmi munkák jegyzéke	45
A zene- és énekkar	49

Harmadik rész.

Növendékek oktatása	51
Tanterv	51
Az intézet személyzete	51

Személyi változások és helyettesítések	55
Érdemsorozat	57
Statisztika a növendékek előmeneteléről s a mulasztott órák számáról ...	66
Az 1910—11. iskolaévben megdicsért növendékek	67
Segélyben részesült és megjutalmazott növendékek kimutatása... ..	68
A növendékek statisztikai kimutatása az 1911—12 iskolai évben... ..	74
Növendékek illetősége vármegyék szerint	76
Növendékek szüleinek foglalkozása	76

Negyedik rész.

A növendékek összes viszonyaira vonatkozó kimutatások	77
Alapítványaink	98
Adományok és hagyományok	102
Látogatások és egyéb följegyzésre méltó adatok	103
Tanszertár	105
Kimutatás az 1911—12. évben szerzett taneszközökről	106
A tanszertár állapotát föltüntető kimutatás... ..	107
Könyvtár	108
Hangjegytár	112
Múzeum	112
Tanácsok a vak gyermekek szülőinek	113
Tudnivalók a jövő tanévre	115

